

BİREYSEL GELİŞİM DOSYASINA DAYALI DEĞERLENDİRME
UYGULAMALARINA İLİŞKİN SINIF ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞLERİ

Meral KURT
(Yüksek Lisans Tezi)
Eskişehir, 2008

BİREYSEL GELİŞİM DOSYASINA DAYALI DEĞERLENDİRME
UYGULAMALARINA İLİŞKİN SINIF ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞLERİ

Meral KURT

Yüksek Lisans Tezi

İlköğretim Anabilim Dalı

Sınıf Öğretmenliği Programı

Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. E. Aysin KÜÇÜKYILMAZ

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Eylül, 2008

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZÜ

BİREYSEL GELİŞİM DOSYASINA DAYALI DEĞERLENDİRME UYGULAMALARINA İLİŞKİN SINIF ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞLERİ

Meral KURT

İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Programı

Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eylül 2008

DANIŞMAN: Yrd. Doç. Dr. E. Aysin KÜÇÜKYILMAZ

21. yüzyıl, bireylerin bilgiye ulaşabilen, bilgiyi kullanabilen, kendi kendine öğrenebilen, gelişmeleri takip edebilen ve değişime ayak uydurabilen kişiler olmasını gerektirdiği bir çağdır. Dolayısıyla, eğitim sistemlerinin öğrencilerin bilgiye ulaşma yollarını öğrenmelerini, problem çözme ve karar verme becerilerini geliştirmelerini sağlaması gerekmektedir. Bu gereksinimler ışığında Türkiye’de de eğitim alanında yeni çalışmalar yapılmaktadır. Bu düzenlemelerden birisi de 2004 yılında yapılandırıcı yaklaşım esas alınarak geliştirilen ilköğretim programlarıdır.

Yeni ilköğretim programı birçok konuda olduğu gibi değerlendirme alanında da yenilikler getirmiş ve yapılandırıcı anlayışa uygun olarak sonuç değerlendirme tekniklerinin yanı sıra süreç değerlendirme tekniklerini de uygulamaya sokmuştur. Bu değerlendirme tekniklerinden birisi bireysel gelişim dosyasına dayalı değerlendirmedir. Bireysel gelişim dosyasına dayalı değerlendirme ilköğretim okullarında yeni uygulamaya konulduğu için birçok sorunla karşılaşabilmektedir. Bireysel gelişim dosyalarının ilköğretim okullarında uygulanmasında öğretmenlerin anahtar bir rol oynadığı göz önünde bulundurulduğunda, öğretmenlerin uygulamada karşılaştıkları sorunların belirlenerek düzeltilmesi önem kazanmaktadır.

Bu araştırmada, ilköğretim okullarında uygulanan bireysel gelişim dosyasına dayalı değerlendirme uygulamalarına ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma verileri, bireysel gelişim dosyasına dayalı değerlendirmeye ilişkin oluşan sorunların derinlemesine ortaya çıkarılabilmesi amacıyla nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme yoluyla toplanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde betimsel çözümleme tekniği kullanılmış ve elde edilen bulgular sayısallaştırılarak sunulmuştur.

Araştırmada, 2006-2007 Öğretim Yılında Eskişehir il merkezinde Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı 102 ilköğretim okulundan 8 ilköğretim okulunda görev yapan 28 sınıf öğretmeniyle görüşülmüştür.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre; öğretmenlerin, bireysel gelişim dosyasına dayalı değerlendirmenin çocuklar için oldukça önemli olduğu, öğrencilerin gelişmesini sağladığı, öğretmenin öğrencinin gelişimini izlemesini ve öğrenciyi tanımasını sağladığı, öğrencinin kendi gelişimini izlemesini ve öz değerlendirme yapmasını sağladığı görüşünde oldukları ortaya çıkmıştır. Bunun yanında, öğretmenlerin bireysel gelişim dosyasına dayalı değerlendirmede bazı sorunlarla karşılaştıkları anlaşılmıştır. Sınıf mevcutlarının kalabalık olması, öğretmenlerin bireysel gelişim dosyaları hakkındaki bilgi eksikliği, fiziksel olanakların kısıtlı olması (bazı çalışmaların dosyaya konulamaması, dosyaların saklanacağı dolapların yetersizliği, sınıfların dosyaları saklamak için elverişsiz olması), zaman yetersizliği, dosyadaki çalışmaların velilerce hazırlanması, öğrencilerin ekonomik durumu karşılaşılan güçlüklerdendir. Ayrıca, öğretmenler tarafından öğretmenlere bireysel gelişim dosyaları hakkında seminerler verilmesi, okullarda dosyaların sergilenebileceği alanların oluşturulması, sınıfların bireysel gelişim dosyalarının saklanabilmesine olanak tanınması, sınav sisteminin yenilenmesi, sınıf mevcutlarının düşürülmesi, bireysel gelişim dosyası etkinlikleri için kullanılacak araç-gereçlerin okul tarafından karşılanması biçiminde çözüm önerileri dile getirilmiştir.

ABSTRACT
TEACHERS' OPINIONS RELATED TO THE ASSESSMENT BASED ON
PORTFOLIO

MERAL KURT

Department of Primary Education Teacher Training Program in Elementary Education
Anadolu University, Graduate School of Educational Sciences, September 2008

Advisor: Assistant Prof. Dr. E. Aysin KÜÇÜKYILMAZ

21th century is an era that the people are required to be able to reach the data, use the data, learn by themselves, follow the developments and adapt to the changes. So the education systems should make the students learn the ways for reaching the data and develop the skills of problem solving ve making decision. Under the lights of these necessities, the new studies are being made also in Turkey. One of these regulations is that curriculum for the primary and secondary education has been developed in 2004 and based on the constructivist approach.

The new curriculum has innovated in the assessment period as in most of the other topics and in appropriate to the constructivist approach process assessment technique has been practised as well as the product assessment techniques. One of these assessment techniques is the assessment based on the portfolios. The assessment based on the portfolios has been practised so recently that a lot of problems may be revealed. Considering that the teachers play a key role in practising of the portfolios, determining the problems that the teachers encounter and solving these problems have become important.

In this study, the aim is to determine the teachers' opinions related to assessment based on portfolios in the primary and secondary schools.

The datum was collected by the way of semi-structured interviews among the qualitative research methods in order to find out the problems related to the assessment

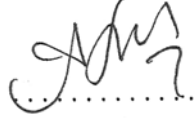

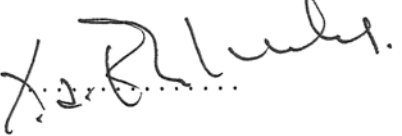
based on the portfolios. The descriptive technique was used in analyzing the datum and the obtained findings were presented by digitizing.

In the study, it was interviewed with 28 teachers working in 8 primary schools among 102 primary schools bounded up to Eskisehir Directorship of Education in the 2006-2007 Education Year.

According to the findings obtained as a result of the study, it was revealed that assessment based on portfolio is quite important for students, it ensures the development of children, it provides teachers to follow the improvements of students and to know them better, it helps students to monitor their self-development and self-assessment. Furthermore, it was understood that teachers encounter some problems related to the assessment based on portfolio. Overcrowded classrooms, teachers' lack of knowledge about portfolios, limited physical facilities such as; -not being able to insert some studies in dossier, inadequate cupboards where dossiers can be kept, impracticable classroom to keep dossiers- lack of time, parents preparing performances in the dossiers and economic conditions of students are among the encountered difficulties. Moreover, teachers recommended some solutions such as giving seminars to teachers about portfolios, providing schools with facilities in order to display dossiers, making classrooms available for keeping portfolios, renewing the testing system, decreasing the number of students per class and providing the equipments needed for portfolio activities by schools.

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Meral KURT'un, "Bireysel Gelişim Dosyasına Dayalı Değerlendirme Uygulamalarına İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri" başlıklı tezi 02/09/2008 tarihinde, aşağıda belirtilen jüri üyeleri tarafından Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Programı yüksek lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

	Adı-Soyadı	İmza
Üye (Tez Danışmanı)	:Yard.Doç.Dr.E.Aysin KÜÇÜKYILMAZ	
Üye	:Yard.Doç.Dr.Handan DEVECİ	
Üye	:Yard.Doç.Dr.Turan Akman ERKILIÇ	

Prof.Dr.İlkrur KEÇİK
Anadolu Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ÖNSÖZ

Bilim ve teknolojinin hızla ilerlediği çağımızda eğitim sistemi de son hızla değişmeye ve gelişmeye devam etmektedir. Bilgi çağının yaşandığı günümüzde eğitimdeki temel amaç; öğrencilere mevcut bilgiyi aktarmaktan çok bilgiye ulaşma yollarını öğretmek ve edinilen bilgiyi yeni durumlara uygulayabilmektir.

Eğitimcilerin hedefi sunulan bilgiyi öğretmekten daha çok öğrenmeyi öğretmektir. Böyle bir hedefte başarının değerlendirilmesinden daha çok sürecin değerlendirilmesi önemlidir. Öğrenilen bilginin hayata geçirilip geçirilmediğinin ölçülmesi gereklidir. Klasik ölçme ve değerlendirme yaklaşımları ile yapılan sayısal değerlendirmelerde akademik başarının bir göstergesi olarak verilen not, bireysel farklılıkları, değişim ve gelişimleri belirlemede eksik kalabilmektedir. Bu eksikliklerden dolayı, klasik ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının yanında eğitimde öğrenci performanslarını ölçmek amacıyla alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımları oluşmuştur.

Bu araştırmada “Bireysel Gelişim Dosyasına Dayalı Değerlendirme Uygulamalarına İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri” ortaya konmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın gerçekleştirilmesinde bir çok kişinin katkısı olmuştur. Özellikle araştırmamın planlanması, uygulanması ve sonuçlandırılmasında sürekli rehberlik yaparak görüş ve önerilerini benimle paylaşan, manevi desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, her zaman bana vakit ayırarak çalışmaya katkı getiren danışman hocam Sayın Yard. Doç. Dr. E. Aysin KÜÇÜKYILMAZ’a teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmanın yapılması aşamasında bana manevi desteklerini esirgemeyen Prof. Dr. Şefik YAŞAR’a teşekkürü borç bilirim.

Veri toplama aracına son biçiminin verilmesinde uzman görüşüne başvurduğum sevgili hocalarım Sayın Yard. Doç. Dr. Ali ERSOY’a, Yard. Doç. Dr. Figen ERSOY’a, Yard. Doç. Dr. Handan DEVECİ’ye, Yard. Doç. Dr. Mehmet GÜLTEKİN’ e teşekkür ediyorum. Araştırmamın güvenilirlik çalışmasını yapan ve araştırma süresince benden

yardımlarını ve önerilerini esirgemeyen Arş. Gör. Sayın AKTAY ve Arş. Gör. Ruhan KARADAĞ'a teşekkür ediyorum.

Veri toplama araçlarının uygulanması aşamasına gönüllü olarak katılan sınıf öğretmenlerine, özellikle okul müdürüm Sayın Ferhat TAŞDELEN, müdür yardımcım Sayın M.Cevat YILDIRIM ve İstiklal İlköğretim Okulu öğretmenlerine teşekkürlerimi sunuyorum. Her zaman yanımda olarak benden desteklerini esirgemeyen arkadaşlarım Ebru Erol ve Nurcan KULAKLI' ya da sonsuz teşekkür ediyorum.

Son olarak yüksek lisans eğitimi süresince bana sonsuz sabır ve anlayış gösteren annem Nadire KURT'a, babam Ö. Faruk KURT'a , ablam Zuhâl KURT BATIR'a, kardeşim Nurcan KURT'a ve yeğenim Zeynep BATIR'a sonsuz teşekkürler...

Meral KURT

Eskişehir, 2008

ÖZGEÇMİŞ

Meral KURT

İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği
Yüksek Lisans Programı

Eğitim

Lisans 2002 Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Sınıf Öğretmenliği
Bölümü
Lise 1997 Ankara Keçiören Fatih Sultan Mehmet Lisesi, Yabancı Dil Ağırlıklı
Bölüm

İş

2002-2004 Sınıf Öğretmeni. Değirmenoluğu Köyü İlköğretim Okulu Ağrı
2004-2006 Sınıf Öğretmeni. Ortabahçe Köyü İlköğretim Okulu Erzurum
2006-2007 Sınıf Öğretmeni Ertuğrulgazi İlköğretim Okulu Eskişehir
2007- Sınıf Öğretmeni İstiklal İlköğretim Okulu Eskişehir

Kişisel Bilgiler

Doğum Yeri ve Yılı: Eskişehir, 1979 **Cinsiyeti:** Bayan **Yabancı Dil:** İngilizce

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZ	i
ABSTRACT	iii
DEĞERLENDİRME KURULU ENSTİTÜ ONAYI	v
ÖNSÖZ	vi
ÖZGEÇMİŞ	viii
ÇİZELGE LİSTESİ	xi
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem	1
1.1.1. Eğitimde Ölçme ve Değerlendirmenin Yeri ve Önemi	3
1.1.2. Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımları	4
1.1.2.1. Klasik Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımları.....	5
1.1.2.2. Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımları	6
1.1.3. Bireysel Gelişim Dosyasına Dayalı (Portfolyo) Değerlendirme	13
1.1.4. Bireysel Gelişim Dosyası Çeşitleri	19
1.1.5. Bireysel Gelişim Dosyası Geliştirme ve Değerlendirme Süreci	20
1.1.5.1. Bireysel Gelişim Dosyası Hazırlık Aşaması	20
1.1.5.2. Bireysel Gelişim Dosyası Uygulama Süreci	22
1.1.5.3. Bireysel Gelişim Dosyası Değerlendirme	23
1.1.5.4. Dereceli Puanlama Anahtarı (Rubrik)	24
1.1.6. Bireysel Gelişim Dosyası Değerlendirme Sürecinde Öğretmen, Öğrenci ve Veli Rollerini	25
1.1.7. İlgili Araştırmalar	28
1.2. Araştırmanın Amacı	36
1.3. Araştırmanın Önemi	36
1.4. Sayıtlılar	37

1.5. Sınırlılıklar	38
1.6. Tanımlar	38
1.7. Kısaltmalar.....	38
2.YÖNTEM.....	39
2.1. Araştırma Modeli	39
2.2. Evren ve Örneklem	40
2.2.1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Özellikleri	41
2.3. Veriler ve Toplanması	42
2.3.1. Görüşme Formunun Hazırlanması	43
2.4. Görüşmelerin Yapılması	44
2.5. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması	45
3.BULGULAR VE YORUMLAR	49
3.1. Öğretmenlerin Bireysel Gelişim Dosyasına Dayalı Değerlendirmeye İlişkin Genel Görüşleri.....	49
3.2. Bireysel Gelişim Dosyalarının Hazırlık Aşamasında Yapılanlar.....	54
3.3. Bireysel Gelişim Dosyalarının Uygulama Aşamasında Yapılanlar.....	59
3.4. Bireysel Gelişim Dosyalarının Değerlendirme Aşamasında Yapılanlar... ..	66
3.5. Öğretmenlerin Bireysel Gelişim Dosyasına Dayalı Değerlendirmede Karşılaştıkları Güçlükler	73
3.6. Öğretmenlerin Bireysel Gelişim Dosyasına Dayalı Değerlendirmede Karşılaştıkları Güçlüklere Yönelik Çözüm Önerileri.....	81
4.SONUÇLAR VE ÖNERİLER	90
4.1. Sonuçlar.....	90
4.2. Öneriler.....	92
4.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler	93
4.2.2. İleri Araştırmalara Yönelik Öneriler.....	94
EKLER.....	95
KAYNAKÇA.....	105

ÇİZELGE LİSTESİ

<u>Cizelge</u>	Sayfa
1. Geleneksel ve Alternatif Değerlendirme Yaklaşımlarının Özellikleri	8
2. Öğretmenlerin Hizmet Süreleri ve Eğitim Durumlarına İlişkin Özellikler.....	42
3. Görüşme Kodlama Anahtarında Yer Alan Soruların Güvenirlik Yüzdeleri	48
4. Öğretmenlerin Bireysel Gelişim Dosyasına Dayalı Değerlendirmeye İlişkin Görüşleri ve Frekans Dağılımları.....	50
5. Bireysel Gelişim Dosyalarının Hazırlık Aşamasında Yapılanlar ve Frekans Dağılımları.....	56
6. Bireysel Gelişim Dosyalarının Uygulama Aşamasında Yapılanlar ve Frekans Dağılımları	60
7. Bireysel Gelişim Dosyalarının Değerlendirme Aşamasında Yapılanlar ve Frekans Dağılımları	67
8. Öğretmenlerin Bireysel Gelişim Dosyasına Dayalı Değerlendirmede Karşılaştıkları Güçlükler ve Frekans Dağılımları	74
9. Öğretmenlerin Bireysel Gelişim Dosyasına Dayalı Değerlendirmede Karşılaştıkları Güçlüklere Yönelik Çözüm Önerileri ve Frekans Dağılımları.....	82

1. GİRİŞ

Bu bölümde; problem durumu, ilgili araştırmalar, araştırmanın amacı, önemi, varsayımlar ve sınırlılıklar yer almaktadır.

1.1. Problem

Bilim ve teknolojiadaki hızlı gelişme ve değişmelerin yaşandığı 21. yüzyılda, ülkelerin istedikleri konumda bulunabilmeleri büyük ölçüde eğitim sistemlerine bağlıdır. Eğitim sistemi içinde öğrenme-öğretme sürecinin en belirleyici ögesi olan bireylerin, kendini gerçekleştiren, bilgiye ulaşmayı, bilgiyi üretmeyi ve bilgiyi yeniden kullanmayı hedefleyen biri olarak yetiştirilmesi amaçlanmaktadır.

Çağımızda her alanda olduğu gibi, eğitim bilimlerinde de gelişmeler olmakta, bu gelişmelere paralel olarak eğitim sistemleri etkilenmektedir. Günümüzde bilgiye ulaşabilen, bilgiyi kullanabilen, kendi kendine öğrenebilen, gelişmeleri takip edebilen ve değişime ayak uydurabilen bireylere gereksinim duyulmaktadır. Bu nedenle, eğitim sistemlerinde öğrencilerin bilgiye ulaşma yollarını öğrenmelerini, yaratıcı, problem çözme ve karar verme becerilerini geliştirmelerini sağlayan yeni programlar düzenlenmektedir. Türkiye’de de bu değişimler ışığında eğitim alanında yeni çalışmalar yapılmakta ve alana yenilikler getirilmektedir. Bu düzenlemelerden birini de 2004 yılında yapılandırmacı yaklaşım esas alınarak geliştirilen ilköğretim programları oluşturmaktadır.

Yapılandırmacı yaklaşım, öğrenmeyi açıklayan bir yaklaşımdır. Yapılandırmacılık, öğretimle ilgili bir kuram değil, bilgi ve öğrenme ile ilgili bir kuramdır (Demirel 2000, s. 233). Yapılandırmacılıkta öğretimden çok öğrenme üzerinde durulur. Çünkü, geleneksel öğretimin tersine öğrenme sonuçları önceden kestirilemez. Geleneksel öğretimde amaç, önceden belirlenen öğrenme sonuçlarını öğrencilerin zihnine aktarmaktır (Gültekin, 2004, s.35). Ancak yapılandırmacılağa göre, öğrenme bu biçimde gerçekleşmemektedir. Bu nedenle, her öğrenenin bilgiyi zihninde önceki öğrenmelerine de bağlı olarak farklı

yapılandırdığı temeline dayanan yapılandırmacılığa göre, önceden belirlenmiş, değişmez öğrenme sonuçları ve onların yalnızca öğretime önem veren anlayışın terk edilmesi gerekir. Bunun yerine her öğrencinin öğrenmesine olanak verecek ortamların hazırlanmasına çalışılır.

Yapılandırma sürecinde birey, zihninde bilgiyle ilgili anlam oluşturmaya ve oluşturduğu anlamı kendisine mal etmeye çalışır. Bir başka deyişle, bireyler öğrenmeyi kendilerine sunulan biçimiyle değil, zihinlerinde yapılandırdıkları biçimiyle oluştururlar (Yaşar, 1998a, s.695). Yapılandırmacı yaklaşım, davranışçı yaklaşımdan farklı olarak bireyin bilgiye ulaşabilen, bilgiyi özümseyen, yeniden yapılandıran, karar veren, problem çözen bir yapıda olmasına olanak tanır. Bu yaklaşımla öğrenciyi merkeze alan, bilgi ve beceriyi dengeleyen yeni bir anlayış hayata geçirilmeye çalışılmaktadır. Yapılandırmacılığa göre öğrenme; öğrencinin bilgiyi edilgen olarak alması değil, bilgiyi anlaması, yorumlaması, özümseyerek yeniden yapılandırması ve günlük yaşamında kullanabilmesi görüşüne dayalıdır (Yaşar, 1998b, ss.68-75).

Eğitim alanındaki yenilikler ve yeni yaklaşımlar geleneksel öğrenme, öğretme ve değerlendirme yaklaşımlarını da derinden etkilemektedir. Yapılandırmacı yaklaşım, öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate alan, kendi yaşantıları yoluyla öğrenen, çevreyle etkileşim halinde bulunan, bilgiden daha çok beceri, kavram ve değerleri ön plana çıkaran öğrenme alanlarını ve öğretme öğrenme süreçlerini kapsamaktadır (Deveci, Ersoy ve Ersoy, 2006, s.163). Bu bağlamda, öğrenenler bilgiyi bireysel olarak yorumladıklarından öğrenme sonuçları her bireyde farklı olacaktır (Tezci ve Dikici, 2004). Bireysel farklılıkları ve öğrenci merkezli yaklaşımı temel alan yapılandırmacı yaklaşıma göre geliştirilen ilköğretim programlarında, öğrencilerin bilgi ve becerilerinin değerlendirilmesinde farklı değerlendirme yöntemlerinin kullanılması öngörülmektedir (Çakır ve Çimer, 2007). Bu nedenle, yapılandırmacı anlayışla beraber uygun değerlendirme teknikleri de geliştirilmiştir (Deveci, Ersoy ve Ersoy, 2006, s.163). Bu değişim süreci ve yeni değerlendirme yaklaşımları öğrencinin yalnızca çoktan seçmeli testlere verdiği cevaplara bakarak değerlendirmek yerine, öğrenme sürecinde gösterdiği performansının değerlendirilmesini

gerekli kılmaktadır. Bu nedenle, yapılandırmacı yaklaşımın alternatif değerlendirme yaklaşımlarından bireysel gelişim dosyasının eğitim alanında kullanımı gittikçe yaygınlaşmıştır (Baki ve Birgin, 2004, s.79).

1.1.1. Eğitimde Ölçme ve Değerlendirmenin Yeri ve Önemi

Bir dersin öğretiminde öğrencilerin belirlenen hedeflere ulaşip ulaşmadıkları ölçme değerlendirme ile ortaya koyulmaktadır (Demirel, 1999, s.201). Ölçme, gerek günlük yaşantımızda gerekse bilimsel çalışmalarda önemli bir yer tutar. Ölçmenin bilimdeki önemi, bir deneysel yöntemin kurulmasına temel oluşturan güvenilir ve geçerli ölçme sonuçlarının elde edilmesinde yatar (Baykul, 2000, s. 89). Ölçme, bireylerin ya da nesnelerin belirli özelliklere sahip olup olmadığının, sahipse sahip oluş derecesinin belirlenerek sonuçların sembollerle ve özellikle sayı sembolleriyle, ifade edilmesidir. Değerlendirme ise, ölçme sonuçlarını bir ölçütle kıyaslayarak ölçülen nitelik hakkında bir karara varma sürecidir. Ölçme, bir betimleme (tanımlama) işlemidir. Değerlendirme ise, bir yargılama işlemidir ve ölçme sonucunun bir ölçütle karşılaştırılmasına dayanır (Tekin, 1996, s.21; Turgut, 1997, s.82; Demirel, 1999, s.205).

Değerlendirme, eğitim sisteminin ayrılmaz temel öğelerinden birisidir. Değerlendirmenin amacı sistemdeki eksiklikleri gidermek, bunun nedenlerini göstererek eğitim sisteminin düzelmesini sağlamaktır (Baykul, 1999, s.4). Bunun yanı sıra, eğitim sisteminde öğretmenlere birtakım katkılar sağlamakta ve şu amaçlarla değerlendirmeye yer verilmektedir (Baykul, 2001, s.5; Bahar, 2006, s.11):

- Öğretmenin öğrenciyi tanımasını sağlamak.
- Öğrenciye güçlü ve zayıf olduğu alanlar konusunda geri bildirim sağlamak.
- Öğrenciye, davranışını nasıl değiştireceği ya da geliştireceği konusunda geri bildirim sağlamak.
- Öğrencinin hangi dersleri almaya hazır olduğu, hangi tamamlayıcı çalışmalarını yapmasına gerek bulunduğu, kendisine hangi iş ya da okula girmenin tavsiye edilebileceği gibi konular hakkında verilecek kararların temelini hazırlamak.

- Öğrencilerin öğrenme eksikliklerini zamanında belirlemek, sınıf içi öğretim etkinliklerinin planlanması ve öğrenme eksikliklerinin giderilmesini sağlamak.
- Öğretmen ve yöneticiye geleceğe ilişkin planlar yapmasında kaynaklık etmek.
- Eğitim ve öğretim hizmetinin daha nitelikli yapılmasını sağlamak.
- Öğretmenin daha iyi bir biçimde rehberlik yapmasını sağlamak.
- Öğretmene kendini tanıması ve öğretim yöntemlerinin ne derece yeterli olduğu konusunda geri bildirim sağlamak.
- Öğrencinin durumu ve gelişimi hakkında velilerin bilgilenebilmesine olanak sağlayarak, velilerin öğretim sürecine katılmalarına yardımcı olmak.

Duyarlı, doğru, uygun, destekleyici ölçme ve değerlendirme öğrenme için bir gerekliliktir. Değerlendirme; öğretim programlarının, öğretim etkinliklerinin, öğrenme eksikliklerinin, öğrenci başarısının değerlendirilmesinde önemli bir role sahiptir. Öğretmenler sınıfta öğrencilerin öğrenme ve başarı düzeyleri hakkında farklı ölçme yöntemleriyle bilgi toplayabilirler. Öğretmenlerin ölçme yöntemleri konusundaki tercihleri temel olarak ölçülmesi hedeflenen özellikler ve ölçme amacına bağlıdır. Bu nedenle bütün öğretmenler öğrencilerinin ne öğrendiği ile ilgilenmek ve onların gelişimlerini izleyebilmek için uygun değerlendirme yöntemlerini bulmak zorundadırlar. Ölçme yönteminin ölçülmesi hedeflenen özelliklere uygun olması iki yönden önemlidir. Birincisi öğrencilerin öğrenme yaklaşımlarını öğrenme hedefleri doğrultusunda yönlendirmek, ikincisi ise geçerliliği yüksek ölçme değerlendirme ile öğrenci başarısı hakkında doğru bilgi elde etmektir (Çakır ve Çimer, 2007).

1.1.2. Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımları

Ölçme ve değerlendirmede amaç, yalnızca eğitim öğretim süreçlerini denetim altına alarak iyi ürünler almak değil bireye yön vererek yapabileceğinin en iyisini ortaya çıkarmasını sağlamaktır. Bu noktada klasik ve alternatif değerlendirme anlayışı daha ayrıntılı bir biçimde tartışma konusu olmakta ve eğitimciler tarafından ele alınmaktadır (Doğan, 2007, s.2).

1.1.2.1. Klasik Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımları

Klasik değerlendirme; standart değerlendirme, formal değerlendirme, nesnel değerlendirme gibi kavramlarla ifade edilmektedir. Klasik değerlendirme denilince yıl boyunca belli zamanlarda birkaç kez uygulanan, zamana dayalı, genellikle çoktan seçmeli, eşleştirme ve boşluk doldurma gibi belli biçimlerde yapılan ve öğrencilerin ne bildiklerini ölçmeye çalışan nesnel değerlendirme anlaşılmaktadır (Özyenginer, 2006, s.3). Klasik değerlendirme yaklaşımları; öğrencilerin dönem başında hazır bulunuşluk düzeylerini, dönem içinde öğrenme eksiklerini ve bunlara yol açan olası nedenleri, dönem sonunda ise öğrenme düzeylerini belirlemek amacıyla periyodik olarak sınavlarla düzenlenmektedir. Sınav sonrasında ise elde edilen bulgular doğrultusunda ilgililere önerilerde bulunulmaktadır (Doğan, 2007).

Eğitim ve öğretim sürecinde kullanılan klasik ölçme ve değerlendirme yaklaşımları genel olarak içerdiği soru tiplerine göre adlandırılmaktadır. Bu yaklaşımlar şu biçimde sıralanabilir (Bahar, 2006, s.25):

- Yazılı ve Sözlü Yoklamalar
- Kısa Cevaplı Testler
- Doğru Yanlış Testleri
- Eşleştirme Soruları
- Çoktan Seçmeli Testler

Klasik ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının kullanılması, öğrencilerin tek yönlü bir çalışma alışkanlığı geliştirmesine ve tek yönlü öğrenme çıktıları oluşmasına neden olabilmektedir. Bunun yanı sıra, klasik ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarında, öğrenciler derslere karşı olumsuz tutum geliştirebilmekte ve öğrencilerin ilgi ve yeteneklerinin ortaya çıkması engellenebilmektedir (Güven ve Eskitürk, 2007; Berberoğlu, 2006, s.115). Bu sınırlıklarına karşın klasik ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının çok yaygın olarak kullanılmasının arkasında yatan bir takım nedenler bulunmaktadır. Psikometrik açıdan oldukça güvenilir ve geçerli testlerin hazırlanabilmesi bu yaygın kullanımın temel nedeni

olarak görülebilir. Ayrıca, hazırlanmasının ve uygulanmasının çok zaman almaması, kolay puanlanabilmesi ve bireyler arasında net bir karşılaştırma yapabilmesi de diğer nedenler arasındadır. Öğrencilere anlamlı öğrenme sağlamak, öğrenci başarısına ilişkin kapsamlı bir süreci yansıtmak, velilere öğrenciler hakkında ayrıntılı geribildirim vermek amacıyla eğitim sürecinde klasik ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının yanı sıra alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının kullanılması öngörülmektedir (Doğan, 2005).

1.1.2.2. Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımları

Klasik ölçme ve değerlendirme yaklaşımları ile yapılan sayısal değerlendirmelerde akademik başarının bir göstergesi olarak verilen not, bireysel farklılıkları, değişim ve gelişimleri belirlemede yetersiz kalabilmektedir. Bu nedenle, klasik ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının yanı sıra eğitimde öğrenci performanslarını ölçmek amacıyla alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımları öne çıkmıştır (Vaiz, 2003, s.32).

Alternatif değerlendirme yaklaşımları, öğrencilerin ortaya koydukları ürünlerin, süreç boyunca değerlendirilebilmesine ve öğrencilerin ilk önce kendi öğrenmelerinin daha sonra diğer öğrencilerin öğrenmelerinin farkına varmasına ve değerlendirmesine olanak vermektedir. Bir sürecin ürünü olan öğrenmenin tüm aşamalarının değerlendirilmesi gerektiği gerçeği, klasik değerlendirme yaklaşımlarının yanı sıra alternatif değerlendirme yaklaşımlarını kullanmayı gerekli kılmaktadır (Özyenginer, 2006, ss.6-7).

Alternatif ölçme ve değerlendirme, tek bir doğru yanıtı olan çoktan seçmeli testlerin de içinde bulunduğu klasik değerlendirme yaklaşımlarının dışında kalan bütün değerlendirmeleri kapsar (Bahar, 2006, s.49). Alternatif değerlendirme yaklaşımları;

- Beceri ve bilginin kullanımı ile ilgili etkinlikleri ölçer.
- Programın içine yerleşmiştir. Yalnızca amaca yönelik ölçme yapan standardize edilmiş, yönergeli etkinliklerden ayrıştırılabilir. Başka bir deyişle, alternatif değerlendirme anlamlı öğrenme deneyimleri demektir.
- Esnektir. Öğrencileri farklı yönleriyle değerlendirmeye olanak sağlar.

- Öğrencilerin kendi öğrenme biçimlerini ve düşüncelerini analiz etmelerini sağlar, kendine dönük düşünmeyi ve kendini irdelemeyi öğretir (Korkmaz, 2004).

Bunların yanı sıra alternatif ölçme-değerlendirme, daha derin ve anlamlı bilgiyi ölçmesi, öğrenme ürünü kadar öğrenme sürecine odaklanması, öğrenmeyi motive etmesi açısından önemlidir (Aydın, 2005, s.775).

Klasik değerlendirme yaklaşımları, daha çok bilgi, kavrama ve uygulama düzeyinde ölçmeler yapmayı amaçlamakta, ileri düzey yetenekleri ölçmede yetersiz kalabilmektedir. Bunun yanı sıra, klasik değerlendirme yaklaşımları öğrencinin süreç içerisindeki gelişimi hakkında bilgi vermemektedir. Öğrenciler yalnızca sonuç odaklı notla değerlendirilmektedir. Kendi gelişimlerinin farkında değildirler. Alternatif değerlendirme yaklaşımları ise analiz, sentez ve değerlendirme gibi üst düzey düşünme yetenek ve kazanımlarına yoğunlaşır ve bunları ölçmeyi hedefler. Aşağıdaki çizelgede klasik ve alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımları karşılaştırılmıştır (Korkmaz, 2004, s.62; Doğan, 2007).

Çizelge 1. Klasik ve Alternatif Değerlendirme Yaklaşımlarının Özellikleri

KLASİK DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMLARI	ALTERNATİF DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMLARI
Standardize edilmiş testlere dayalıdır.	Performans temelli, gerçekçi, yapılandırmacı ve uygulanabilir testlere dayalıdır. Standardize edilmemiş testleri de önemser.
Daha çok öğrencinin bilişsel alanla ilgili kazanmış olduğu hedef davranışları ölçmeye ve değerlendirmeye yönelik açıklama getirir.	Öğrencinin yeterliliklerini daha geniş bir çerçevede (bilişsel, duyuşsal, psikomotor) tanımlar.
Öğrencilerin öğrendikleri ve yapılandırdıkları bilgilerden daha çok testlerde belirlenen hedeflere yönelik gösterdikleri performansları önemlidir.	Öğrenme bireyseldir. Her öğrenci farklı hızlarda gelişir ve öğrenir. Öğrencinin gerçekte ne bildiği ve özümlediği önemlidir.
İlk yapılan etkinlikler öğrencilerin öğrenmeleri hakkında gerekli bilgiyi verir.	Öğrenme süreklidir. Öğrenciler yaptıkları bir işi süreç içerisinde sürekli değiştirir ve geliştirirler.
Başarı gelişmeden bağımsız irdelenir.	Başarı gelişimle birlikte ele alınır ve değerlendirilir.
Ölçme değerlendirme öğrencilerin işi ve sorumluluğu değildir.	Her öğrenci kendi gelişiminden ve başarısından sorumludur. Öz değerlendirme önemlidir.
Ölçme değerlendirme araçları sınıfta öğrenilenlere dayalı olarak geliştirilmiştir.	Değerlendirme sınıf dışındaki etkinlikleri ve öğrenme sürecini de kapsar.

Alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının klasik ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarına göre üstünlükleri şunlardır (Bahar, 2006, ss.49-50):

- Klasik ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarına göre gerçek hayatla daha ilişkilidir.
- Öğrenci merkezlidir.
- Ürün kadar sürecin de değerlendirilmesini dikkate alır.
- Öğrencilerin yaratıcılıklarını, düşüncelerini ve problem çözme yeteneklerini ön

plana çıkarır.

- Öğrenci, öğrenme konusunda sorumluluk sahibi olur.

Alternatif değerlendirme anlayışında öğrenci bir bütün olarak değerlendirilir. Öğrencinin performansı ile ilgili değerlendirme yapılır (Semerci, 2001, s.433).

Günümüzde eğitimde kullanılan alternatif değerlendirme yaklaşımları oldukça fazladır (Kartal ve Buldur, 2007). Alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımları arasında; açık uçlu sınavlar, otantik sınav, bireysel gelişim dosyası, proje, performans değerlendirme, gözlem, kavram haritası, öz değerlendirme, akran değerlendirme, grup değerlendirme vb. yaklaşımlar yer almaktadır (Bahar, 2006, ss.49-50; Semerci, 2001, s.436; Begtaş-Doğan, 2005; Kartal ve Buldur, 2007).

Alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımları kısaca aşağıdaki biçimde açıklanabilir:

Açık uçlu sınavlar: Öğrencilere birden fazla soru verilir ve öğrencilerden belli bir zaman içerisinde yanıtlamaları istenilir. Bu sınavlarda, öğrencilerin yanıtları düşünerek kendilerinin bulmaları sağlanır. Klasik ve kompozisyon türü sorular açık uçludur. Kişinin özgün ve yaratıcı düşünme gücünü, yazılı anlatım becerisini, belli konulardaki görüşünü, ilgi ve tutumunu ölçmede açık uçlu soru türleri kullanışlıdır. Ayrıca, araştırmalar, bu türde hazırlanmış sınavların öğrencileri sürekli ve anlayarak çalışmaya yönelttiğini göstermektedir. Açık uçlu soruların yararlarının yanı sıra bazı sınırlılıkları da bulunmaktadır. Yanıtlama işlemi yanıtlayıcının, puanlama işlemi ise puanlayanın çok zamanını alacağından sorulabilecek soru sayısı sınırlıdır. Yanıtları tamamen doğru ya da tamamen yanlış olarak sınıflamak mümkün olmadığından, bunların doğruluk derecesini belirlemek puanlayıcıya düşer. Puanlamada puanlayıcı kanaati, puanlama işleminde hataya neden olur. Yanıtı yazılı olarak ifade etmek zorunlu olduğundan hız vb. değişkenler de puana karışır. Ayrıca, açık uçlu soruların güçlük derecesini belirlemede zordur (Bahar, 2006, s.51).

Otantik değerlendirme: Öğrencilerin gerçek yaşam görev ve durumlarına dayalı yeteneklerini ölçer. Öğrencilerin günlük yaşamlarında her gün yaşadıkları ya da yaşayabilecekleri, bunları temsil eden durumlarla karşı karşıya bırakılarak yapılan değerlendirme türüdür. Performansa dayalıdır. Zengin içerikli ve uzun süreli gerçek yaşam problemlerindeki değişiklikleri uyarlayacak biçimde, öğrenciye gerçek dünya düzeninde, gerçek dünya rolü veren, gerçek dünya problemleri, gerçekçi teknikler içeren, öğrencilerin alternatif çözümler geliştirmesine izin veren görevler içerir. Öğrencilerin projede çalışması ve grupla işbirliği içinde olması istenir ve öğrencilere hem grup içinde hem de tek başına çalışma fırsatı verir. Otantik değerlendirme, öğrencilerin yaratıcılık, planlama, bilgiyi uyarlama ve başkalarıyla çalışabilme yeteneğini ölçme fırsatı sunar (Doğan, 2007).

Projeler: Öğrencilerin grup hâlinde ya da bireysel olarak istedikleri bir alan ya da konuda inceleme, araştırma ve yorum yapma, görüş geliştirme, yeni bilgilere ulaşma, özgün düşünce üretme ve çıkarımlarda bulunmaları amacıyla ders öğretmeni rehberliğinde yapacakları çalışmalardır. Tema ve konularda yer alan ödevlerin ayrıntılı olarak hazırlanmasıdır. Öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerinin, yaratıcılıklarının değerlendirilmesidir.

Proje geliştirme süreci uzun, karmaşık ve zorlu bir süreçtir. Bu ödevler, öğrencilerin yaratıcılık, araştırma, iletişim gibi üst düzey zihinsel becerilerini geliştirir. Projenin tasarımından ortaya konulmasına kadar geçen süreç, bilimsel süreç basamaklarını içereceğinden bilimsel süreç becerilerinin gelişmesine yardımcı olur (Özdemir, 2007).

Performans Değerlendirme: Öğrencilerin bireysel farklılıkları dikkate alınarak bunları eyleme dönüştüren ödevlerdir (MEB, 2005). Performans değerlendirmesi, öğrencilere bilgi, beceri ve zeka alışkanlıklarını uygulayabilecekleri, anlayışlarını gösterebilecekleri durum ve ödevler olarak tanımlanabilir. Bu değerlendirmeler, süreç içine yayılmış olup, gözlenebilen bir performans ya da somut bir ürünle sonuçlanmaktadır (Berberoğlu, 2006, ss.117-118).

Performans değerlendirmenin temel amacı, öğrencilerin okulda öğrendikleri bilgileri yaşama aktarmalarını sağlamak; problem çözme, eleştirel düşünme ve yaratıcılık gibi yaşamın her alanında kullanacakları üst düzey zihinsel süreçlerini geliştirmektir (Doğan, 2007). Performans değerlendirmede öğrenciler; kendi kendini değerlendirme, sınav saatleriyle sınırlandırılmaksızın daha geniş bir zaman diliminde çalışma ve tekrar yapma, oluşturulan ölçütlere göre yeterlilik derecelerini ortaya koyma olanaklarına sahip olurlar. Öğrenciler işbirliği yaparak çalışmaya teşvik edilirler (Berberoğlu, 2006, ss.117-118).

Görüşmeler: Belirlenmiş bir zamanda belli bir amaç için yapılan, karşılıklı soru sorulup, yanıtların kaydedildiği değerlendirme türüdür. Görüşmede kullanılacak sorular amaca uygun olarak dikkatle hazırlanır. Öğretmen tarafından öğrencinin kendi bilgilerini nasıl yapılandırđını öğrenmek için her öğrenci ile kişisel görüşme yapılır. Görüşme, öğretmenin öğrenciye belli bir öğrenme konusu hakkında bir takım sorular sorması ve sorulara karşılık sözlü yanıtlar alması biçiminde gerçekleşir. Görüşme tekniğinin amacına ulaşması, öğrencilerin kendilerini rahat hissetmelerine ve gerçekçi bilgi verme esası üzerine kuruludur. Görüşme sırasında yazılı, sesli ya da görsel olarak alınan kayıtlar analiz bakımından oldukça önemlidir. Bunlardan yazılı olarak alınan kayıtlar öğrenme durumu hakkında öğrenciyle ilgili yüzeysel bilgiler verirken, sesli ve görüntülü olarak alınan kayıtlar, iyi analiz edilmek suretiyle daha ayrıntılı bilgilerin elde edilmesini sağlar (Özdemir, 2007).

Öz değerlendirme: Öz değerlendirme, bireysel ya da kendini değerlendirme olarak da adlandırılabilir. Öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerini, özellikle başarı düzeylerini ve öğrenme sonuçlarını yargılamaları biçiminde açıklanabilir (Begtaş-Doğan, 2005, s.29) Öz değerlendirme, öğrencilerin öğretim-öğrenme sürecinde kendi çalışmalarını belirlenmiş ölçütleri dikkate alarak değerlendirmeleri ve yaptıkları çalışmalara dayanarak kendileri ile ilgili bazı kararlara ulaşmaları işidir. Öz değerlendirmeye öğrenciler, yaptıkları çalışmalarla güçlü ve zayıf yönlerini anlar ve daha sonraki çalışmalarını için performanslarını geliştirme fırsatı bulurlar. Ayrıca öğrenciler; çalışmalarına eleştirel bir gözle bakmayı, kendilerini yansız değerlendirmeyi, güçlü ve zayıf yönlerinin farkına varmayı, ilgi, tutum

ve güdü gibi duyuşsal özelliklerini tanımayı, öğretim sürecine katılmayı öğrenirler (Kutlu, 2008, s.131).

Öz değerlendirme, öğrencilerin kendi kendilerini değerlendirme becerilerini geliştirmektedir. Çünkü; yaşam boyu öğrenme, bireylerin yalnızca bağımsız çalışmalarını değil aynı zamanda kendi başarı ve gelişimlerini değerlendirmelerini zorunlu kılar. Değerlendirme süreci, öğrencinin öğrenmeye yaklaşımı, kendi güçlü ve zayıf yönleri ile becerileri hakkında değerlendirme yapmasını sağlar (MEB, 2005).

Akran Değerlendirme: Öğrencilerin birbirlerinin çalışmalarını değerlendirmeleridir. Öğrenciler arkadaşlarının çalışmalarını değerlendirirken kendilerinin de eleştirel düşünme becerileri gelişir (MEB, 2005). Akran değerlendirme yoluyla öğrenciler arkadaşlarının çalışmalarını belirlenmiş ölçütlere göre değerlendirirler. Öğrenciler, bu sayede hem farklı çalışmalara görüş bildirme hem de kendi çalışmasına akranlarından görüş alma olanağı bulurlar. Akran değerlendirme sayesinde öğrenciler; çalışmalara eleştirel gözle bakmayı, çalışmalardaki benzerlik ve farklılıkları görmeyi, çalışmalarında daha dikkatli ve titiz olmayı, akranlarını yansız değerlendirmeyi öğrenirler (Kutlu, 2008, s.133).

Grup Değerlendirme: Bu değerlendirme, öğrencilerin bir grup çalışmasında birbirlerinin performanslarını değerlendirmesidir. Bu yolla grup elemanları, hem grubun başarısını hem de kendi başarılarını görme olanağı bulurlar. Bu değerlendirmeyle öğrenciler, ortak yapılan çalışmalara eleştirel gözle bakmayı, iletişim becerilerini geliştirmeyi, işbirliği içinde çalışmayı, grup elemanlarını yansız değerlendirmeyi öğrenirler (Kutlu, 2008, s.133; Okan, 2005, s.16).

Bireysel Gelişim Dosyası Değerlendirme: Öğrencilerin bir dönem ya da yıl boyunca yaptıkları çalışmaların bir dosyada toplanarak değerlendirilmesidir. Bireysel gelişim dosyası değerlendirmede ürün değerlendirilmesinin yanı sıra süreç değerlendirmeye de önem verilmektedir. Bir bireysel gelişim dosyasında öğrencinin yapmış olduğu çalışmanın değişik evrelerini içeren bir ya da daha çok çalışma parçacıkları bulunabilir. Örneğin bir

öğrencinin bireysel gelişim dosyasında iş mektupları, roman özetleri, şiir ve bir araştırmanın taslak, müsvedde kağıtları ve bitmiş hali bulunabilir. Bir araştırma ödevi değerlendirilirken hem süreç içerisinde gerçekleştirilen çalışmalar (taslak, müsvedde kağıtları gibi) hem de son ürün, değerlendirme kapsamına alınabilir. Bireysel gelişim dosyası, her bir öğrencinin kendi kendini ifade etme, kendini yansıtmaya, kendi kendini yönetme özelliklerini geliştirmede bir araç olma görevini yerine getirmektedir (Templeton, 1995).

Yapılandırmacı anlayışta sonuç değerlendirmenin yanı sıra süreç değerlendirme yaklaşımları da benimsenmiştir (Deveci, Ersoy, Ersoy, 2006, s.164). Süreç değerlendirmeye yönelik tekniklerden biri de, alternatif değerlendirme yaklaşımlarından biri olan bireysel gelişim dosyasına dayalı değerlendirmedir (Chatel, 2001; Brown, 2002; Zidon ve Greves, 2002; Johnston, 2004).

1.1.3. Bireysel Gelişim Dosyasına Dayalı (Portfolyo) Değerlendirme

Bireysel gelişim dosyası Türkçe alan yazında ürün Dosyası, ürün seçki dosyası, öğrenci ürün dosyası ve portfolyo olarak adlandırılmaktadır. Bu çalışmada bireysel gelişim dosyası tercih edilmiştir. Bireysel gelişim dosyası ilgili alanyazında değişik biçimlerde tanımlanmaktadır.

Bireysel gelişim dosyasını, Bahar (2006), “Öğrencilerin bir dönem ya da yıl boyunca yaptıkları çalışmaların belli standartlara göre organize edilmiş bir koleksiyonu” olarak tanımlarken Brandt (1989), “Öğrencilerin yaptığı çalışmalarını sergilediği ürünlerden oluşan dosyalar”, Varsus (1990), “Öğrencilerin belli bir konudaki bilgi, becerileri ve tutumlarının göstergesi olan kanıtların organize ve sistematik olarak toplanması”, Simon ve Giroux (2000); Deveci, Ersoy ve Ersoy (2006) “Öğrencinin gelişim sürecinin değerlendirilmesi için öğretmenin, öğrencinin ve arkadaşlarının katılımıyla seçilen öğrenci çalışmalarının düzenli bir biçimde dosyada toplanması” biçiminde tanımlamaktadır. Rolheiser ve Schwartz’a (2001) göre ise, öğrenci çalışmalarının amaçlı bir koleksiyonudur. Öğrencinin

çabalarını, gelişmesini bir ya da daha çok alanda sergilemesidir.

Bireysel gelişim dosyası değerlendirme, öğrencinin öğrenme süreci içerisindeki performansının ve başarısının kaydedilmesidir. Böylece öğrencilerin ne düşündüğü, nasıl öğrendiği, ne tür bir yol izlediği de gözlenmiş olur (Kaptan ve Korkmaz, 2002a, s.169). Bireysel gelişim dosyası, öğrencilerin yeteneklerini, güçlü olduğu yanlarını, başarılarını, gelişimlerini bir bütün olarak değerlendirme olanağı sağlamaktadır (Baki ve Birgin, 2004, s.8). Bu tanımlardan yola çıkılarak bireysel gelişim dosyası; “Öğrencilerin bir dönem ya da yıl boyunca öğrenme sürecinde gerçekleştirdikleri gelişimlerini görmelerini ve izlemelerini sağlayan, öğrencilere ürünleri hakkında yansıtma ve yorum yapma olanağı veren amaçlı ve sistematik çalışmalarının bir koleksiyonudur” denilebilir.

Uzun süre “dosya” olarak tanımlanan bireysel gelişim dosyası, günümüzde öğrenci başarısını ve gelişim sürecini açıklayan bir koleksiyon durumundadır. Öğrenci çalışmalarının amaçlı ve sistematik toplamı olan bireysel gelişim dosyası, öğrencilerin gelişim sürecini anlatır ve öğrencinin çalışmalarının bir araya getirilmiş halidir. Öğrencinin yüksek nitelikli ödevlerini içerir (Ogan- Bekiroğlu, 2004; MEB, 2003, ss.192-205).

Bireysel gelişim dosyası, genelde diğer öğrenci dosyaları ile karıştırılmaktadır. Öğrencilerin her türlü ürünlerinin toplandığı dosyalara gelişim dosyası denmemektedir. Bireysel gelişim dosyalarında önemli olan öğrencinin en iyi ürününün seçilmesidir. Öğrenciler bireysel gelişim dosyası hazırlarken organize etme ve sentez yapma yeteneklerini kullanarak ne kadar başarılı olduklarını ve ne kadar öğrendiklerini en iyi biçimde göstermeye çalışırlar (Ogan- Bekiroğlu, 2004).

Bireysel gelişim dosyasının en genel amacı, öğrencinin belirlenen öğrenim hedeflerine ulaştığını göstermesi ve kanıtlamasıdır. Bu nedenle bireysel gelişim dosyasının içinde öğrencinin ulaşması istenilen öğrenim hedefleri, öğrencinin koyduğu çalışmaların hangi hedef ya da hedeflere yönelik olduğu, neden o çalışmanın seçildiği, çalışmaların hangi ölçütlere göre değerlendirileceği, öğrencinin öz değerlendirmesi yer alır (Ogan-Bekiroğlu,

2004). Bireysel gelişim dosyası, ödevler, proje sonuçları, raporlar, öğrencinin kendini yansıttığı diğer yazılı çalışmalar, çizimler, fotoğraflar, videolar, ses kasetleri, yazılı ya da diğer çalışma modelleri, bilgisayar disketleri ve standart testlerden oluşabilir (Ogan-Bekiroğlu, 2004; MEB, 2003, ss.192-205).

Bireysel gelişim dosyasının başlıca özellikleri şöyle sıralanabilir (De Fina, 1992, s.7):

- Bireysel gelişim dosyaları, öğrencilerin çalışmalarını amaçlı, sistematik ve anlamlı olacak biçimde toplar.
- Bireysel gelişim dosyasına konulacak çalışmalar belirlenirken öğretmen-öğrenci-veli işbirliğine başvurulabilir.
- Bireysel gelişim dosyasını oluşturma sürecinde öğrenciler dosyaya koyacakları çalışmaları belirlerken ölçüt oluşturmayı öğrenmektedirler.
- Bireysel gelişim dosyasındaki ürünler günlük yaşamdan alınan etkinlikleri yansıtacak biçimde düzenlenir.
- Bireysel gelişim dosyası öğrencilerin başarısını, ilerleyişini ve çabasını gösterecek biçimde devam eden bir süreçtir.
- Bireysel gelişim dosyasına seçilen ürünler çok çeşitli olabilir.

Bireysel gelişim dosyasının en önemli özelliklerinden birisi de öğrencinin kendini yansıtmasıdır. Öğrencinin bireysel gelişim dosyasına koyduğu çalışmayı neden seçtiğini, seçme ölçütlerini anlatması, öğretmenin öğrencinin ne kadar, nasıl öğrendiği hakkında bilgi sahibi olmasına yardımcı olur. Bu da bireysel gelişim dosyasını öğrenci dosyasından ayıran en önemli özelliktir (Ogan- Bekiroğlu, 2004).

Eğitimde bireysel gelişim dosyası kullanımının temel nedenlerini şöyle açıklamak olanaklıdır (Okan, 2005, ss. 23-24):

- Klasik ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının bazı noktalarda yetersiz kalması. Klasik değerlendirme yaklaşımında süreç gözlenemeyebilir. Öğretmen, öğrenci ve veli, öğrencinin ne öğrendiği ve öğrenme süreci hakkında bilgi sahibi olmayabilir. Bireysel gelişim dosyası ise, öğrenciyi sürece dahil eder. Öğrenci, seçeceği ürünlere

kendisi karar verir. Bireysel gelişim dosyası, öğrencinin kendi gelişimine olanak tanımaktadır. Öğretmen ve veli de öğrenci gelişimini izleyebilmektedir. Klasik sistemde bilgiyi hatırlama ve hatırladığını doğrudan aktarma vardır. Bireysel gelişim dosyasında ise öğrenci, ürüne ve ürünü yaptığı süreç içerisindeki gelişimine göre değerlendirilmektedir.

- Bireysel gelişim dosyası yalnızca bilişsel becerilerin gelişimine ve değerlendirilmesine odaklanmamaktadır. Aynı zamanda bireysel gelişim dosyası, öğrencilerin grup çalışmalarını ve yardımlaşmalarını destekleyerek sosyal ve psikomotor becerilerinin de gelişmesine olanak sağlamaktadır. Bunların yanı sıra; derslerde öğrencilerin yazma becerilerinin geliştirilerek yazının zenginleştirilmesi, öğretim ve değerlendirmenin birlikte olması, süreç boyunca gelişim ve değişim göstermesiyle, bir yıldan diğer yıla geçerken devamlılığın sağlanması, öğrencilerin kendilerini tanıyarak daha iyi anlamalarına olanak verilmesi bireysel gelişim dosyalarının kullanım nedenleridir.

Bireysel gelişim dosyalarının bazı üstünlükleri ve sınırlılıkları bulunmaktadır. Bireysel gelişim dosyası ile değerlendirmenin üstünlükleri şöyle sıralanabilir (Sewel, Marczak ve Horn, 2006, ss.3-4; Brown, Carol, 2002, s.9; Simon, Giroux, 2000, ss.83-101; Chatel, 2001):

- Değerlendirenin kritik yorum yapmasını sağlar ve değişimi destekler.
- Kaynakların verimli kullanılmasını ve seçilmesini sağlayan bir modeldir.
- İşbirliği becerilerini geliştirir.
- Temel gelecek analizi ve plan yapmaya olanak sağlar.
- Somut iletişim araçları sağlar.
- İlişki kurulanlar ya da katılımcıları değerlendirmede aktif bir rol oynayabilir.
- Geleneksel değerlendirmenin eksikliklerini kendi bünyesinde bulundurmaz.
- Öğrencinin iletişim, işbirliği ve çalışmalarının kanıtı olur.

- Sınıftaki etkililiği artırır.
- Programın amacına ulaşmasına yardım eder.
- Öğrenciyi merkez alan öğrenme sağlar.
- Problem çözme becerileri gelişir.
- Öğrencilerin öğrenmelerine delil oluşturan ürünler seçmelerini sağlar.
- Bireysel gelişim dosyası öğretim ve değerlendirmenin içindedir.
- Öğretmenlerin öğretimini destekleyen bir yöntemdir.
- Öğrencilerin başarılı olduğu çalışmalar ve davranışlarla ilgili sistematik bir koleksiyondur.
- Alternatif değerlendirme yaklaşımlarında becerilerin değerlendirilmesinde büyük oranda değerlendirme olanağı sağlamaktadır.

Bireysel gelişim dosyaları, bir sınıfta bireyselliğin gelişmesini sağlar, sosyal becerileri geliştirir, bağımsız ve aktif öğrenmeyi geliştirir, öğrenmeye motivasyonu artırır ve öğretmen-öğrenci ilişkilerinin gelişimine olanak sağlar (Kemp ve Toperoff, 1998). Öğrencinin başarılı ve güçlü yanlarını göstermesine olanak sağladığı gibi, öğretmene de öğrencinin gelişimi hakkında bilgi verir. Ayrıca, devam eden bir süreç olduğu için öğretmene gözlem yapma; veliye ise çocuğunun çalışmaları hakkında daha fazla bilgi sahibi olma olanağı tanır.

Bireysel gelişim dosyalarının üstünlüklerinin yanı sıra bazı sınırlılıkları da bulunmaktadır. Bu sınırlılıklar aşağıdaki biçimde açıklanabilir (Sewel, Marczak ve Horn, 2006, ss.3-4; Brown, Carol , 2002, s.9; Simon, Giroux, 2000, ss.83-101):

- Test gibi daha sayısal değerlendirmelerden daha az güvenilir görünebilir.
- Uygulama çok zaman alır.
- Ölçüt oluşturmak zor olabilir.
- Ölçütler ve hedefler açık olmazsa gelişim ya da başarıları göstermeyebilir.
- Analiz yapmak, değişiklikleri izlemek zordur.
- Değerlendirenin eğitilmesi gerekir.

- Öğrenciler kendini değerlendirme ve dönüt verme becerisi kazanmayabilir.
- Programın her zaman açık amaç ve konuları yoktur.
- Öğrenciden öğrenciye doküman değişir, çalışmayı kendi kendine seçme zorlaşır.
- Değerlendirilen ürün programın konu ve standartlarını yansıtmayabilir.
- Kağıt olanlar için depolamada çok yer gerekir.
- Online- elektronik olanlar için teknik beceriler gerekebilir.
- Online format için bilgisayar gerekir.

Bu sınırlılıklarına karşın, açıklanan nedenlerden dolayı klasik ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının yanında alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarından bireysel gelişim dosyalarının eğitimde kullanımının önemli rolü bulunmaktadır.

Bireysel gelişim dosyalarının etkili olabilmesi için birtakım ilkelere dikkat edilmelidir. Bu konuda dikkat edilmesi gereken noktaları şöyle özetlemek olanaklıdır (Bahar, 2006, s. 75):

- Bireysel gelişim dosyası, öğrencinin kendini yansıtmasını gösterebilmelidir.
- Bireysel gelişim dosyası, öğrenciler tarafından oluşturulmalı ve öğretmen rehber konumunda olmalıdır.
- Bireysel gelişim dosyası, öğrencinin öğrenme sürecini göstermelidir.
- Bireysel gelişim dosyası, her yönüyle öğrencinin kendi düşüncelerini, yaptığı çalışmaları, ürünlerini ve gelişimini göstermelidir.
- Bireysel gelişim dosyası çoklu amaçlar içerebilir, bu amaçlar birbirleriyle bağlantılı olmalıdır.

Bireysel gelişim dosyasının içerisinde bulunan çalışmaların kontrol edilmesi gerekmektedir. Bu nedenle önceden belirlenmiş zamanlarda öğretmen ve öğrenci bireysel gelişim dosyasını gözden geçirir. Genelde önce öğretmen bireysel gelişim dosyasını inceler, ardından öğrenciyle beraber tartışır. Bu buluşmaların amaçlarından birisi de bir sonraki hedeflerin ne olacağı ve bunun bireysel gelişim dosyasına nasıl yansıtılacağına belirlenmesidir. Bu görüşmelerde, öğretmen öğrenciden “yaptığı çalışma için izlediği aşamaları”, “ne öğrendiğini”, “ne kazandığını”, “bireysel gelişim dosyası için neden o

çalışmayı seçtiğini”, “ne gibi soruları ya da sorunları olduğunu”, “yaptığı bu çalışmanın kendisine nasıl bir katkıda bulunduğunu”, “yaptığı çalışmayı tekrar etmesi gerekseydi neyi değiştireceğini” anlatmasını isteyebilir (Ogan-Bekiroğlu, 2004).

1.1.4. Bireysel Gelişim Dosyası Çeşitleri

Bireysel gelişim dosyasının kullanım amacına göre çeşitleri vardır. Bunları şöyle açıklamak olanaklıdır (Haladyna, 1997):

1. İdeal Bireysel Gelişim Dosyası: Bu tür bireysel gelişim dosyaları, not vermeyi değil, öğrencilerin bilgi veya becerilerini belli bir amaç doğrultusunda nasıl birleştirdiklerini ve belli bir alan ya da durumda nasıl ilerleme kaydettiklerini görmeyi amaçlar. Öğrencilerin gelişimini öğrenme sürecinde yansıtmasını sağlar. Öğrencilerin öğrenme sürecine ilişkin tüm kanıtları ve belgeleri toplamalarını gerektirir (Kan, 2007, s.135).

2. Sergileme (Yansıtma amaçlı) Tipi Bireysel Gelişim Dosyası: Öğrencilerin yaptıkları en iyi ürünlerden oluşan, öğrencinin kendisini yansıttığına inandığı çalışmalardan oluşur. Çoğunlukla görsel ve performans dayalı sanatlarda kullanılır. Öğretim süreci sonunda, bu sürece ilişkin çıktılar içerir. Bu tür bireysel gelişim dosyaları değer biçmeye dönük değerlendirme için kullanılabilir. Daha çok öğretim programında yer alan hedef ve davranışların bir çoğunun kazanıldığını gösteren örnek ve en iyi çalışmaları içerir (Kan, 2007, s.135; Haladyna, 1997).

3. Belgeleme Tipi Bireysel Gelişim Dosyası: Nitel ve nicel veriler içeren, yani, öğrenci gelişiminin kayıtları ile öğrencinin kendisini yansıttığı çalışmalar bulunur. Değerlendirme aşamasında öğretmen yargıları vardır. Bu tür bireysel gelişim dosyaları “çalışma bireysel gelişim dosyası” olarak da bilinir. Belli bir zaman dilimi içerisinde, öğrencilerin hedefler doğrultusunda gelişme ve ilerlemelerini gösteren bütün çalışmaları içerir. Belge tipi bireysel gelişim dosyaları beyin fırtınası etkinliklerinden, tasarımlara, planlara ve taslak çizimlerden bitirilmiş işlere kadar her şeyi içerebilir (Kan, 2007, s.135)

4. Sınıf Tipi Bireysel Gelişim Dosyası: Her öğrenciye ait çalışma özetlerinin, öğretmen yorumlarının, programın ve planların bulunduğu dosyadır. Öğretim amaçlarına hizmet etmesine karşın öğrenci gelişimini gösteremediği için uygun olmadığı düşünülmektedir

(Okan, 2005, s.152; Haladyna, 1997).

5. Değerlendirme Tipi Bireysel Gelişim Dosyası: Belli bir amaç doğrultusunda öğrenci gelişiminin izlenmesi söz konusudur. Öğrenci istediği ürünü kendisi seçer. Öğrenci ve öğretmenin ileriki öğrenme etkinliklerini hazırlamasına yardımcı olur. Ayrıca, diğer bireysel gelişim dosyaları içinde not verme, öğretmen ya da okul tarafından değerlendirilebilme özelliğine sahiptir. Bu yüzden geniş çaplı değerlendirmeler için kullanılabilir (Okan, 2005, s.152; Haladyna, 1997).

Belirli bir amaç doğrultusunda öğrenci gelişiminin izlenmesi söz konusu olduğundan ilköğretim programında bireysel gelişim dosyası çeşitlerinden değerlendirme tipi bireysel gelişim dosyası kullanılmaktadır.

1.1.5. Bireysel Gelişim Dosyası Geliştirme ve Değerlendirme Süreci

Bireysel gelişim dosyası değerlendirme uygulamalarının ilk aşaması hazırlık sürecidir. Bu aşamadan sonra süreçte bireysel gelişim dosyası uygulama aşaması yer almaktadır. Sürecin son aşaması ise bireysel gelişim dosyasının değerlendirilmesi aşamasıdır.

1.1.5.1. Bireysel Gelişim Dosyası Hazırlık Aşaması: Bu aşamada öğretmen ilk olarak öğrencilere bireysel gelişim dosyası uygulamasının amacını anlatmalıdır. Daha sonra bireysel gelişim dosyasının içeriği belirlenmelidir. Bireysel gelişim dosyasında bulunan çalışmalara ait değerlendirme ölçütleri de hazırlık aşamasında belirlenmelidir (Baki, Birgin, 2004, s.83).

a) Bireysel Gelişim Dosyasının Amacının Belirlenmesi: Bireysel gelişim dosyasının hangi amaca hizmet edeceğinin belirlenmesidir. Öğrencinin kendisine, öğretmene ve velisine bilgi vermesi amacıyla bireysel gelişim dosyaları düzenlenir. Bireysel gelişim dosyası uygulamalarında öğretmen ilk olarak öğrencilere bireysel gelişim dosyasının kullanılma amacını anlatır. Yapılan çalışmaların değerlendirme açısından da önemli olduğunu ve değerlendirmede kullanılacağını ifade eder (Morgil ve diğerleri, 2004, s.24).

Bireysel gelişim dosyasının amaçlarının belirlenmesi şu yararları sağlar (Kemp ve Toperoff, 1998):

- Amaçların belirlenmesi öğrencinin bireysel gelişim dosyası için ürünlerini seçmesini sağlar.
- Amaçlar birden çok olabilir ve süreç bu amaçlara ne kadar ulaşıldığını gösterir.
- Amaçlar öğretmenin nelere bakacağına karar vermesini, öğrencinin hangi ürünleri seçeceğini belirlemesini sağlar.
- Amaçlar öğrencilerle birlikte oluşturulabilir ya da liste sunulabilir.

b) Bireysel Gelişim Dosyasının İçerisinde Bulunacak Çalışmaların Seçimi: Bireysel gelişim dosyasının hazırlanmasındaki amaca yönelik olarak hangi tür çalışmaların nasıl seçileceği, kimler tarafından toplanacağı ve nasıl değerlendirileceği soruları önem kazanmaktadır. Öğretmen, öğrenci ve veli birlikte bireysel gelişim dosyasının hazırlanmasındaki amacı belirledikten sonra çalışmaların niteliği, hangi sıklıkta ve nasıl toplanacağı kararlaştırılabilir. Bireysel gelişim dosyasına girecek çalışmaların öğrencilerle birlikte belirlenmesi sorumluluk alma duygularını geliştirir. Bireysel gelişim dosyasının içinde bulunması gereken çalışmalar amaca göre değişiklik gösterdiğinden hangi tür çalışmaların bulunması gerektiğine dair kesin bir kural yoktur. Önemli konulardan biri de toplanan materyallerin sınırlandırılmasıdır. Dosyada yer alacak ürünler dikkatle seçilmelidir. Dosya içerisinde istenen çalışmaların örnekleri, yaratıcı çalışmalar, deneysel veriler, orijinal modeller, hikayeler ve makaleler gibi çalışma ürünleri de yer alabilir.

Bireysel gelişim dosyası çalışmalarının içeriği, öğrencinin bilişsel, duyuşsal, devinişsel alanı, öğrencinin kendini yansıttığı meta-bilişsel alanı ve gelişmesi beklenen becerilerin seviyelerinin belirtildiği gelişimsel boyutu yansıtacak biçimde seçilebilir (Simon, Forgette-Giroux, 2000, s.85). Bu bağlamda bireysel gelişim dosyalarının içinde yer alabilecek çalışmaları şöyle sıralamak olanaklıdır (Kemp ve Toperoff, 1998):

- Öğrencinin öğrenmesi ve süreci özetleyen bir mektup (özdeğerlendirme)

- Sayfa numaraları verilmiş içindekiler
- Ürünler, öğrencinin seçtiği en iyi örnekler
- Ürünlerle ilgili tarihler
- Farklı tipteki ürünler
- Öğrencinin öğrenme sürecinin farklı aşamaları ile ilgili yansıttıkları

c) Bireysel Gelişim Dosyasındaki Çalışmalara Ait Değerlendirme Ölçütünün Belirlenmesi: Bireysel gelişim dosyasının amacı belirlendikten sonra bireysel gelişim dosyasındaki her bir çalışmanın hangi ölçütleri taşıması gerektiği belirlenir. Bireysel gelişim dosyaları tamamlandığı zaman, değerlendirme bu aşamada belirlenen ölçütlere göre gerçekleştirilmektedir.

Çalışmanın başında öğrenci ve öğretmen tarafından değerlendirme ölçütleri belirlenir. Değerlendirme ölçütleri belirlenirken bireysel gelişim dosyaları her türlü ortama ve eğitim şekline uyarlanabilir. Çünkü, yalnızca bilgilerin doğru biçimde verilmesi değil, bilgilerin nasıl kullanıldığı, yansıtıldığı, onlarla neler yapıldığı ve öğrencinin kişisel performansı önem taşımaktadır (Morgil ve diğerleri, 2004, s.29).

1.1.5.2. Bireysel Gelişim Dosyası Uygulama Süreci

Bireysel gelişim dosyası uygulama süreci toplama, seçme, yansıtma ve sonuç olmak üzere dört aşamadan oluşur.

1. Toplama: Öğretmen ve öğrencilerin hangi çalışmaların toplanacağına ve hangi özelliklerin gözleneceğine karar vermesinden sonra öğrenciler çalışmalarını koymak ve saklamak için bir dosya oluştururlar (Karamanoğlu, 2006, s.38). Bu aşama; öğrenci gelişim dosyasının oluşturulması için materyallerin toplanması sürecidir. Bu nedenle, öğrencinin eğitimsel deneyim ve amaçlarına ilişkin çalışmalarının toplanması söz konusudur (Atılğan, 2007, s. 372).

2. Seçme: Bu aşama bireysel gelişim dosyasının türüne ve öğretmenin koyduğu kurallara

bağlıdır. Öğretmen çalışmanın ilk adımı olarak öğrencilerin konuyla ilgili materyal toplamasını ister. Öğrencilerin seçilecek konu ve materyallerle ilgili görüşleri alınır (Morgil ve diğerleri, 2004, s.31). Öğrenci seçimini kendi ya da öğretmenin rehberliğinde yapar (Karamanoğlu, 2006, s.38).

3. Yansıtma: Bireysel gelişim dosyasını diğer öğrenci dosyalarından ayıran aşamadır. Bu aşamada öğrenci bireysel gelişim dosyasına koyduğu çalışmayı neden seçtiğini açıklar. Diğer çalışmalarıyla karşılaştırması istenir. Öğrenci kendi başarısını görür ve değerlendirme sürecine aktif olarak katılır (İlci, 2002, s.7). Bireysel gelişim dosyası sürecinde öğrenci en iyi çalışmasını seçer ve neden seçtiğini açıklar, amaçların farkına varır, böylece daha uyanık olur (Santos, 1997, s.5).

4. Sonuç: Bu aşamada öğrenci yaptığı çalışmaları neden ve nasıl yaptığını açıklamaktadır. Süreçte öğrendikleri ve yaptığı çalışmalar arasında somut bağlar kurmaya çalışır. Yapılan çalışmaların öğretmene, sınıf arkadaşlarına ve velilere bir sunumu yapılarak çalışmalar sergilenir (İlci, 2004, s.7). Bireysel gelişim dosyasının hazırlık ve oluşturma aşaması tamamlandıktan sonra dosya değerlendirilir.

1.1.5.3. Bireysel Gelişim Dosyası Değerlendirme

Bireysel gelişim dosyasının nasıl değerlendirileceğine ilişkin kesin bir değerlendirme sistemi bulunmamaktadır. Amacına göre değerlendirme biçimi de değişmektedir. Bireysel gelişim dosyası uygulamasındaki amaç öğrencinin öğrenme süreci içindeki gelişimini izlemek, eksikliklerini gidermek ve rehberlik etmek ise bireysel gelişim dosyasındaki çalışmalar genellikle öğretmen tarafından belirlenir ve çalışmalar öğrencinin kendisi, arkadaşları ve öğretmeni tarafından değerlendirilerek öğrenciye dönüt verilir. Bireysel gelişim dosyası uygulamasındaki amaç, öğrencinin yapmış olduğu çalışmanın başarısını değerlendirmek ise; değerlendirilecek çalışmalar genellikle öğrenci tarafından seçilir. Öğrenci tarafından oluşturulan bireysel gelişim dosyası dönem ya da yıl içinde yaptığı en iyi çalışmaları içerir. Öğretmen tarafından önceden belirlenen ölçütlere göre öğrencinin sunduğu en iyi çalışmalar notlandırılarak değerlendirilir (Baki ve Birgin, 2004, s.84).

Bireysel gelişim dosyasına puan vermek ve değerlendirmek için farklı yaklaşımlar bulunmaktadır (Okan, 2005, s.20). İlk yaklaşım, bireysel gelişim dosyası içindeki çalışmaların ayrı ayrı puanlanarak, bu puanların aritmetik ortalamasının alınmasıyla bireysel gelişim dosyasının puanının belirlenmesidir. İkinci yaklaşım (analitik puanlama sistemi), farklı performanslar için ayrı puanların verildiği analitik puanlama sisteminin kullanılmasıdır. Örneğin, problem çözme becerisinin davranışlarından olan problemi anlama, çözüm için strateji belirleme, stratejiyi uygulama ve sonucu kontrol etme davranışları ayrı ayrı puanlanarak problem çözme becerisinin puanı belirlenir. Üçüncü yaklaşım ise, bireysel gelişim dosyası içerisindeki çalışmalara ait genel bir puan verilmesidir. Bu yaklaşım, bireysel gelişim dosyasını bir bütün olarak belli ölçütlere göre değerlendirmeyi öngörür.

Başarılı bir değerlendirme yapmak için bireysel gelişim dosyası içerisindeki çalışmalar ve bireysel gelişim dosyasının bütünü bir dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilmelidir.

1.1.5.4. Dereceli Puanlama Anahtarı (Rubrik)

Dereceli puanlama anahtarı, öğrencinin performansını ölçmek için, ölçüm puanları ve performans kriterlerinin kullanıldığı değerlendirme araçlarıdır (Şaşmaz, 2005, s.151). Bir çalışmayı değerlendirirken kullanılacak ölçütleri belirleyen puanlama cetvelidir. Dereceli puanlama anahtarı alan yazında “rubrik” ve “ölçütler ölçeği” gibi değişik biçimlerde adlandırılmaktadır (Korkmaz, 2004, s.232). Değerlendirmede dereceli puanlama anahtarı kullanmak ((Özyenginer, 2006, ss.32-33);

- Objektif ölçmeyi sağlama,
- Öğretmenlerin ölçmek istedikleri ölçütleri açıklama,
- Öğrencinin kendisinden ne beklediğini ve çalışmasının nasıl değerlendirileceğini açıkça görme,
- Eğitimin etkililiğine ilişkin dönüt verme,
- Gelişmeyi ölçmek ve belgelemek için ölçütler sağlama gibi üstünlükler sağlar.

Dereceli puanlama anahtarları; değerlendirme ölçütleri, ölçüt tanımlamaları ve bir puanlama stratejisi olmak üzere üç bölümden oluşur. *Değerlendirme ölçütleri*; kabul edilebilir yanıtları kabul edilemez yanıtlardan ayırmak için kullanılır. Örneğin, öğretmenler yazılı kompozisyonları değerlendirirken organizasyon, yapısal içerik, sözcük seçimi gibi değerlendirilebilir ölçütler kullanırlar. *Ölçüt tanımlamaları*, öğrencilerin değerlendirilmek istenen yanıtlarındaki niteliksel farklılıkları tanımlama yolunu ifade eder. Örneğin bir kompozisyonda organizasyon değerlendirilecekse bu ölçütlerden en yüksek puanı alan öğrencinin kompozisyonu organizasyon açısından hiç hata içermemelidir. *Puanlama stratejisi* ise, puanlama bütünsel ya da analitik biçiminde hazırlanan dereceli puanlama anahtarı ile olmaktadır (Kutlu, 2008, s.124).

Dereceli puanlama anahtarı oluşturulurken aşağıdaki aşamaların planlanması gerekir (Karamanoğlu, 2006, s.29; Okan, 2005, s.132):

- Puanlanacak ürüne ya da sürece ilişkin hedeflerin belirlenmesi.
- Öğrencinin ürününde ya da süreçte gözlenebilir özelliklerin tanımlanması.
- Puanlama kategorilerinin tanımlanması.
- Dereceli puanlama anahtarındaki ölçütlerin açık ifade edilmesi.
- Dereceli puanlama anahtarının öğrencilerin anlayacağı açık bir dille ifade edilmesi.
- Dereceli puanlama anahtarındaki puanlamaların mantıklı olması.
- Ölçüt ifadelerinin doğru ve hatasız olması.

1.1.6. Bireysel Gelişim Dosyası Değerlendirme Sürecinde Öğretmen, Öğrenci ve Veli Roller

Bireysel gelişim dosyası değerlendirme sürecinde öğretmenin yanı sıra öğrenci ve veliler de etkin rol almaktadır (Korkmaz ve Kaptan, 2002a, ss.167-177). Öğretmen, öğrenci ve velilerin süreç içerisindeki rolleri şu biçimde açıklanabilir:

Süreci Planlayan ve Değerlendirme Ölçütlerinin Belirleyicisi Olarak Öğretmenin Rolü: Öğretmen bireysel gelişim dosyasını öğrencilere ve velilere tanıtarak örnek dosyalar

gösterir. Bireysel gelişim dosyası sürecinde, dosyanın amacı, içinde bulunacak çalışmaların seçimi ve değerlendirme ölçütlerinin belirlenmesi ile ilgili öğrencilere rehberlik eder. Değerlendirme ölçütlerini baştan belirleyerek öğrenci ve velilere sunar ve bireysel gelişim dosyası içerisindeki çalışmaları buna göre değerlendirir. Bireysel gelişim dosyası değerlendirmede öğretmenler;

- Değerlendirme ölçütlerini sonuç olarak değil süreç içerisinde öğrenci gelişimini değerlendirecek biçimde hazırlar.
- Her bir öğrencinin gelişimini ve performansını gözlem yaparak bir arada görmeye çalışır.
- İşbirliği içinde öğrenciyi kaygıya düşürmeden öğrenmesine olanak tanır.
- Bireysel gelişim dosyası değerlendirmenin hem öğretici hem de değerlendirme aracı olarak belli zamanlarda değil daha geniş ve kapsamlı bir zamanda yapılmasına yardımcı olur.

Düzenleyici Olarak Öğrencilerin Rolü: Öğrenciler bireysel gelişim dosyası sürecindeki aşamalar hakkında bilgilendirilir. Öğretmen öğrencilere rehberlik eder. Öğrenci yapacağı çalışmalar için gerekli kaynak, araç ve gereçleri toplar ve çalışmasını yaptıktan sonra sınıf içerisinde sunumunu yapar. Yıl boyunca yaptığı çalışmalardan bireysel gelişim dosyası içerisine hangi çalışmalarını koyacaklarını belirler. Çalışmaların seçilmesi öğrencinin sorumluluğundadır. Çalışmaları seçerken öğretmen ile birlikte karar verebilirler. Yaptığı çalışmalardan seçtiklerini bireysel gelişim dosyasında saklar. Bireysel gelişim dosyası değerlendirmenin öğrencilere sağladığı katkıları şöyle sıralamak olanaklıdır:

- Süreç içerisinde kendi gelişimlerini, performanslarını görmelerini sağlar.
- Çalışmaların ilk halinden son haline gelene kadar aralarındaki ilişkiyi fark eder.
- Bireysel gelişim dosyalarına koydukları çalışmalarıyla övünmelerini sağlar.
- Kendi kendilerini değerlendirme olanağı verir.

Geribildirim Verici ve İzleyici Olarak Velilerin Rolü: Veliler bireysel gelişim dosyası sürecini yakından izlemelidir. Bu nedenle öğretmen tarafından bilgilendirilirler. Dosyalar evlere gönderilerek velilerin görmesi sağlanır. Veli öğrencisinin çalışmalarını izleyerek

gerektiğinde geri bildirimler vermeli, sunumlara izleyici olarak katılmalıdır. Bireysel gelişim dosyası değerlendirilmenin velilere sağladığı katkıları şöyle sıralamak olanaklıdır;

- Öğrenci ve öğretmenlerle sürekli bir işbirliği yapma,
- Sorumluluk alma,
- Öğrenci gelişimlerini ve sorunlarını daha yakından izleme,
- Öğrencilerin çalışmalarını değerlendirme ve yorumlama fırsatı verir.

Ölçme ve değerlendirme eğitim sürecinin en önemli bileşenlerindedir. Açık uçlu sorular ve testlerle yapılan sınavlar düşük düzeydeki bilgi ve becerileri ölçmeye yönelik olduğundan bu ölçme araçlarının öğrencilerin üst düzey becerilerini ölçmede yeterli olmadıkları söylenebilir. Bu nedenle öğrencilerin üst düzeydeki bilgi ve becerilerini ölçebilmek için alternatif değerlendirme yaklaşımlarının da birlikte kullanılması uygun görülmektedir. Bu yaklaşımlardan birisi de bireysel gelişim dosyası değerlendirmesidir. Öğretmenlerin ve öğrencilerin başarı durumlarının belirlenmesinde bireysel gelişim dosyası değerlendirilmenin çok önemli bir yeri vardır. Çünkü öğrenciler, geleneksel ölçme değerlendirme yöntemlerinde pasif ve ezberci rolünde iken, bireysel gelişim dosyası değerlendirme ile öğrencilerin oynadıkları bu rol aktif ve düşünce üreten konuma taşınmıştır. Bu durumda öğretmenler bireysel gelişim dosyası değerlendirilmenin tüm özelliklerini kavrayarak sınıfta uygulamalı ve her öğrencisinin gizli kalmış yeteneklerini ortaya çıkaracak bir öğretme süreci içerisine girmelidir. (Özden, 1999, s. 92).

Bireysel gelişim dosyalarının başarılı uygulanmasında etkili olan pek çok değişken vardır. Bir bireysel gelişim dosyasını hem hazırlama hem uygulama hem de değerlendirme sürecinde öğretmenlere önemli sorumluluklar düşmektedir. Bu süreçte hazırlanan bireysel gelişim dosyası çalışmalarının öğrencinin sınıf düzeyine uygun olması, okul öğrenmeleri ile ilişkili olması ve öğrencinin o bilgileri kullanabileceği yeni ve özgün durumları içermesi gerekmektedir. Görev öğrenciye verildikten sonra, etkin bir geribildirim mekanizmasının kurulması büyük önem taşımaktadır. Bireysel gelişim dosyalarının uygulanması ve değerlendirilmesi sürecinde velilerin bilinçli davranarak çocuklarına gereğinden fazla yardımda bulunmaması son derece önemlidir (Kutlu, 2007). Ancak bu süreçte ön önemli

görevi üstlenen öğretmenlerin bireysel gelişim dosyalarına ilişkin bilgi ve görüşleri önem kazanmaktadır.

1.1.7. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde, bireysel gelişim dosyası değerlendirme ile ilgili olarak dünyada ve Türkiye’de yapılmış olan araştırmalara yer verilmiştir.

Korkmaz ve Kaptan (2002) tarafından yapılan “Fen Öğretiminde Öğrencilerin Gelişimini Değerlendirmek İçin Bireysel Gelişim Dosyası Kullanımı Üzerine Bir İnceleme” adlı çalışmada; fen eğitimi üzerine bir bireysel gelişim dosyası değerlendirme yöntemi geliştirmek amaçlanmıştır. Araştırmacılar bireysel gelişim dosyasının amaçlarını ve öğrencilerin eğitim programı içerisinde gelişimlerdeki değişiklikleri göstermek için gerekli veri araçlarını oluşturmuşlardır. Araştırmacılar öğrenciler tarafından kullanılan performans ölçütleri, örnek formlar, kayıt tutma stratejileri geliştirmişlerdir. Çalışmada nicel ve nitel yöntemler kullanılmıştır. Sonuç olarak bireysel gelişim dosyası değerlendirmenin fen eğitiminde nitelikli öğrencileri belirlediğini, öğrenme öğretme sürecini geliştirmek için kullanıldığını göstermiştir.

Vaiz’in (2003) İlköğretim 3. sınıf Hayat Bilgisi dersine ilişkin proje tabanlı öğrenme yaklaşımına dayalı öğrenci gelişim dosyalarının kullanımının öğrenme sürecine ne biçimde yansıdığını ortaya koymayı amaçladığı “Proje Tabanlı Öğrenmede Bireysel Gelişim Dosyasının (Öğrenci Gelişim Dosyalarının) Kullanımı ve Öğrenme Sürecine Yansımaları” adlı çalışmasında, çalışma grubu olarak Ankara İli Çankaya İlçesi Beytepe İlköğretim Okulu’ndaki 3. sınıf öğrencileri seçilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak öğrenci ürün sunumları ve çalışma süreleri ile ilgili anketler kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, proje tabanlı bireysel gelişim dosyasının geliştirilme süreci öncesi ve sonrasında veli, öğretmen ve öğrenci görüşleri arasında benzerlik bulunduğu, öğrencilerin uygulama sonrasında haftalık çalışma sürelerinde artış olduğu, öğrencilerin bireysel gelişim dosyası ve projeleri için ders kitabı dışındaki kaynakları özellikle de internet kaynaklarını

araştırmalar yaparak kullandıkları ortaya çıkmıştır.

Baki ve Birgin'in (2004) "Alternatif Değerlendirme Aracı Olarak Bilgisayar Destekli Bireysel Gelişim Dosyası Uygulamasından Yansımalar: Bir Özel Durum Çalışması" konulu araştırmasında, matematik dersine yönelik alternatif bir değerlendirme aracı olarak geliştirilen bilgisayar destekli bireysel gelişim dosyasının eğitim sistemi içinde uygulanabilirliğini ortaya koymak amaçlanmıştır. Çalışma, 2002-2003 öğretim yılında Trabzon ilinde iki farklı ilköğretim okulunda görev yapan iki matematik öğretmenin kendi sınıflarında çalışmayı uygulamasıyla gerçekleşmiştir. Veriler, uygulama sürecinde ve uygulama sonunda öğretmenlerle gerçekleştirilen görüşmelerden ve araştırmacının edindiği gözlemlerden elde edilmiştir. Verilerin analizinde üçgenleme (triangulation) tekniği kullanılmıştır. Bireysel gelişim dosyası uygulamasının üstün ve zayıf yönleri öğretmen görüşleri ele alınarak tartışılmıştır. Araştırmanın sonucunda BDBGD'nı kullanan öğretmenlerin uygulamada değerlendirme ölççeklerinin her bir form için aynı olmaması ve elektronik programın kullanılması için gerekli olan teknik donanımın okullarda olmaması gibi teknik sorunlarla karşılaştığı görülmüştür. BDBGD uygulaması sürecinde öğretmenlerin problem çözme becerisine ait değerlendirme formunu kullanmakta zorlandıkları, grup çalışması yapmadıkları için grup çalışmalarına ait değerlendirme formunu kullanmadıkları tespit edilmiştir. BDBGD uygulaması sürecinde bazı velilerin uygulamaya yeterince aktif olarak katılmadıkları görülmüştür.

Korkmaz ve Kaptan (2005) tarafından yapılan "Fen Eğitiminde Öğrencilerin Gelişimini Değerlendirmek İçin Elektronik Bireysel Gelişim Dosyası Kullanımı Üzerine Bir İnceleme" adlı çalışmada; fen eğitimine özgü bir elektronik bireysel gelişim dosyası yöntemi geliştirmek amaçlanmıştır. Çalışma 2002-2003 öğretim yılı güz döneminde Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fen Bilgisi Eğitimi Ana Bilim Dalında Bilgisayar Destekli Fen Eğitimi dersinde uygulanmıştır. Bu derste öğretmen adayları kendileri için fen eğitimine yönelik kişisel mesleki gelişimlerini yansıtan portfolyolar oluşturmuşlardır. Ayrıca, Ankara ili Çankaya ilçesi Beytepe İlköğretim okulunda uygulama yaptıkları 5. sınıf öğrencilerinden oluşan 36 ilköğretim öğrencisinin fen gelişimlerini elektronik

portfolyolar yoluyla izlemişlerdir. Çalışmanın sonuçları, elektronik bireysel gelişim dosyası değerlendirme yönteminin fen eğitiminde öğrenci niteliklerini belirlemek, öğrenme ve öğretme sürecini geliştirmek ve bilimsel gelişmeyi izlemek amacıyla kullanılabileceğini göstermiştir. Öğretmen adaylarının mesleki gelişim portfolyoları ve öğrencilerin fen portfolyolarını oluşturdukları bu süreç yoluyla, hem kendi mesleki gelişimlerini hem de öğrencilerin öğrenmelerini değerlendirme yeteneklerini büyük ölçüde artırdığı görülmüştür.

Ersoy (2006) tarafından yapılan “Öğretmen Adaylarının Gelişim Dosyasına Dayalı Değerlendirmeye İlişkin Görüşleri” adlı çalışmanın amacı, öğretmen adaylarının gelişim dosyasına dayalı değerlendirmeye ilişkin görüşlerini belirlemektir. Araştırma Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesinden 150 öğretmen adayı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri anket ile toplanmıştır. Anketten elde edilen nicel verilerin çözümlenmesinde, yüzde ve ki kare testi, nitel verilerin çözümlenmesinde, betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Araştırmada, gelişim dosyasına dayalı değerlendirmenin nesnel, performans ölçen ve gerekli bir değerlendirme tekniği olduğu, bireysel ve mesleki gelişime katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Ancak, öğretmen adaylarının bu süreçte, zamanlama sorunları yaşadıkları, bu sürecin daha etkili yürütülebilmesi için yönlendirmelerin daha etkili yapılması gerektiği, sınıf mevcutlarının kalabalık olması nedeniyle dosyaları izlemede ve değerlendirmede zamanın yetersiz olmasından dolayı sorunlar yaşandığı ortaya çıkmıştır.

Uzun’un (2006), “Çevre Bilinci Geliştirmede Bireysel Gelişim Dosyası Değerlendirmenin Katkısı Konusunda Öğretmen Adaylarının Görüşleri” başlıklı çalışmasında çevre bilinci geliştirmede bireysel gelişim dosyası değerlendirmenin katkısı konusunda öğretmen adaylarının görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya 2004-2005 öğretim yılı bahar döneminde Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Programında yer alan Çevre Bilimi dersi kapsamında bireysel gelişim dosyası hazırlayan toplam 109 öğretmen adayı katılmıştır. Araştırmanın verileri anket yoluyla toplanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde nicel ve nitel veriler kullanılmıştır. Nicel verilerin çözümlenmesinde SPSS paket programı kullanılmış, frekans (f) ve yüzdeler (%) hesaplanmış, ki kare (X) analiz tekniği uygulanmıştır. Nitel verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz tekniği

kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda çevre bilinci geliştirmede bireysel gelişim dosyası değerlendirilmenin katkısı konusunda öğretmen adaylarının görüşlerinin olumlu yönde olduğu tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının görüşlerinden portfolyo değerlendirilmenin çevre bilinci geliştirmede çeşitli katkılarının olduğu görülmektedir. Çevreye ilişkin etkinlikleri izleme ve katılma konusunda portfolyo değerlendirilmenin katkısına ilişkin görüşleri, görsel ve yazılı basında çevreyle ilgili konulara daha çok yer verilmesi gerektiği yönündedir. Öğretmen adayları portfolyolarını oluştururken büyük ölçüde görsel ve yazılı basını takip etmiş ve seçtiği ürünü dosyasına koymuştur. Öğretmen adaylarının karşılaştığı en büyük sorunun kaynak bulmada yaşandığı tespit edilmiştir.

Deveci, Ersoy ve Ersoy (2006) tarafından gerçekleştirilen “Öğretmen Eğitiminde Portfolyo Değerlendirilmenin Kullanımına İlişkin Sınıf Öğretmeni Adaylarının Görüşleri” adlı çalışmada, sınıf öğretmeni adaylarının Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi I dersinde yaptıkları portfolyo çalışmasına ilişkin görüşlerini belirlemek amaçlanmıştır. Araştırma, yarı yapılandırılmış görüşmeye dayalı nitel yöntemle gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya 13'ü kız, 5'i erkek 18 öğretmen adayı katılmıştır. Katılımcılar maksimum çeşitlilik örneklemesine göre gönüllülerden belirlenmiştir. Araştırma verileri tümevarım analizi tekniğiyle analiz edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmen adayları, çalışmanın başlangıcında ilk kez yapmaktan kaynaklanan panik yaşamalarına rağmen daha sonra çalışmadan zevk almışlardır. Öğretmen adaylarının portfolyo çalışmasındaki en iyi ürünleri, zorlanarak yaptıkları ürünleri, yeni öğrenmeler gerçekleştirdikleri ürünleri ve portfolyo sürecinde yaşadıkları sorunlar farklılık göstermektedir. Öğretmen adayları portfolyo değerlendirilmenin geleneksel değerlendirme tekniklerine göre performansı daha iyi belirlediğini düşünmekte ve portfolyo çalışmasını mesleki gelişimleri açısından önemli bir deneyim olarak görmektedirler.

Gömlüksiz ve Kan (2007) tarafından yapılan “Sınıf Öğretmenliği Adaylarının Yeni İlköğretim Programındaki Ölçme-Değerlendirme Yöntemlerini Tanıma Düzeylerine İlişkin Görüşleri (Fırat, Dicle ve Kilis Yedi Aralık Üniversiteleri Örneği)” adlı çalışmada, sınıf öğretmeni adaylarının yeni ilköğretim programlarında yer alan ölçme ve değerlendirme

yöntemlerinden performans değerlendirme ve bireysel gelişim dosyası değerlendirmeyi tanıma düzeylerini belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmanın evrenini Fırat, Dicle ve Kilis Üniversiteleri Eğitim Fakültesi sınıf öğretmenliği birinci ve ikinci öğretim programlarında öğrenimlerine devam eden dördüncü sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen dördümlü likert tipi bir ölçekle elde edilmiştir. Verilerin çözümlenmesinde SPSS 12.0 paket programı kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, öğretmen adaylarının gerek performans değerlendirme, gerekse bireysel gelişim dosyası değerlendirmeyi tanımaya ilişkin bilgi eksikliği içinde oldukları ortaya çıkmıştır. Portfolyoda yer verilecek ürünlerin sınırlandırılması ve hangilerinin değerlendirileceğinin belirlenmesinin gerektiği tespit edilmiştir. Portfolyoda yer verilecek ürünlerin öğretmen ve öğrenci tarafından birlikte seçileceğini, hem öğretmenin hem de öğrencinin değerlendirme sürecine katıldığını kısmen bildikleri görülmüştür. Benzer olarak, ürün dosyasının hazırlanması ve değerlendirilmesinin çok zaman aldığı belirtilmiştir. Bu dosyaların öğrencilerin performansları hakkında velilerine bilgi vermek amacıyla kullanılabileceğini, ayrıca daha sonraki yıllar için öğrencinin performansı hakkında bilgi sağlayıcı görüşünde oldukları ortaya çıkmıştır.

Arslan, Özpınar ve Aydın (2007) tarafından yapılan “Grup Bireysel Gelişim Dosyasının Öğrencilerin Gelişimleri ve Matematik Hakkındaki Düşünceleri Üzerine Etkisi” adlı çalışmanın amacı, ilköğretim sekizinci sınıf matematik dersi için geliştirilen grup bireysel gelişim dosyasının öğrencilerin başarı/gelişim ve düşünceleri üzerine etkisini araştırmaktır. Bu amaç doğrultusunda bir ilköğretim okulundaki 33 sekizinci sınıf öğrencisi, sınıf öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda 4-5 kişi olacak şekilde gruplandırılmış ve grup bireysel gelişim dosyası tutulmuştur. Uygulamadan önce çalışma yaprakları hazırlanmış ve bu çalışma yapraklarını değerlendirmek için rubrikler geliştirilmiştir. Dersler, öğrencilere verilen çalışma yaprakları eşliğinde işlenmiştir. Uygulama sonunda grup bireysel gelişim dosyası uygulaması esnasında ortaya çıkabilecek sorunlar tespit edilmiş ve öğrencilerin bireysel gelişim dosyası aracılığıyla değerlendirilmeleri ile ilgili düşüncelerini belirlemek için yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler sonucunda öğrencilerin grup çalışması yapmasının ve değerlendirme sürecinde rol almalarının kendilerine olan

güvenlerini artırdığı ve matematik derslerini daha zevkli hale getirdiği ortaya çıkmıştır.

Kazu ve Yorulmaz (2007) tarafından yapılan “Sınıf Öğretmenlerinin Portfolyolara İlişkin Görüşleri ve Uygulamaları” adlı çalışmanın amacı, ilköğretim I. Kademedeki görev yapan sınıf öğretmenlerinin portfolyo değerlendirmeye ilişkin görüşlerini ve uygulamalarını belirlemektir. Betimsel bir çalışma olan bu araştırmada, tarama (survey) yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini, 2006-2007 eğitim-öğretim yılında Diyarbakır il merkezinde, yedi eğitim bölgesinde bulunan 85 devlet ve özel ilköğretim okulunda görev yapan 2483 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, bu 85 ilköğretim okulundan random yöntemiyle seçilen 37 okuldaki (% 43) 300 öğretmenden oluşmaktadır. Toplanan verilerin çözümlenmesinde, araştırmacının amacına uygun olarak frekans, yüzde ve ortalama teknikleri uygulanmıştır. Elde edilen verilerden öğretmenlerin portfolyo değerlendirmeyi yüksek düzeyde olumlu buldukları, ancak portfolyonun yeterince tanıtılmamasından dolayı eksiklikler yaşandığı ortaya çıkmıştır. Ayrıca, araç ve gereç donanımının eksik olması ve programın yoğunluğundan dolayı bireysel gelişim dosyasının değerlendirilmesinde sorunlar yaşandığı ortaya çıkmıştır.

Ogan-Bekiroğlu ve Günay (2008) tarafından yapılan “Fizik Öğrencilerinin Portfolyo Değerlendirme Algıları” adlı çalışması, öğrencilerin portfolyo değerlendirme konusuna ilişkin algılarını belirlemeyi amaçlamıştır. Çalışmada yöntem çeşitlemesi kullanılmıştır. Araştırma verileri, öğrencilerin portfolyo değerlendirme konusuna ilişkin algılarını belirlemek amacıyla yapılan görüşmeler ve yazılı dökümanlar yoluyla toplanmıştır. Araştırmaya 9 lise öğrencisi katılmıştır. Fizik dersinde, öğrencilere 9 hafta boyunca portfolyo değerlendirme uygulanmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin bazı sorunlarla karşılaşmalarına rağmen, portfolyo değerlendirmeye karşı genellikle olumlu tutuma sahip oldukları ortaya çıkmıştır.

Slater ve diğerleri (1997) tarafından yapılan “Üniversite Fizik Dersinde Portfolyo Değerlendirmesinin ve Geleneksel Değerlendirmenin Etkisi ve Dinamikleri” adlı deneysel çalışma Güney Carolina’da bir kolejde 1. ve 2. sınıfta cebir tabanlı fiziğe giriş dersini alan

35 öğrencinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada, bireysel gelişim dosyası uygulanan deney grubunun başarı puanları ile bireysel gelişim dosyası uygulanmayan kontrol grubunun başarı puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Ancak, bireysel gelişim dosyası kullanımının sınav heyecanını azalttığı, öğrencinin fiziği ders dışı durumlarda kullanmaya cesaretlendirdiği, öğrenci sorumluluğunu ve iç gözlemi arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, araştırmaya katılan öğrencilerin bireysel gelişim dosyası sayesinde fiziği daha iyi anladıkları şeklinde geri dönüt sağladıkları belirlenmiştir.

English ve Keshavarz (2002) tarafından yapılan “Portfolyo ve Öğretmen Yapımı Testler Yoluyla Başarının Değerlendirilmesi” adlı çalışma, portfolyo değerlendirmenin, İngilizceyi yabancı bir dil olarak öğrenen öğrencilerin başarılarını ve kendi öğrenmelerini kontrol etmede sorumluluk hissetmelerini sağlamada etkili olup olmadığını belirlemeyi ve portfolyo değerlendirme ile öğretmen tarafından hazırlanan testler arasında ilişki olup olmadığını ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Araştırmaya 16 yaşındaki 60 İranlı bayan yüksek okul öğrencisi katılmıştır. Araştırma verileri Nelson İngilizce Dil Yeterliği Testi, portfolyo değerlendirme, öğretmen yapımı başarı testi ve memnuniyet anketi ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda portfolyo değerlendirmenin öğrencilerin başarısını ve öğrenme sürecinde kendi öğrenme sorumluluklarını üstlenmelerini sağlamada olumlu bir etkiye sahip olduğu ortaya çıkmıştır.

Segers, Gijbels ve Thurlings’in (2008) “Öğrencilerin Portfolyo Değerlendirme Uygulamaları ve Öğrenme Yaklaşımları Algıları Arasındaki İlişki” adlı çalışmasında, Uygulamalı Fen Bilgisinde, değerlendirmede portfolyo değerlendirme temel alınarak, öğrencilerin öğrenme yaklaşımları üzerinde yoğunlaşmıştır. Çalışmada öğrencilerin öğrenme yaklaşımları ve bu yaklaşımları ile ilişkili portfolyo değerlendirme uygulamalarına ilişkin algıları incelenmiştir. Ayrıca, portfolyo değerlendirme uygulamaları konusunda deneyimli birinci sınıf öğrencileri ile ikinci sınıf öğrencilerinin öğrenme yaklaşımları ve algıları arasındaki farklılığın da ortaya konulması amaçlanmıştır. Araştırmaya katılan 110 öğrenciye, eğitim-öğretim yılının sonunda uygulanan bir anketle araştırma verileri toplanmıştır. Araştırma sonucunda portfolyo değerlendirme

kullanıldığında, dönüt vermenin çok önemli olduğu ve portfolyo değerlendirmenin bir araştırma tasarımı olarak görülmemesi gerektiği ortaya çıkmıştır. Bunun yanı sıra öğrenmenin niteliğinin artırılmasında portfolyo değerlendirmenin teşvik edilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Yapılan araştırmalar, bireysel gelişim dosyasını değerlendirmede, öğretmenlerin birtakım güçlüklerle karşılaştığını ortaya koymuştur. Yapılan bazı araştırmalar sonucunda öğretmenlerin bireysel gelişim dosyası değerlendirmesine ilişkin yeteri kadar bilgi sahibi olmadıkları (Gömleksiz ve Kan, 2007), bireysel gelişim dosyasının yeterince tanıtılmadığı (Kazu ve Yorulmaz, 2007), sınıf mevcutlarının kalabalık olması nedeniyle dosyaları izlemede ve değerlendirmede zamanın yetersiz olması (Ersoy, 2006), araç-gereç ve donanımın eksik olması ve programın yoğun olmasından dolayı bireysel gelişim dosyasının değerlendirilmesinde sorunlar yaşandığı (Kazu ve Yorulmaz, 2007) ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda, bireysel gelişim dosyası değerlendirmeye ilişkin öğretmen görüşlerinin belirlenmesinin, yaşanan sorunların daha ayrıntılı olarak ortaya çıkarılmasına katkı sağlayacağı umulmaktadır.

Bireysel gelişim dosyasına dayalı değerlendirme uygulamaları sınırlı bir geçmişe sahip olup, uygulaması yenidir. Öğretmenlerin bireysel gelişim dosyasını nasıl uyguladıkları, uygulamada ne gibi sorunlarla karşılaştıkları ve karşılaştıkları sorunlara yönelik çözüm önerilerinin tespit edilmesi ve uygulama sonuçlarının alınarak daha sonra yapılacak çalışmalara rehber olması oldukça önemlidir. Böyle bir uygulamada öğretmen görüşlerinin alınması eğitim sistemimiz içinde uygulanabilirliğinin araştırılması bakımından ayrı bir önem taşımaktadır (Birgin, 2008, s.3).

“Bireysel Gelişim Dosyasına Dayalı Değerlendirme Uygulamalarına İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri” konulu bu çalışma, öğretmenlerin bireysel gelişim dosyasına dayalı değerlendirmeye ilişkin genel görüşlerini, bireysel gelişim dosyalarının hazırlık, uygulama ve değerlendirme aşamasında neler yapıldığını, karşılaşılan sorunları ve çözüm önerilerini ortaya koymak amacını taşımaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı; “Bireysel Gelişim Dosyasına Dayalı Değerlendirme Uygulamalarına İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri”ni ortaya koymaktır. Bu amacı gerçekleştirmek için şu sorulara yanıt aranmıştır:

1. Sınıf öğretmenlerinin “bireysel gelişim dosyasına dayalı değerlendirme” konusundaki genel görüşleri nelerdir?
2. Sınıf öğretmenleri bireysel gelişim dosyasına dayalı değerlendirmenin “hazırlık” aşamasında neler yapmaktadır?
3. Sınıf öğretmenleri bireysel gelişim dosyasına dayalı değerlendirmenin “uygulama” aşamasında neler yapmaktadır?
4. Sınıf öğretmenleri bireysel gelişim dosyasına dayalı değerlendirmenin “değerlendirme” aşamasında neler yapmaktadır?
5. Sınıf öğretmenlerinin bireysel gelişim dosyasına dayalı değerlendirmede karşılaşılan güçlüklerle ilişkin görüşleri nelerdir?
6. Sınıf öğretmenlerinin bireysel gelişim dosyasına dayalı değerlendirmede karşılaşılan güçlüklerle ilişkin çözüm önerileri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Değerlendirme, eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır. Bütün öğretmenler, öğrencilerinin ne öğrendiği ile ilgilidir ve onların gelişimlerini izleyebilmek için uygun değerlendirme yöntemlerini bulmak zorundadır. 1980 sonları, 1990 başlarında öğrencilerin okuldaki başarılarını ve performanslarını değerlendirme konusu değerlendirme reformu içinde genel bir düşünce olarak ortaya çıkmıştır.

Türkiye’de 2005-2006 öğretim yılında uygulamaya konulan yeni ilköğretim programı birçok öğede olduğu gibi değerlendirmede de yenilikler getirmiştir. Yeni ilköğretim programına göre yapılandırmacı anlayışta sonuç değerlendirme tekniklerinin yanı sıra süreç

değerlendirme teknikleri de benimsenmiştir (Deveci, Ersoy ve Ersoy,2006, s.164). Hem öğrencinin kendini değerlendirmesi hem de öğretmenin öğrenciyi değerlendirmesi için değişik ölçme aracı örneklerine yer verilmiştir (Acat, 2007). Bireyin önceki bilgileri ışığında yeni bilgilerini yorumlayarak yapılandırdığı yapılandırmacı öğrenme kuramı performans değerlendirme tekniklerinin kullanılmasını gerektirmektedir (Chatel, 2001; Brown, 2002; Zidon ve Greves, 2002; Johnston, 2004). Bu değerlendirme tekniklerinden biri de bireysel gelişim dosyalarına dayalı değerlendirmedir. Bireysel gelişim dosyaları öğrenci gelişimini izleyebilmek ve zaman içerisinde öğrencilerin çalışma örneklerini toplamak için kullanılır. Öğrencilerin çalışmalarının en iyi biçimde değerlendirilmesini sağlar. Bir süreç içerisindeki gelişmeleri değerlendirmeye olanak sağlar. Bireysel gelişim dosyalarına dayalı değerlendirme, öğrencilerin çalışmalarının dosyalanmasından çok daha fazlasını sağlayan bir yöntemdir.

Bireysel gelişim dosyası uygulamaları iyi yetişmiş öğretmenlerle gerçekleştirilebilir. Öğretmenler bu değişimin tüm aşamalarını anlamış, öğrencileri ile işbirliği yaparak, stratejileri pratikte en iyi şekilde nasıl değiştirebileceklerinin kararını verebilen uygulayıcılar olmalıdır. Bireysel gelişim dosyalarının değerlendirilmesi, öğretmenlerin sorumluluğunda olmasından dolayı, sürecin nasıl uygulanacağına ilişkin bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. Yapılan bu araştırma ile, sınıf öğretmenlerinin bireysel gelişim dosyasına dayalı değerlendirmeyi nasıl algıladıkları, bu değerlendirme sürecindeki hazırlık, uygulama ve değerlendirme aşamalarını nasıl uyguladıkları, süreçte neler yaptıkları ve ne gibi sorunlarla karşılaştıkları ile ilgili görüşlerinin alınması ile sorunların belirlenerek çözüm önerileri getirilmesi ve uygulamalara ışık tutulması umulmaktadır.

1.4. Sayıtlar

1. Bu araştırma için kendilerine başvuru alan öğretmenlerin görüşleri gerçeği yansıtmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma,

1. 2006-2007 öğretim yılında Eskişehir il merkezindeki ilköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin görüşleriyle sınırlıdır.
2. Alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarından “bireysel gelişim dosyası” ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Alternatif değerlendirme: Ürüne dayalı yazılı kağıt kalem test uygulamalarını tamamlayıcı olarak, öğrencilerin daha çok üst zihinsel süreçlerini geliştirmeye ve yoklamaya yönelik, sürece dayalı değerlendirmelerdir.

Klasik değerlendirme: Çoğunlukla doğru/yanlış, çoktan seçmeli ve boşluk doldurma gibi kapalı-uçlu maddelerin olduğu, standart ve sınıf içi başarı testlerini içeren değerlendirme şeklidir.

Bireysel Gelişim Dosyası: Öğrencilerin bir dönem ya da yıl boyunca öğrenme sürecinde gerçekleştirdikleri gelişimlerini görmelerini ve izlemelerini sağlayan, öğrencilere ürünleri hakkında yansıtma ve yorum yapma olanağı veren amaçlı ve sistematik çalışmalarının bir koleksiyonudur.

Bireysel Gelişim Dosyası Değerlendirme: Öğrencilerin bir dönem ya da yıl boyunca yaptıkları çalışmaların bir dosyada toplanarak değerlendirilmesidir.

1.7. Kısaltmalar

BGD: Bireysel Gelişim Dosyası

BDBGD: Bilgisayar Destekli Bireysel Gelişim Dosyası

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması, verilerin çözümü ve yorumlanmasında yararlanılan yöntem ve teknikler açıklanmaktadır.

2.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada, bireysel gelişim dosyasına dayalı değerlendirme uygulamalarına ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüş ve önerilerinin neler olduğunun belirlenmesi amaçlandığından, tarama modelinde nitel bir araştırmadır.

Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu biçimiyle betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır. Tarama modelinde araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi şartları içinde olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir biçimde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez (Karasar, 1999, s.77).

Nitel araştırmalar; gözlem, görüşme, doküman çözümlemesi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal bir ortamda gerçekçi bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmalar olarak tanımlanmaktadır. Nitel araştırmalarda araştırmanın doğası, konusu ve amacına göre birçok yöntem kullanılmaktadır. Nitel araştırmalarda en yaygın biçimde tercih edilen yöntemler gözlem, görüşme, yazılı doküman incelemesidir (Yıldırım, 1999, s.10; Ekiz, 2003, s.61).

Görüşme, iki ya da daha fazla kişinin yüz yüze gelerek görüşmecinin yanıt almak amacıyla görüşülen kişiye sorular yönelttiği sohbet havasında yapılan bir etkileşimdir. Görüşme, kişinin ilgi, tutum ve davranışları hakkında bilgi almak amacıyla düzenlenir (Kaptan, 1977, s.181; Balcı, 2001, s.180).

Görüşmeler farklı biçimlerde gruplanabilmektedir. Bunlardan en yaygın olan gruplama biçimleri, yapılandırılmış görüşme, yarı yapılandırılmış görüşme ve yapılandırılmamış

görüşmedir. Yapılandırılmış görüşme, ne tür soruların nasıl sorulacağını, hangi verilerin toplanacağını ayrıntılı bir biçimde daha önceden belirlenerek “görüşme planı”nın aynen uygulandığı bir görüşmedir. Yapılandırılmamış görüşme, görüşmeciye esneklik ve özgürlük veren, kişisel görüş ve yargıların derinlemesine inmeyi sağlayan bir görüşmedir. Sorular önceden hazırlanmış olsa da görüşmenin gelişimine göre yeni sorular sorulabilir (Karasar, 1999, ss. 167-168).

Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği, yapılandırılmış görüşme tekniğinden biraz daha esnektir. Bu teknikte, görüşmeci önceden hazırladığı soruları içeren bir görüşme formu hazırlar. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği gerek sahip olduğu belli düzeydeki standartları ve aynı zamanda esnekliği ile eğitim bilimleri araştırmalarında daha uygun bir teknik görünümü vermektedir (Türnüklü, 2000, s.547). Sorular her bir görüşmeciye sistematik olarak sorulur. Görüşmecilere ayrıntıya inebilecekleri kadar esneklik verilir. Görüşmecilerden standart sorulara verilen cevapların ötesine geçmesi beklenir (Altunışık ve diğerleri, 2001, s.193).

Bu araştırmada, görüşme türlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır.

2.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın genel evrenini Türkiye’de Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı okullarda görev yapan sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma evrenini ise, Eskişehir il merkezindeki Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı resmi ilköğretim okullarında çalışan sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Belirlenen ölçütler doğrultusunda çalışma evreninden 28 sınıf öğretmeni araştırmanın kapsamına alınmıştır.

Nitel araştırmada örneklem seçimi araştırma probleminin özelliği ve araştırmacının sahip olduğu kaynaklarla yakından ilgilidir. Nitel araştırmalarda, araştırma kaynaklarının sınırlılığı, kullanılan veri toplama ve analiz yöntemlerinin özelliği nedeniyle çok sayıda bireyi araştırma örneğine almak olanaklı olmamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2000,

s.54). Bu nedenle araştırmada öğretmenlerin araştırmaya gönüllü olarak katılmasına ve okulların kolay ulaşılabilir olmasına dikkat edilmiştir.

2.2.1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Özellikleri

Amaçlı örnekleme yöntemi ile araştırma yapılacak okullar belirlendikten sonra okul müdürleri ile görüşülerek görüşmeye gönüllü olarak katılmak isteyen öğretmenlerden randevu alınmıştır. Belirlenen günlerde okullara gidilerek araştırmanın amacı anlatılmış, Valilik izin belgesi olduğu açıklanmıştır. Okul müdürleri ve öğretmenler görüşmelerin yapılmasında bir sakınca olmadığını belirtmişlerdir.

Araştırmanın örnekleme, Eskişehir il merkezinde 102 ilköğretim okulundan Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı 8 ilköğretim okulunda görev yapan 28 öğretmen alınmıştır. Öğretmenlerin özellikleri Çizelge 2'de gösterilmiştir. Çizelge 2'de görüldüğü gibi, öğretmenlerin 6'sı Eğitim Ön lisans, 10'u Eğitim Fakültesi, 3'ü Lisans Tamamlama, 7'si Dört Yıllık Fakülte, 2'si ise Eğitim Enstitüsü mezunudur. Öğretmenlerin meslekteki çalışma yıllarına bakıldığında en çok çalışma süresinin 21 yıl ve üzeri, en az çalışma süresinin 1-5 yıl olduğu görülmektedir.

Çizelge 2

Öğretmenlerin Hizmet Süreleri ve Eğitim Durumlarına İlişkin Özellikler

Kod İsimler	Okuttuğu sınıf	Hizmet Süresi	Eğitim Durumu
Fatih Bey	4	21 yıl ve üzeri	Eğitim Ön lisans
Aslı Hanım	4	11-15yıl	Eğitim Fakültesi
Canan Hanım	5	16-20 yıl	Lisans Tamamlama
Burak Bey	3	11-15 yıl	Eğitim Fakültesi
Burcu Hanım	5	11-15yıl	Dört yıllık Fakülte
Nilüfer Hanım	1	1-5 yıl	Dört yıllık Fakülte
Ebru Hanım	1	6-10yıl	Eğitim Fakültesi

Ercüment Bey	2	21yıl ve üzeri	Eğitim Ön lisans
Ahmet Bey	4	11-15yıl	Dört yıllık Fakülte
Murat Bey	4	16-20yıl	Lisans Tamamlama
Nurcan Hanım	3	21yıl ve üzeri	Eğitim Ön lisans
Özgür Bey	4	11-15yıl	Dört yıllık Fakülte
Zeynep Hanım	3	16-20yıl	Eğitim Ön lisans
Serpil Hanım	2	21yıl ve üzeri	Eğitim Ön lisans
Gülşen Hanım	2	11-15yıl	Eğitim Fakültesi
Ayşen Hanım	5	11-15yıl	Eğitim Fakültesi
Semih Bey	5	21yıl ve üzeri	Eğitim Enstitüsü
Berna Hanım	3	21yıl ve üzeri	Eğitim Enstitüsü
Semra Hanım	4	11-15yıl	Dört yıllık Fakülte
Emine Hanım	1	6-10yıl	Dört yıllık Fakülte
Hülya Hanım	2	16-20yıl	Lisans Tamamlama
Sibel Hanım	3	11-15yıl	Eğitim Fakültesi
Zuhal Hanım	4	11-15yıl	Eğitim Fakültesi
Hande Hanım	1	6-10yıl	Eğitim Fakültesi
Gözde Hanım	5	6-10 yıl	Eğitim Fakültesi
Ayşe Hanım	2	11-15yıl	Dört yıllık Fakülte
Müge Hanım	5	16-20yıl	Eğitim Ön lisans
Mehmet Bey	4	6-10 yıl	Eğitim Fakültesi

2.3. Veriler ve Toplanması

Araştırma verilerinin toplanması amacıyla kuramsal boyutun oluşturulması için konuyla ilgili literatür taranarak araştırma, makale, tez, kitap, dergi vb. incelenmiştir. Araştırmanın alt problemlerini yanıtlamak ve gerekli olan verileri toplamak için nitel yöntem kullanılmıştır. Nitel veriler öğretmenlerden yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle toplanmıştır.

2.3.1. Görüşme Formunun Hazırlanması

Araştırma verilerinin toplanmasında yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin kullanılmasına karar verildikten sonra araştırmacı tarafından bir görüşme formu hazırlanmıştır. “Öğretmen Görüşme Formu” Ek 2’de verilmiştir. Görüşme formunun hazırlanmasında birtakım ilkeler dikkate alınmıştır. Bu ilkeler şunlardır (Yıldırım ve Şimşek, 2000, s.101):

- Kolay ve anlaşılabilir sorular yazma,
- Odaklı sorular hazırlama,
- Açık uçlu sorular sorma, yönlendirmekten kaçınma,
- Çok boyutlu soru sormaktan kaçınma,
- Alternatif sorular ve sondalar hazırlama,
- Farklı türden sorular yazma ve soruları mantıklı bir biçimde düzenlemedir.

Araştırmada kullanılacak olan görüşme formunun kapsam geçerliliğinin belirlenmesi için görüşme formu alandan 6 uzman tarafından incelenerek görüşme formuna son biçimi verilmiştir.

Görüşme formu geliştirilirken, öncelikle sorulacak sorular ana başlıklar halinde oluşturulmuştur. Araştırmacı soruların açık ve anlaşılır olup olmadığını belirlemek amacıyla iki öğretmen ile ön görüşme yapmıştır. Ön görüşme yapılan öğretmenler daha sonra araştırma kapsamı dışında tutulmuştur.

Görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel bilgiler yer almaktadır. Bu bölümde öğretmenlere meslekteki hizmet süreleri ile eğitim durumlarına yönelik sorular yöneltilmiştir. İkinci bölümde ise araştırmanın görüşme sorularına yer verilmiştir. Bu sorular şunlardır:

1. Bireysel gelişim dosyasına dayalı değerlendirmeye ilişkin görüşleriniz nelerdir?
2. Bireysel gelişim dosyalarının hazırlık aşamasında neler yapıyorsunuz?
3. Bireysel gelişim dosyalarının uygulama aşamasında neler yapıyorsunuz?
4. Bireysel gelişim dosyalarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

5. Bireysel gelişim dosyasına dayalı değerlendirmede karşılaştığınız güçlükler nelerdir?
6. Bireysel gelişim dosyasına dayalı değerlendirmede karşılaştığınız güçlüklerle yönelik çözüm önerileriniz nelerdir?
7. Bu konuda başka eklemek istediğiniz bir şey var mı?

2.4. Görüşmelerin Yapılması

Görüşmelerin yapılması için görüşme yapılacak okulların müdürleri ile görüşülerek onay alınmıştır. Görüşme yapılacak öğretmenlerden randevu alınarak belirlenen gün ve saatte görev yaptıkları okullara gidilerek görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Öğretmenlerle yapılan görüşmeler 1 Mayıs-25 Mayıs 2007 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. “Öğretmen Görüşme Takvimi EK-3’ te verilmiştir. Görüşmeler, öğretmenlerin kendilerinden elde edilen bilgiler doğrultusunda, önceden kararlaştırılan yer ve zamanda yapılmıştır.

Araştırma süresince gerçekleştirilen tüm görüşmeler araştırmacı tarafından birebir yapılmıştır. Görüşmelerin İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden izin alarak yapıldığı belirtilmiş ve gerektiğinde öğretmenlere EK-1’deki izin belgesi gösterilmiştir. Öğretmenlerin görüşmeye gönüllü olarak katıldıklarına dair ve araştırma verilerinin geçerlik ve güvenilirliğini sağlamak için, görüşme sırasındaki olası kesintileri önleyebilmek amacıyla görüşmenin ses kaydı ile yapılacağını belirten sözleşmenin (Ek-4) okunması sağlanmıştır. Sözleşmede kayda alınacak bu görüşmenin, yalnızca bilimsel veri olarak kullanılacağı ve istekleri doğrultusunda ses kayıtlarının veriler yazıldıktan sonra silineceği sözü verilmiştir.

Her öğretmenin sözleşmeyi okuması sağlanarak karşılıklı imza atılmıştır. Sözleşmede yazılanlara uyulacağı söylenerek görüşmenin samimi bir ortamda gerçekleşmesi sağlanmıştır. Görüşme soruları her bir öğretmene aynı sırayla sorulmuştur. Görüşme sırasında öğretmenlere 7 soru yöneltilmiştir. Sorulan sorunun yanıtında sonuca ulaşılmamış, konu dışına çıkmışsa, soru tekrar sorularak, yansız yönlendirmeler ile görüş almaya çalışılmıştır.

Görüşmelerin 4 tanesi müdür odası, 5 tanesi müdür yardımcısı odası, 19 tanesi öğretmenler odasında gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler ortalama 15 dakika sürmüştür. Görüşmeler sırasında odada yalnızca araştırmacı ve görüşülen kişi bulunmuştur.

2.5. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

Verilerin görüşme yoluyla elde edilmesinden sonra çözümlenmesinde, betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Daha sonra elde edilen nitel verilerin sayısallaştırılması yoluna gidilmiştir.

Betimsel analizle elde edilen veriler daha önce belirlenmiş temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Bu analiz türünde veri kaynaklarından kimi alıntılar yapmak, çalışmanın güvenilirliği açısından yararlıdır. Betimsel çözümlemede, görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara yer verilir. Bu amaçla elde edilen veriler önce mantıksal bir sıraya konular. Doğru ve mantıklı biçimde sıralanarak yorumlanır ve okuyuculara sunulur (Yıldırım ve Şimşek, 2000, s.158). Son olarak da araştırmacı sonuçları yorumlayarak gelecekle ilgili tahminlerde bulunarak yeni açılımlara ulaşmaya çalışır. Bu tür analiz dört aşamadan oluşmaktadır. Bunlar; betimsel analiz için çerçeve oluşturulması, tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi, bulguların tanımlanması ve bulguların yorumlanmasıdır (Altunışık ve diğerleri, 2001, s.222). Araştırmada veriler bu aşamalar dikkate alınarak çözümlenmiştir.

Betimsel analiz için bir çerçeve oluşturma: Öncelikle her öğretmen için ayrı görüşme dökümü formu hazırlanarak görüşme kayıtlarının dökümü yapılmıştır. Bilgisayardan alınan görüşme dökümü formlarından altı tanesi yansız atama yöntemiyle seçilerek uzmanlardan ses kayıt cihazındaki kayıtlarla görüşme dökümleri formunu karşılaştırması istenmiştir. Ses kayıt cihazını dinleyen uzman görüşleri doğrultusunda görüşme dökümü formunda eksikler ve duyulmayan sesler varsa araştırmacı ile birlikte dinlenerek çözümlenmiştir. Bu işlemden sonra, her katılımcıyla yapılan görüşme formundaki her bir soruya verilen yanıtlar ilgili

soru altında toplanmıştır. Burada amaç, “Görüşme Kodlama Anahtarı” hazırlarken araştırmacıya; güvenilirlik ve geçerlik çalışması yaparken hem araştırmacıya hem de uzmanlara kolaylık sağlamaktır.

Tematik Çerçeveye Göre Verilerin İşlenmesi: Daha önceden oluşturulan çerçeveye göre elde edilen veriler tekrar okunmuş ve düzenlenmiştir. Verilerin tanımlama amacıyla seçilmesi anlamlı ve mantıklı bir biçimde bir araya getirilmesi söz konusudur. Oluşturulan çerçeveye göre, kimi veriler dışarıda kalabilir ya da önemli olmayabilir. Görüşme soruları okunarak her soru için verilen yanıtlar doğrultusunda seçenekler sıralanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 1999, s.159).

Yapılan değerlendirme sonunda her bir soru maddesinin altında soru ile ilgili yanıt seçeneklerinin yazılı olduğu Görüşme Kodlama Anahtarı (Ek-5) oluşturulmuştur. Bu görüşme kodlama anahtarında görüşme sorularına ve bu soruların yanıtlarını kapsayacak biçimde oluşturulan seçeneklere yer verilmiştir. Görüşme kodlama anahtarında yer alan yanıt seçeneklerinin güvenilirliğini belirlemek amacıyla beş adet öğretmen görüşme dökümü yansız atama yöntemiyle seçilmiştir. Seçilen beş adet görüşmeciye ait görüşme kodlama anahtarı çoğaltılıp alandan bir uzmana verilmiştir. Görüşme dökümü formları ile görüşme kodlama anahtarları araştırmacı ve uzman tarafından bağımsız olarak değerlendirilmiştir. Değerlendirme görüşmecilerin görüşüne uygun bulunan seçeneğin ilgili görüşme kodlama anahtarlarına yaptıkları işaretlemelerin tutarlılığını belirlemek amacıyla her sorunun yanıtı incelenerek araştırılmıştır. Bu çalışmadan sonra görüşme kodlama anahtarına (Ek-4) son biçimi verilmiştir.

Bulguların Tanımlanması: Düzenlenen veriler tanımlanarak daha kolay anlaşılır ve kolay okunur duruma getirilmeye çalışılmıştır. Burada yarı yapılandırılmış görüşme yoluyla elde edilen nitel veriler sayısallaştırılmıştır. Verilerin sayısal analizinde frekans hesapları kullanılmıştır.

Nitel verilerin sayılara indirgenmesindeki amaç, istatistiksel yöntemlere başvurarak

genellemeler yapmak ya da sınırlı sayıdaki belirli değişkenler arasında ilişki aramak değildir. Amaç; güvenilirliği artırmak, yanlılığı azaltmak, tema ve kategoriler arasında karşılaştırma yapılmasına olanak tanımak ve küçük ölçekli bir araştırmanın ya da bir durum çalışması sonuçlarının, daha sonra anket gibi araçlarla daha geniş bir örnekleme ulaşılarak tekrar sınanmasına olanak vermesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2000, ss.177-178).

Araştırma güvenilirliğinin gerçekleştirilmesi amacıyla 28 görüşme kodlama anahtarı 28 öğretmen için çoğaltılmıştır. Araştırmacı ve alandan bir uzman birbirinden bağımsız araştırma kapsamındaki 28 öğretmen görüşme kodlama anahtarında her sorunun yanıtını içeren uygun seçeneğini kodlamıştır. Görüşme kodlama anahtarına işaretlemeler yapılırken, uzman katılımcıların yanıtlarını kodlama anahtarında bulamamışsa, yeni bir seçenek oluşturmuştur.

Karşılaştırma yapılırken uzmanın ve araştırmacının değerlendirmesi ilgili soruya verilen yanıt seçeneği kontrol edilerek “görüş birliği” ve “görüş ayrılığı” biçiminde işaretlemeler yapılmıştır. Araştırmacı ve uzman ilgili soruda aynı yanıt seçeneğini işaretlemiş ise uzmanlar arası “görüş birliği” olarak kabul edilmiştir. Soruya araştırmacı ile uzman farklı yanıt işaretlemişse, araştırmacının yaptığı analiz referans kabul edilerek görüş ayrılığı kabul edilmiştir. Görüş ayrılığı olarak işaretlenen seçeneklerde araştırmacının işaretlediği seçenek temel alınmıştır. Araştırmanın güvenilirlik hesaplaması, Miles ve Huberman’ın (1994, s.64) geliştirdiği formül kullanılarak hesaplanmıştır:

$$R \text{ Güvenirlik} = \frac{Na \text{ (Görüş Birliği)}}{Na \text{ (Görüş Birliği)} + Nd \text{ (Görüş Ayrılığı)}} \times 100$$

Çizelge 3’te görüşme kodlama anahtarlarında yer alan soruların güvenilirlik yüzdeleri verilmiştir.

Çizelge 3

Görüşme Kodlama Anahtarında Yer Alan Soruların Güvenirlik Yüzdeleri

Sorular	Güvenirlik Yüzdeleri (%)
Soru 2	100
Soru 3	100
Soru 5	95,2
Soru 4	94,5
Soru 1	92,4
Soru 6	91,1

Çizelge 3'te görüldüğü gibi görüşme kodlama anahtarının güvenilirlik çalışmasında güvenilirlik, 6. soruda % 91, 1. soruda % 92, 4. soruda % 94, 5. soruda % 95, 2. ve 3. sorularda % 100 olarak hesaplanmıştır. Görüşme kodlama anahtarının güvenilirlik ortalaması % 95.3'tür.

Yukarıda yapılan işlemler sonucunda, her tema ve alt tema için araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerinin hangi sıklıkla tekrar ettiği hesaplanarak, frekans olarak ifade edilmiştir.

Bulguların Yorumlanması: Tanımlanan bulguların açıklanması, ilişki kurulması bu aşamada yapılır. Neden sonuç ilişkisi ve farklı bulgular arasında karşılaştırma yapılması araştırmacının yorumunun daha nitelikli olmasına yardımcı olur. Araştırmada her görüşme formunda yer alan sorulara dayalı veriler çözümlenmiştir. Görüşmecilerin her soruya verdikleri yanıtların frekans ve yüzde dağılımları belirlenmiş görüşmecilerin çarpıcı olan görüşleri doğrudan alınmıştır.

3. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, kendileriyle görüşme yapılan öğretmenlerin görüşme sorularına verdikleri yanıtlardan elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir. Öğretmen görüşlerine ilişkin bulgular ve yorumlar, başlıklar altında ve görüşme formundaki soru sırası dikkate alınarak sunulmuştur.

3.1. Öğretmenlerin Bireysel Gelişim Dosyasına Dayalı Değerlendirmeye İlişkin Genel Görüşleri

Öğretmenlere görüşmeler sırasında ilk olarak, “Bireysel Gelişim Dosyasına Dayalı Değerlendirmeye İlişkin Görüşleriniz Nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Çizelge 4’te gösterilmiştir.

Çizelge 4

Öğretmenlerin Bireysel Gelişim Dosyasına Dayalı Değerlendirmeye İlişkin Genel Görüşleri ve Frekans Dağılımları

Bireysel gelişim dosyasına dayalı değerlendirmeye ilişkin genel görüşler	f
a-Bireysel gelişim dosyasına dayalı değerlendirmeyi yararlı buluyorum	14
b-Öğretmenin öğrencinin gelişimini izlemesini ve öğrenciyi tanımasını sağlar	9
c-Öğrencinin kendi gelişimini izlemesini ve öz değerlendirme yapmasını sağlar	6
d-1. ve 2. sınıflarda uygulanmasında zorluk yaşanıyor ve amacına ulaşmıyor	4
e-Uygulanmasında zorluklar yaşandığı için etkili değil ve amacına ulaşmıyor	3
f-Ünite ve yıl içerisindeki çalışmaları yansıtır	2
g-Öğrenciyi araştırmaya yöneltir	2
h-Öğrencinin farklı yönlerini değerlendirmeye olanak tanır	2
i-Öğrencilerin yaratıcılığını geliştirerek yeteneklerini ortaya çıkarır	2
j-Öğrencilerin grup çalışma becerisini geliştirerek akran değerlendirmesine olanak tanır	2

k-Öğretmen tarafından öğrenci ürünlerinin ve sürecin değerlendirilmesi	2
l-Yararlı değil	2
m-Öğretmenler tarafından henüz içselleştirilememiştir	1
n-Etkili olması öğrenciye bağlıdır	1
o-Öğrencilerin bireysel çalışmalarını kapsar	1
p-Velilerin öğrencilerin gelişimini izlemesini sağlar	1
Görüşler Toplamı	54

Çizelge 4'te görüldüğü gibi, öğretmenler bireysel gelişim dosyasına dayalı değerlendirmeye ilişkin çok farklı görüşler ileri sürmüşler ancak her biri genelde değişik yararlarına dikkat çekmişlerdir. Bu konuda öğretmenlerden 14'ü "Bireysel gelişim dosyasına dayalı değerlendirmeyi yararlı buluyorum", 9'u "Öğretmenin öğrencinin gelişimini izlemesini ve öğrenciyi tanımasını sağlar", 6'sı "Öğrencinin kendi gelişimini izlemesini ve öz değerlendirme yapmasını sağlar" biçiminde yanıt verirken, 4'ü "Küçük sınıflarlarda (1-2) uygulanmasında zorluk yaşıyor ve amacına ulaşmıyor", 3'ü "Uygulanmasında zorluklar yaşandığı için etkili değil ve amacına ulaşmıyor" biçiminde yanıt vermiştir. Öğretmenlerden 2'si "Ünite ve yıl içerisindeki çalışmaları yansıtır", 2'si "Öğrenciyi araştırmaya yöneltir", 2'si "Yararlı değil", 2'si "Öğrencinin farklı yönlerini değerlendirmeye olanak tanır", 2'si "Öğrencilerin yaratıcılığını geliştirerek yeteneklerini ortaya çıkarır", 2'si "Öğrencilerin grup çalışma becerisini geliştirerek akran değerlendirmesine olanak tanır", 2'si "Öğretmen tarafından öğrenci ürünlerinin ve sürecin değerlendirilmesi", 1'i "Öğrenci ürünlerinin öğretmen tarafından değerlendirilmesi", 1'i "Öğretmenler tarafından henüz içselleştirilememiştir", 1'i "Etkili olması öğrenciye bağlıdır", 1'i "Öğrencilerin bireysel çalışmalarını kapsar", 1'i "Velilerin öğrencilerin gelişimini izlemesini sağlar" biçiminde yanıt vermişlerdir.

Öğretmenlerden Fatih Bey: "Ünite ve yıl içindeki çalışmalarımızı yansıtmaktadırlar, öğrenciyi araştırmaya yöneltir, öğrenci kendi gelişimini zaman içerisinde daha iyi gözlemler, var olan yeteneğini öne çıkarmasını sağlar, düşüncelerini ve yaratıcı yönünü ortaya çıkarır, hayal gücünü geliştirir ve grup çalışmalarına katılarak takım ruhuna sahip

olur diyorum.” (st. 4-8) derken, Serpil Hanım: *“Öğrencileri araştırmaya yönlendirmesi bakımından yararlı olduğunu söyleyebilirim”* (st. 772) biçiminde görüş bildirmiş, öğretmenlerden Gözde Hanım: *“Bireysel gelişim dosyası öğrencilerin bir yıl boyunca yaptıkları tüm çalışmalarını belli bir düzen içinde sergiledikleri, öğrencilerin gelişimlerini gözlemleyebilmemizi sağlayan, hem bizlerin hem velilerin hem de öğrencinin kendisinin gelişimini izlememizi sağlayan, yaptığı etkinliklerini çalışmalarını koyduğu dosyadır.”* (st. 1744-1747) biçiminde gelişim dosyasının tanımını yaparak bireysel gelişim dosyasına dayalı değerlendirmeyi yararlı bulduklarını ifade etmişlerdir.

Öğretmenlerden Burak Bey: *“Bireysel gelişim dosyasında öğrenciye verilen ödevler neler verildi, değerlendirilmesi nasıl yapılacak tam bir arşiv oluşturmak bir de öğrencinin gelişim evrelerini izlemek için gerekliliğini düşünüyorum yani gerekli bir şey”* (st. 145-147) derken, Zuhul Hanım: *“Bir öğrencinin gelişim düzeyini bize en güzel biçimde ortaya koyabilecek bir değerlendirmedir.”* (st. 1554-1555) biçiminde görüş bildirerek öğretmenin öğrencinin gelişimini izlemesine yardımcı olduğunu belirtmiştir. Öğretmenlerden Mehmet Bey: *“Bireysel gelişim dosyaları öğrencileri tanımak öğrencileri bir bütün olarak görme açısından ve onları bir üst sınıfta bu öğretmenin okutmasa bile başka bir öğretmen okuttuğu zaman tam anlamıyla öğrenci hakkında bilgi edinebildiği, öğrencinin kişisel gelişiminin her türlü gelişiminin ele alındığı toplu bilgi olarak ben görüyorum.”* (st. 2047-2050) sözleriyle öğretmenin öğrenciyi tanımaya yardımcı olacağı görüşünü bildirmiştir.

Öğrencinin kendi gelişimini izlemesini ve öz değerlendirme yapmasını sağladığını belirten Fatih Bey: *“Öğrenci, kendi gelişimini zaman içerisinde daha iyi gözlemler.”* (st. 5) derken, Ayşe Hanım: *“Dosyalarda da yaptığımız çalışmalarla ilgili birer örneklerinin olması, öğrencinin ilerleyen dönemde kendi gelişimini fark etmesi açısından bana göre önem taşıyor.”* (st. 1861-1862) biçiminde görüş bildirmiştir. Ayrıca öğretmenlerden Murat Bey: *“Kendi artılarını ve eksilerini görmesi açısından hoş bir uygulama oldu.”* (st. 497) diyerek öğrencinin öz değerlendirme yapmasına dikkat çekmiştir.

Öğretmenlerden Nilüfer Hanım: “*Şimdi birinci sınıflarda bu sene çok da amacına ulaştığını zannetmiyorum. Çünkü öğrencinin bunun ne işe yaradığını anlaması çok zor. Fazla etkinlikte yapamadık dosya ile ilgili*” (st. 258-260) diye görüş belirtirken, Hande Hanım: “*Bir de öğrencinin küçük olması birinci sınıfla dördüncü sınıf beşinci sınıf çok farklı küçük sınıflarda bu olay daha da fazla sorun diye düşünüyorum.*” (st. 1664-1665) diyerek küçük sınıflarda uygulanmasında zorluk yaşandığına dikkat çekmiştir. Öğretmenlerden Gülşen Hanım: “*Şimdi ben birinci sınıf okutuyorum birinci sınıfta bence böyle bir şeye hiç gerek yok. Çünkü bunu benim hazırlamam gerekiyor. Öğrencilerden çok benim uğraşmam gerekiyor.*” (st. 825-826) sözleriyle küçük sınıflarda uygulanmasında güçlükler yaşandığına dikkat çekmiştir.

Bireysel gelişim dosyasına dayalı değerlendirmenin amacına ulaşmadığını söyleyen Zeynep Hanım: “*Şimdi bireysel gelişim dosyalarında öğrenci evde yaptığı dosyayı kendisi yapmıyor bazen bazı veliler oturup yani birebir kendisi yapıyor. Her şeyden bir not alacak kavramı var. Fakat burada öğrencinin gelişiminin izleneceğini velilere anlatamadık. Veliler bunu anlamak istemiyorlar. Halbuki velilerin yaptığı çalışmalar yanlış oluyor sınıfta işlenen çocukların görüş açıklığında oluyor veli kendi görüş açıklığında yaptığı için bireysel ürün dosyasının ben amacına ulaştığına inanmıyorum.*” (st. 700-705) diyerek görüş bildirmiştir.

Öğretmenlerden Serpil Hanım: “*Öğrencileri araştırmaya yönlendirmesi bakımından yararlı olduğunu söyleyebilirim.*” (st.772) diyerek öğrenciyi araştırmaya yönelttiğini dile getirmiştir.

Öğretmenlerden Ayşen Hanım: “*Çalışmaları, yazılarında, duygu ve düşüncelerini ifade etmede, özgüvenin değerlendirilmesinde, çocukları gelişimi içinde değerlendirmek, onu toplu olarak görmek faydalı olacaktır diye düşünüyorum.*” (st. 915-917) diyerek öğrencinin farklı yönlerini değerlendirmeye olanak sağladığını belirtmiştir.

Öğretmenlerden Fatih Bey: “*Düşüncelerini ve yaratıcı yönünü ortaya çıkarır.*” (st. 6)

diyerek öğrencinin yaratıcılığını geliştirdiğini belirtmiştir.

Akran değerlendirmesine olanak tanıdığını belirten Murat Bey: *“Bu genel çalışmaları çocuk diğer arkadaşlarıyla da değerlendiriyor.”* (st. 496-497) sözleriyle düşüncesini ifade etmiştir.

Öğrenci ürünlerinin öğretmen tarafından değerlendirilmesi görüşünü Ebru Hanım: *“Çocuklar kendileri emek veriyorlar. Kendi emekleriyle ya da araştırmalarıyla ortaya koydukları ürünleri değerlendirmek daha doğru.”* (st. 315-316) sözleriyle belirtmiştir.

Öğretmenlerden Burcu Hanım: *“Belki de çok henüz çok içselleştiremediğim için geriye dönük çok bakma fırsatım olmuyor bu biçimde çok özel zaman yaratamıyorum.”* (st. 202-203) diyerek öğretmenler tarafından henüz içselleştirilemediğini belirtmiştir.

Bireysel gelişim dosyasına dayalı değerlendirmenin yararlı olmadığını belirten Ercüment Bey: *“Bunun yararına inanmıyorum.”* (st. 364) derken, Semih Bey: *“Ben çok fazla yararını görmüyorum.”* (st.1002) biçiminde görüşünü ifade etmiştir.

Öğretmenlerden Özgür Bey: *“Eğer çocuklar kendi becerileriyle kendi araştırmalarıyla yaparlarsa bu konuda bilgi sahibi olmuş olur. Eğer bu ürün dosyalarındaki ürünlerini velileri hazırlayıp çocuklarla gönderiyorsa bunun da bir yararı olmadığını düşünüyorum. Çocuk kendi araştırmasıyla buluyorsa etkilidir.”* (st. 622-626) diyerek etkili olmasının öğrenciye bağlı olduğunu dile getirmiştir.

Öğretmenlerden Emine Hanım: *“Evet bireysel gelişim dosyası öğrencilerin kendi bireysel çalışmalarını kapsadığı için iyi bir ürün dosyası diye düşünüyorum”* (st. 1262-1263) diyerek öğrencilerin bireysel çalışmalarını kapsadığını dile getirmiştir.

Velilerin öğrencilerin gelişimini izlemesini sağladığını Gözde Hanım, *“hem velilerin hem de öğrencinin kendisinin gelişimini izlemesini sağlıyor...”* (st. 1745-1746) sözleriyle

belirtmiştir.

Görüldüğü gibi, kendileriyle görüşme yapılan öğretmenler farklı görüşler bildirmişlerdir. Bireysel gelişim dosyasına dayalı değerlendirmenin yararlı olduğu en çok bildirilen görüştür. Bireysel gelişim dosyasının öğrenci gelişiminde önemli ölçüde etkili olduğunu söyleyen öğretmenler aynı zamanda bireysel gelişim dosyasının etkililiğinden söz etmişlerdir. Yararlı olmadığı ya da etkili olmadığı da az bildirilen görüşler arasındadır. Benzer şekilde Çakır ve Çimer'in (2007) yapmış olduğu çalışmada elde ettikleri bireysel gelişim dosyası değerlendirmenin yararlı olmadığı yönündeki bulgularla örtüşmektedir. Birgin'in (2008) yapmış olduğu; portfolyo değerlendirme yönteminin öğrenci ile öğretmen arasındaki iletişimi güçlendirdiği, öğretmene öğrencisini daha iyi tanıma ve kapsamlı bilgi edinme imkânı verdiği, öğrencinin kendi eksiklerini görme, kendini değerlendirme fırsatı verdiği ve öğrenmede sorumluluk almalarını teşvik ettiği, velinin çocuğu ile daha çok ilgilenmesini ve eğitim sürecine katılmasını teşvik ettiğini ortaya koyduğu araştırmasıyla tutarlılık göstermektedir. English ve Keshavarz (2002) tarafından yapılan çalışmada da benzer bulgular elde edilmiştir. Araştırma sonucunda portfolyo değerlendirmenin öğrencilerin başarısını ve öğrenme sürecinde kendi öğrenme sorumluluklarını üstlenmelerini sağlamada olumlu bir etkiye sahip olduğu ortaya çıkmıştır.

3.2. Bireysel Gelişim Dosyalarının Hazırlık Aşamasında Yapılanlar

Öğretmenlere görüşmeler sırasında ikinci soru olarak, “Bireysel Gelişim Dosyalarının Hazırlık Aşamasında Neler Yapıyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Çizelge 5’te gösterilmiştir.

Çizelge 5

Bireysel Gelişim Dosyalarının Hazırlık Aşamasında Yapılanlar ve Frekans Dağılımları

Bireysel Gelişim Dosyasının Hazırlık Aşamasında Yapılanlar	f
a- Öğrencileri bilgilendirme	21
b-Dosyaların derslere göre düzenlenmesi	11
c-Örnek çalışmaların gösterilmesi	5
d- Velilerin bilgilendirilmesi ve sürece katılması	5
e-Yapılacak çalışmaların belirlenmesi	4
f-Yararlanılacak kaynakların söylenmesi	3
g-Yapılacak çalışmalarla ilgili ölçütlerin belirlenmesi ve öğrencilere bildirilmesi	3
h-Öğrencilerin hazırlık sürecine katılması	1
i-Zümre öğretmenleri ile dosyaların hazırlanması konusunda görüş alışverişi	1
Görüşler Toplamı	54

Çizelge 5’te görüldüğü gibi, bireysel gelişim dosyalarının hazırlık aşamasında neler yaptıkları ile ilgili kendisi ile görüşme yapılan öğretmenlerden 21’i öğrencileri bilgilendirme, 11’i dosyaların derslere göre hazırlanması, 5’i örnek çalışmaların gösterilmesi, 5’i velilerin bilgilendirilmesi ve sürece katılması, 4’ü yapılacak çalışmaların belirlenmesi, 3’ü yararlanılacak kaynakların söylenmesi, 3’ü yapılacak çalışmalarla ilgili ölçütlerin belirlenmesi ve öğrencilere bildirilmesi, 1’i öğrencilerin hazırlık sürecine katılması, 1’i zümre öğretmenleri ile dosyaların hazırlanması konusunda görüş alışverişi yapılması biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Kendisiyle görüşülen öğretmenlerden Aslı Hanım: “İlk önce hangi konularda hangi çalışmaları yapacağız o konuda öğrencilere bilgiler veriyoruz.” (st. 52) derken, Murat Bey: “Bu zaten geçen yıl yürürlüğe girdiğinde her şeyden önce çocuklara böyle bir uygulamanın geldiğini işte bu uygulamada nasıl işleyişle ilgili çocuklara bilgi verdik.” (st.

500-501) biçiminde görüş belirtmiştir. Hande Hanım ise, *“Bireysel gelişim dosyalarının hazırlık aşamalarında öğrenciye öncelikle bunun amacını, neden bunu yapıyoruz nasıl yapmamız gerekiyor bu gibi şeylerin üzerinde duruyoruz. Dosyayı tanıtıyorum, nasıl hazırlanması gerektiğini, onlardan soru bekliyorum, onlara rehberlik yapıyorum.”* (st. 1667-1670) biçiminde görüş belirtirken, Ayşe Hanım da, *“Şimdi öğrenciye önce bununla ilgili bir ön bilgi veriyorum. Yani bu dosyaların amacı nedir, bu dosyalarda neleri saklamamız gerekiyor, ileriye dönük bize ne gibi bir fayda sağlayacak bununla ilgili bir ön hazırlık yapıyoruz.”* (st. 1865-1867) biçiminde hazırlık aşamasında öğrencileri bilgilendirdiklerini belirtmişlerdir.

Bireysel gelişim “dosyasının hazırlık aşamasında dosyanın derslere göre düzenlenmesi” ile ilgili görüş belirten öğretmenlerden Nilüfer Hanım: *“Öğrencilerden dosya istedik. Bunları ders ders ayırdık. Dosyanın başına öğrencinin bir takım bilgilerini koyduk.”* (st. 265-267) derken, Serpil Hanım: *“(…)Her ders için dosya başına içindikiler bölümünü ilave ediyoruz.”* (st. 777-778) sözleriyle, Gözde Hanım: *“Her dosyanın her bir sayfasını ders ders ayırdık. Ben üçüncü sınıfları okutuyorum Hayat Bilgisi, Türkçe, Matematik, Görsel Sanatlar hatta bir dosya da Atatürk albümü yaptık bunun gibi iç klasörlere ayırdık.”* (st. 1761-1763) biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Bireysel gelişim dosyalarının hazırlık aşamasında “örnek çalışmaların gösterilmesi” ile ilgili görüş belirten öğretmenlerden Nurcan Hanım: *“Bu dosyaları öncelikle örnek elimde vardı daha önce beşinci sınıftan kalan vardı bunları gösterdim.”* (st. 572-573) derken, Berna Hanım: *“Elimizde varsa mutlaka bir örneği gösteriyorum ya da kendim o anda bir örnek yapıp çocukların nasıl bir çalışma yapacaklarını söylüyorum. Çünkü eğer el becerisiyle yapılacak bir şeyse mutlaka onun örneğini gösteriyorum.”* (st. 1093-1095) biçiminde görüş belirtmişlerdir.

“Velilerin bilgilendirilmesi ve sürece katılması” konusunda görüş bildiren Canan Hanım: *“Bunu velilere de anlattım. Çünkü her cuma dosyaları ben eve gönderiyorum. O hafta yaptıkları beğendikleri çalışmalarını koysunlar diye. Velileri de bilgilendirerek öğrencilerin*

çalışmalarına bakmalarını istedim. Sonra bir problem olmadı.” (st. 104-106) sözleriyle, Nurcan Hanım da, *“Ayrıca, veli toplantısında da bu dosyalarda bulunması gereken dokümanları velilere açıkladım. Çünkü veliler evde fazlalık yapıyor diye birçok çalışmaları atabiliyorlar. Bunların saklanması gerektiğini söyledim ve bunun özellikle ikinci kademede çok daha gerekli olacağını bu çalışmanın yeni başladığını açıkladım. Dosyaları tanıtarak bilgilendirme yaptım.”* (st. 573-578) biçiminde görüş belirtmiştir. Öğretmenlerden Murat Bey: *“Koyduğu çalışmaları çocuğun velisinin de görmesi için evlerine veriyoruz. Bir iki gün ya da hafta sonu evde saklıyorlar. Velisi inceledikten sonra tekrar bize geliyor.”* (st. 504-506) derken, Zuhale Hanım: *“Velilerin desteği gerekiyor. Velinin de yardımlarının olması gerektiğini söylüyoruz.”* (st. 1590-1593) diyerek velilerin sürece katılmalarını sağladıklarını vurgulamışlardır.

Öğretmenlerden Semih Bey: *“Konu başlıklarını gözden geçiriyoruz. Neler yapabilir, hangi çalışmaları yapabiliriz bunları belirliyoruz.”* (st. 1018) derken, Hülya Hanım: *“Bu dosyaların içine yapılması gereken etkinliklerle ilgili işte günlük verilen etkinliklerimiz var. Hazırlık aşamasında verilecek performans ve proje ödevlerine karar veriyoruz.”* (st. 1356-1357) sözleriyle hazırlık aşamasında “yapılacak çalışmaların belirlendiğini” belirtmişlerdir.

Bireysel gelişim dosyasında yapılacak çalışmalar için “yararlanabilecek kaynakların belirlenmesi” konusunda Özgür Bey: *“Biz hazırlık aşamasında çocukların nasıl hazırlayacakları hakkında bilgiler veriyoruz. Yararlanabileceği kaynakları onlara direk olarak söylemiyoruz. Yararlanabileceği kaynakları, birden fazla kaynak araştırabileceklerini söylüyoruz. Bu biçimde onlara yardımcı oluyoruz.”* (st. 637-641) derken, Berna Hanım: *“Çalışmanın yazı olarak araştırılması gerekiyorsa, mutlaka kaynakları kendilerine söylüyorum. Nereden araştırma yapacakları hakkında bilgi veriyorum.”* (st. 1096-1097) biçiminde görüş belirtmişlerdir.

“Yapılacak çalışmalarla ilgili ölçütlerin belirlenmesi ve öğrencilere bildirilmesi” konusunda öğretmenlerden Zuhale Hanım: *“Performans ödevlerinde ya da daha çok araştırma*

gerektiren ayrıntılı yazacakları ödevlerde onları nasıl değerlendireceğim ile ilgili kendi değerlendireceğim çizelgeyi de ödevin yanına fotokopi çekerek hepsini beraber ödev olarak veriyorum. Neyi nasıl değerlendirileceğini görüyor. Burada nelere dikkat etmesi gerektiğini görüyor. Genelde bu biçimde çalışırım.” (st. 1570-1574) biçiminde görüş belirtmiştir. Sibel Hanım ise: “Mutlaka el yazısı kullanıyoruz. Öğrencilerimize yeni programın getirdiği yeni bir çalışma olarak diyeyim çocuklar gayet güzel yapmalısınız el yazısı olmalı; temizliğine, düzenine, tertibine dikkat etmelisiniz. Görselliğine önem vermelisiniz. Bu çalışmalar kendi çalışmalarınız olsun. İnternette hazır çıktı şeklinde olmasın diye uyarılarda bulunuyoruz. Onlar da bu uyarılarımıza dikkat ederek çalışmalarını hazırlayıp bize kadar getiriyorlar.” (st. 1457-1463) biçiminde görüş belirtmiştir.

Öğretmenlerden Semih Bey: “Konu başlıklarını gözden geçiriyoruz. Neler yapabilir, hangi çalışmaları yapabiliriz? Kitaplar dışında hangi kaynaklardan yararlanabiliriz onlar üzerinde çocuklarla birlikte konuşup, karar vererek bunu sağlamaya çalışıyoruz.” (st. 1018-1020) sözleriyle bireysel gelişim dosyalarının “hazırlık sürecine öğrencilerin de katıldığını” belirtmiştir.

Öğretmenlerden Hülya Hanım: “Dosyaların içine yapılması gereken etkinliklerle ilgili günlük verilen etkinliklerimiz var. Hazırlık aşamasında verilecek performans ve proje ödevleri için öncelikle şube arkadaşımınla zümremle birlikte biz ne tür bir dosya hazırlayacağız, o dosyalarda neler isteyeceğiz ne biçimde hazırlayacağız şeklinde önce bir görüşmemiz oldu. Birbirimizle görüşlerimiz doğrultusunda kararlar aldık.” (st. 1357-1361) biçimindeki görüşüyle “zümre öğretmenleri ile dosyaların hazırlanması konusunda görüş alış veriş yapıldığını” dile getirmiştir.

Çizelge 5, bir bütün olarak incelendiğinde, görüşme yapılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu bireysel gelişim dosyalarının hazırlık aşamasında öğrencileri bilgilendirdiklerini, dosyaları ders ders ayırdıklarını, örnek çalışmaları gösterdiklerini, velileri bilgilendirdiklerini ve sürece kattıklarını, dile getirmişlerdir. Ancak az sayıda öğretmen, öğrencilerin hazırlık sürecine katıldığını, zümre öğretmenlerle görüş alış veriş

yapıldığını ve ölçütlerin önceden belirlendiğini bildirmişlerdir.

3.3. Bireysel Gelişim Dosyalarının Uygulama Aşamasında Yapılanlar

Öğretmenlere görüşmeler sırasında üçüncü soru olarak, “Bireysel gelişim dosyalarının uygulama aşamasında neler yapıyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Çizelge 6’da verilmiştir.

Çizelge 6

Öğretmenlerin Bireysel Gelişim Dosyalarının Uygulama Aşamasında Yapılanlar ve Frekans Dağılımları

Bireysel Gelişim Dosyalarının Uygulama Aşamasında Yapılanlar	f
a-Ürünlerin seçimi ve sınırlandırılması	14
a-1. Öğrenci tarafından sınırlandırılması	8
a-2. Belirsiz	4
a-3. Öğretmen tarafından sınırlandırılması	2
b-Öğrencilerin verilen etkinliklerle ilgili araştırma ve çalışma yapması	9
c-Öğrencilerin çalışmalarını sunması	6
d-Öğrencilerin çalışmalarının dosyalara yerleştirilmesi	5
e- Velilerin bilgilendirilmesi ve sürece katılması	4
f- Yapılan çalışmaların akran değerlendirilmesine tabi tutulması	3
g-Kullanılacak araç-gereçlerin seçilmesi	2
h-Uygulama sürecinde öğrencilere rehberlik edilmesi	2
i-Ürünlerin sergilenmesi	2
j-Çalışmaların yapılacağı fiziksel ortamın seçilmesi	1
k-Öğrenci yanlışlarının süreç içerisinde düzeltilmesi	1
l-Öğrencinin süreç içerisinde kendi gelişimini takip etmesinin sağlanması	1
m-Yapılan çalışmaların öz-değerlendirmeye tabi tutulması	1

n-Dosyaların öğretmen tarafından incelenmesi	1
Görüşler Toplamı	52

Çizelge 6’da görüldüğü gibi, bireysel gelişim dosyalarının uygulama aşamasında neler yaptıkları ile ilgili öğretmenlerin 14’ü ürünlerin seçimi ve sınırlandırılmasını yaptıklarını belirtmiştir. Öğretmenlerden 8’i bunun öğrenciler tarafından, 4’ü sınırlandırmanın kim tarafından yapıldığının belirsiz olduğunu, 2’si de kendileri tarafından yapıldığını belirtmiştir. 9’u öğrencilerin verilen etkinliklerle ilgili araştırma ve çalışma yaptığını, 6’sı öğrencilerin çalışmalarını sunduklarını, 5’i öğrencilerin çalışmalarının dosyalara yerleştirildiğini, 4’ü velileri bilgilendirildiğini ve sürece katıldıklarını, 3’ü yapılan çalışmaların akran değerlendirilmesine tabi tutulduğunu, 2’si kullanılacak araç gereçlerin seçildiğini, 2’si uygulama sürecinde öğrencilere rehberlik edildiğini, 2’si ürünlerin sergilendiğini, 1’i çalışmaların yapılacağı fiziksel ortamın seçildiğini, 1’i öğrenci yanlışlarının süreç içerisinde düzeltildiğini, 1’i öğrencinin süreç içerisinde kendi gelişimini takip etmesinin sağlandığını, 1’i yapılan çalışmaların öz-değerlendirmeye tabi tutulduğunu, 1’i dosyaların öğretmen tarafından incelendiğini belirtmiştir.

Bireysel gelişim dosyasının uygulama aşamasında “ürünlerin sınırlandırılması” konusunda öğretmenler ürünlerin öğretmen tarafından sınırlandırılması, öğrenci tarafından sınırlandırılması ve belirsiz olarak üç görüş dile getirmişlerdir. Ürünlerin “öğrenciler tarafından sınırlandırılması” konusunda öğretmenlerden Canan Hanım: *“Eğer kendileri onu beğendiler ise, dosyalarına koyuyorlar. Yani öğrencinin beğenmesi ilk esas. Tabi buna ilk başladığımızda, bütün çalışmaların hepsini koydular. Hatta öğretmenim ben bunu beğenmedim çıkarmak istiyorum diyenler oldu, ama şu anda dediğim gibi her şey oturduğu için onlar kendi beğendiklerini koyuyorlar.”* (st. 112-116) derken, Gülşen Hanım: *“Ürünleri çoğunlukla çocukların tercihine bıraktım. Çoğunlukla değil kısmen, dört hafta boyunca yaptığımız tüm etkinlikleri eve gönderdim ondan sonraki hafta çocuklara beğendikleri ürünler nelerdir onları topladım. Kendim seçmedim tamamıyla çocuklar seçti.”* (st. 852-854) biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Ürünlerin sınırlandırılması konusunda “belirsiz” görüş bildiren öğretmenlerden Nurcan

Hanım: *“Daha çok yazılı dokümanlar dosyalara konuluyor. Verilen ödevler, araştırmalar, yapılan resimler, işte dosyanın içerisine ya da dolapta muhafaza edebileceğimiz el çalışmaları, yazmış oldukları öyküler, yaptıkları geziler, çektikleri fotoğraflar bu tür şeyler olabilir.”* (st. 584-586) biçiminde görüş belirtmiştir.

“Öğretmenler tarafından sınırlandırılan ürünler” konusunda öğretmenlerden Nilüfer Hanım: *“Yani işte dediğim gibi çok fazla etkinlik var. Çok kısıtlı oluyor. Öğrencinin tek başına yapacağı şeyler olmuyor. Genellikle işte proje ödevlerinden beğendiklerimi dosyaya koyuyorum.”* (st. 273-274) derken, Semih Bey: *“Şimdi o çalışmaların bir kısmını, bu çalışma ürün dosyanızda muhakkak bulunsun diyorum. Bazen de o konu olmasa da olur şeklinde söylüyorum. Bu çalışmayı da koyabilirsiniz koymasanız da büyük bir kayıp ama bunun dışında kendi kitabınızda olmayan, kaynaklarda olmayan, konumuzla ilişkin başka konular bulup ilgi duyan varsa onları da ürün dosyanıza koyabilirsiniz diyorum.”* (st. 1027-1031) biçiminde görüş belirtmiştir.

Öğretmenlerden, Serpil Hanım: *“Belirlenen konuların bazıları sınıfta, bazıları da evde araştırılıyor.”* (st. 780) derken, Hülya Hanım: *“Çocukların araştırma ödevleri oluyor. Tabi bu araştırmalar bir günlük araştırmalara dayalı da olabilir, birkaç günlük araştırmalara da dayalı etkinlikler olabiliyor.”* (st. 1369-1370) sözleriyle görüş bildirirken, Sibel Hanım: *“Her dersten ayrı bir ödev veriyorum. Matematik’ten, Türkçe’ den, Fen Bilgisi’nden belli bir zamanı yok. Yani öğrenci ne zaman kendisini hazır hissederse, ne zaman hazırlanırsa, bu bir hafta olabilir on gün olabilir çok sıkıştırmıyoruz. O yüzden araştırmak için hem zamanları var, hem de kendi yaratıcılıklarını katma imkanları tanıyoruz onlara ve geri döndüğü zaman gerçekten çok güzel ödevler yapılmış oluyor. Bunları görme imkanını buluyoruz.”* (st. 1470-1476) sözleriyle öğrencilerin “verilen etkinliklerle ilgili araştırma ve çalışma yaptıklarını” belirtmişlerdir.

Öğretmenlerden Fatih Bey: *“Uygulama aşamasında da dosyanın bölümlerine, konu başlıklarına, araştırma konularına ve kaynaklarına bakılması sonucunda raporları inceleyerek raporun sunulmasını sağlıyorum.”* (st. 15-16) derken, Özgür Bey: *“Çocuklar*

hazırlamış olduğu dosyaları getirdikten sonra zaten diyoruz ki haftaya getirin mesela Cuma günü verdik; Pazartesi günü istiyoruz. Dersin son beş on dakikasında tabi tüm öğrencilere yapmıyoruz ama üç beş tane öğrenciye çocuk yapmış olduğu çalışmayla ilgili arkadaşlar şu konu hakkında şunu hazırladım diyor. O konuda hazırlamış olduğu çalışmayı arkadaşlarına sunuyor.” (st. 654-659) sözleriyle “öğrencilerin çalışmalarını sunduklarını” dile getirmişlerdir.

Öğrencilerin “çalışmalarının dosyalara yerleştirilmesi” ile ilgili öğretmenlerden Ayşen Hanım: *“Çalışmaları değerlendirdikten sonra onları dosyasına kendim yerleştiriyorum. Çocuğa hadi bunu sen dosyana yerleştir diyorum, çocukta koyuyor. Farklı etkinlikler Atatürk ile ilgili anılar olsun, diğer çalışmalar olsun, kronolojik sıralamalar olsun ve iki farklı ortamı değerlendirme aşamasında mesela Cumhuriyet’ten önceki yaşam nasıldı ya da kıyafetlerde nasıldı hem çizerek yaptılar hem de matbu hazır olan bu etkinlikleri fotokopiyle çoğaltıp çocuklarımıza dağıtıyoruz daha sonra onları değerlendirip dosyalarına yerleştiriyoruz.” (935-943) sözleriyle örnekler verirken, Gözde Hanım: *“Derslerde sıra sıra etkinlikler geldikçe, çocuk sınıfta etkinliği yapıyor. Bittikten sonra dersin sonunda hadi çocuklar şimdi etkinliklerimizi ürün dosyamıza koyalım diyorum. Her çocuğun kendi dolabında duruyor zaten ürün dosyası ki istediği zaman kontrolünü yapabilirsin diye çocuk dosyasını alıyor ve önce etkinliği içindekiler bölümüne oradan amacını konusunu yazdıktan sonra sırayla hangi dersin etkinliği ise Matematik ise Matematik dosyasına Türkçe ise Türkçe dosyasına koyuyor. Uygulama aşamasında bunları yaptırıyorum. Bir dönem boyunca bu biçimde yaptığımız çalışmaları bireysel gelişim dosyası ürün dosyalarımıza çocuklar kendileri koyuyorlar.” (st. 1791-1797) biçiminde görüş bildirmişlerdir.**

“Velilerin bilgilendirilmesi ve sürece katılması” ile ilgili öğretmenlerden Gülşen Hanım: *“Uygulama aşamasında ilk önce velileri çağırdım bununla ilgili velilere bilgi verdim.” (st. 844) biçiminde görüşlerini dile getirmiştir. Öğretmenlerden Ayşe Hanım: *“Bunu veli için de kullanıyorum. Zaman zaman veliye veli toplantılarında öğrencilerin sınıfta bulunan dosyalarını diyorum ki arzu ederseniz alıp inceleyebilirsiniz. Yaptıkları çalışmaları**

görebilirsiniz. Böyle bir uygulama yapıyoruz.” (st. 1881-1883) sözleriyle öğrenci çalışmalarının velilere gösterildiğini dile getirmiştir.

Öğretmenlerden Murat Bey: *“Her çocuğun başka arkadaşının da yaptığı çalışmaları görmesini sağlıyoruz. Dolayısıyla çocukta kendinin yaptığı çalışmayla diğer arkadaşının yaptığı çalışmaları karşılaştırmalı olarak görmesini sağlıyoruz.”* (st. 509-510) biçiminde görüş bildirirken, Emine Hanım: *“Yaptıklarımızın kontrolünü de yapıyoruz. Mesela sınıfta yaptığımız zaman dersimizin 5-10 dakikasını kapsayacak biçimde bir çalışma seçtiysek, hemen yandaki arkadaşıyla yer değiştiriyoruz. Birbiriyle kontrol ediniz. Siz bir birinize karşı öğretmensiniz biriniz öğrenci biriniz öğretmen şeklinde kontrol ettiriyoruz.”* (st. 1291-1295) biçiminde görüş bildirerek “yapılan çalışmaların akran değerlendirilmesine tabi tutulduğunu” belirtmişlerdir.

“Kullanılacak araç gereçlerin seçilmesi” ile ilgili Ebru Hanım: *“Hangi araç gereçleri kullanabilecekleri ve ortaya çıkaracakları ürün hakkındaki nasıl ürünler çıkaracaklarını konuşup, araç gereçleri belirliyoruz.”* (st. 327-328) biçiminde görüş bildirirken, Berna Hanım: *“Şimdi ilk önce daha önce hangi materyalleri kullanacağımızı çocuklarla birlikte görüş alışverişi yaparak belirliyoruz. Hazırlık aşamasında çocuklarla birlikte katılıyorduk yani yalnızca ben söylemiyordum çocuklar şunları şunları getireceksiniz şeklinde değil çocuklar biz bunları nasıl yapalım hangi materyaller lazım ya da biz bu çalışmamızı bizi kolaylaştıracak neler vardır birlikte tartışıyoruz ve birlikte bir sonuca vardıktan sonra materyal konusunda karar veriyoruz.”* (st. 1099-1103) sözleriyle bu konuda görüşlerini ifade etmiştir.

Öğretmenlerden Sibel Hanım: *“Öğrencilerin soruları olabiliyor. Takıldıkları yerde gelip danışabiliyorlar. Daha önce söylediğim gibi dosya örneklerini gösterebiliyorum ya da sözlü olarak yardımcı oluyorum. İşte bunu şöyle yaparsan daha güzel olacak. Öğretmenim bu olmuş mu getirip gösteriyorlar. Eksikliklerini görüyorsa üzerinde yüz yüze bire bir görüşme şeklinde yardımcı oluyorum.”* (st. 1478-1481) diyerek uygulama esnasında “öğrencilere rehberlik yapıldığını” ifade etmiştir.

“Ürünlerin sergilendiğini” belirten öğretmenlerden Zeynep Hanım: *“Hatta yaptığı ürünleri, resimleri sergiliyoruz.”* (st. 726-727) derken, Zuhale Hanım ise, *“Ben genelde burada öğrencilerime bir konuda araştırma veriyorsam bunla ilgili görsel bir çalışma yapıyorsam çocuklara bunu biraz açıklıyorum, neler olması gerektiğini neler yapmaları gerektiğini buna göre fon kartonlarına ya da dosyalara hazırlıyorlar. Yıl içerisinde bunları anlatıyorlar. Ondan sonra bunları asıyoruz sınıfta sergiliyoruz.”* (st. 1563-1567) biçiminde ifade etmiştir.

Öğretmenlerden, Berna Hanım: *“(…) çalışma ortamını sınıfta değil de dışarıda mı yapalım ya da bir laboratuvarda mı yapılacak ya da okul dışında bir mekanda mı yapılacak ilk önce bunun kararını alıyoruz. Çocuklarla birlikte en iyi bu çalışmayı nerede yapacağımızı hangi materyallerle yapacağımızı birlikte karar verip ondan sonra çalışmamıza geçiyoruz.”* (st. 1104-1107) sözleriyle “çalışmaların yapılacağı fiziksel ortamın seçilmesi” konusunda görüş bildirmiştir.

“Öğrenci yanlışlarının süreç içerisinde düzeltildiğini” belirten Emine Hanım: *“Anlaşılmayan konular varsa uygulama aşamasında tekrar kontrol ediyoruz. Gerekli açıklamaları bilgileri veriyoruz ya da anlamayan öğrencilerimiz varsa yeniden yanlış yapmışsınız yeniden düzelterek koyun diyoruz. Çünkü sonuçta bunu nasıl alacaklar hani elimizden geldiğince daha düzgün amaca uygun bir biçimde yapılmasına gayret ediyoruz.”* (st. 1283-1286) sözleriyle açıklamıştır.

“Öğrencinin süreç içerisinde kendi gelişimini takip etmesini sağladığını” belirten öğretmen Ayşe Hanım: *“Uygulama aşamasında dönem içinde çocuklar dosyalarını yerleştirirken sene başında ne yapmışsınız, o zaman yazımız şöyleymiş ya da bak burada imla hatası olarak şunu yapmışsınız. Artık yapmıyoruz daha iyiye gidiyoruz ya da başta başlangıçta daha dikkatliymişsin şu anda ki çalışmanla karşılaştır eksikliklerin var mı kendin gör.”* (st. 1878-1881) sözleriyle görüşlerini ifade etmiştir.

Öğretmenlerden Müge Hanım: *“Beğendiklerini dosyaya yerleştirmesini istiyoruz. Belirli*

gün ve haftalarla ilgili çalışma yapıyoruz. Bayramlarla törenlerle ilgili çalışma yapıyoruz. Bunlarla ilgili güzel resim, güzel yazı derslere göre seçiliyor, bunlar oraya yerleştiriliyor. Bunları dosyaya yerleştirdikten sonra kendi beğendikleri olduğu için, kendi düşünceleri, kendi duyguları, kendi yetenekleri arasından seçme, beğenme fikirleri de gelişmiş oluyor. Yani iyiyi kötüyü kendi çalışmasının güzel olduğunu ya da kötü olduğunu değerlendirme ilk değerlendirmeyi kendisine yaptırıyoruz.” (st. 1960-1965) sözleriyle “yapılan çalışmaların öz değerlendirmeye tabi tutulduğunu” belirtmiştir.

Öğretmenlerden Fatih Bey: *“Uygulama aşamasında da dosyanın bölümlerine konu başlıklarına araştırma konularına ve kaynaklarına bakılması sonucunda raporların incelenmesi” (st. 15-16) sözleriyle dosyaların öğretmen tarafından incelendiğini belirtmiştir.*

Çizelge 6 bir bütün olarak incelendiğinde bireysel gelişim dosyalarının uygulama aşamasında neler yaptıkları ile ilgili öğretmenlerin çoğu ürünlerin seçimi ve sınırlandırılmasını yaptıkları ile ilgili görüş bildirdikleri görülmektedir. Ürünlerin seçimi ve sınırlandırılmasında üç farklı görüş bildirilmiştir. Ürünlerin seçiminin bir kısmının öğretmen tarafından yapıldığı bir kısmının da öğrenci tarafından yapıldığı belirtilmiştir. Bu bulgular, Çimer ve Çakır (2007) tarafından yapılan çalışmada dosyaya koyulacak çalışmaları öğrencinin isteğine bıraktıklarını, onların sevdikleri, istedikleri çalışmaları dosyalarına koydukları yönünde elde ettikleri bulgularla benzerlik göstermektedir. Benzer biçimde Gömleksiz ve Kan (2007) tarafından yapılan çalışmada elde edilen portfolyoda yer verilecek ürünlerin sınırlandırıldığı ve hangilerinin değerlendirileceğinin belirlenmesinin gerektiği; dosyada yer verilecek ürünlerin öğretmen ve öğrenci tarafından birlikte seçildiği yönündeki bulgularla örtüşmektedir. Uygulama aşamasında verilen etkinliklerle ilgili öğrencilerin araştırma ve çalışma yaptıkları yine çoğu öğretmen tarafından belirtilmiştir. Çalışmaların sunulması ve çalışmaların dosyalara yerleştirilmesi, velilerin bilgilendirilmesi ve sürece katılması uygulama aşamasında yapılanlar arasındadır. Uygulama aşamasında araç gereç seçimi, öğretmenin öğrencilere rehberlik etmesi, ürünlerin sergilenmesi, velilerin bilgilendirilmesi konusu üzerinde daha fazla görüş bildirilmesi beklenirken, bu konuda

daha az öğretmen tarafından görüş bildirilmiştir. Öğrencilerin öz değerlendirme yapmaları, çalışmalar için fiziksel ortamın seçilmesi, dosyaların öğretmen tarafından incelenmesi, öğrencinin süreç içerisinde kendi gelişimini takip etmesi ise çok az öğretmen tarafından dile getirilmiştir.

3.4. Bireysel Gelişim Dosyalarının Değerlendirme Aşamasında Yapılanlar

Öğretmenlere dördüncü soru olarak “Bireysel Gelişim Dosyalarını Nasıl Değerlendiriyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Çizelge 7’de gösterilmiştir.

Çizelge 7

Bireysel Gelişim Dosyalarının Değerlendirme Aşamasında Yapılanlar ve Frekans Dağılımları

Bireysel Gelişim Dosyalarının Değerlendirilmesi	f
a-Değerlendirmede belli ölçütlerin belirlenmesi	22
a-1. Dosyaların düzeni	7
a-2. Yapılan çalışmaların eksik ya da tam olması	3
a-3. Öğrencilerin dosyasında yazım kurallarına uyup uymaması	3
a-4. Yararlanılan kaynaklar	2
a-5. Bireysel gelişim dosyasındaki çalışmaların zamanında teslimi	2
a-6. Görsellik	1
a-7. Araştırma süreci	1
a-8. Bireysel farklılıkların göz önünde bulundurulması	1
a-9. Kazanılan bilgi düzeyi	1
a-10. Öğrencinin bilgiyi kaynağından doğrudan alması ya da kendisinin düzenlemesi	1
b- Sunum	16
c- Dereceli puanlama anahtarı kullanılıyor	9

c-1. Kılavuz kitaptakini kullanma	4
c-2. Öğretmenin kendisi oluşturması	3
c-3. Kılavuz kitaptan uyarlama	2
d- Notla değerlendirilmiyor	5
e- Veli katılımının sağlanması	3
f- Notla değerlendiriliyor	3
g- Öğrencilerin akran değerlendirmesi ve öz değerlendirme yapmalarının sağlanması	1
Görüşler toplamı	59

Çizelge 7’de görüldüğü gibi bireysel gelişim dosyalarını nasıl değerlendiriyorsunuz? sorusu ile ilgili öğretmenlerden 22’si değerlendirmede belli ölçütlerin belirlendiğini söylemiş, bu ölçütlerle ilgili öğretmenlerden 7’si dosyaların düzenine, 3’ü yapılan çalışmaların eksik ya da tam olmasına, 3’ü öğrencilerin dosyalarında yazım kurallarına uyup uymamasına, 2’si yararlanılan kaynaklara, 2’si bireysel gelişim dosyasındaki çalışmaların zamanında teslim edilmesine, 1’i görselliğe, 1’i araştırma sürecine, 1’i bireysel farklılıkların göz önünde bulundurulmasına, 1’i kazanılan bilgi düzeyine, 1’i öğrencinin bilgiyi kaynağından doğrudan alması ya da kendisinin düzenlemesine baktığını belirtmiştir. Öğretmenlerden 16’sı sunum yaptırarak, 9’u dereceli puanlama anahtarı kullanarak, (bunlardan 4’ü kılavuz kitaptakini kullanma, 2’si kılavuz kitaptan uyarlama, 3’ü öğretmenin kendisi oluşturması), 5’i notla değerlendirilmiyor, 3’ü veli katılımı, 3’ü notla değerlendiriliyor, 1’i öğrencilerin akran değerlendirme ve öz-değerlendirme yapmalarını sağladığı biçiminde görüş bildirmişlerdir.

Değerlendirmede belli ölçütlerin belirlenmesi ile ilgili öğretmenler farklı görüşler dile getirmişlerdir. Bu ölçütler şunlardır: Dosya düzenine bakılması, yapılan çalışmaların eksik ya da tam olması, yazım kurallarına uyup uyulmaması, yararlanılan kaynaklara bakılması, çalışmaların zamanında teslim edilip edilmemesi, görsellik, araştırma süreci, kazanılan bilgi düzeyi, öğrencinin bilgiyi kaynağından doğrudan alması ya da kendisinin düzenlemesidir.

“Değerlendirmede belli ölçütlerin belirlenmesi” ile ilgili öğretmenlerden Ercüment Bey: “Dosya düzeni” ile ilgili “*Kimler düzenli bir biçimde tutmuş şimdi hakikaten bende sene başından sene sonuna kadar yaptığımız çalışmalarını bir gözden geçiriyorum.*” (st. 397-399) biçiminde görüş bildirirken, Semih Bey: “*Birincisi göze hitap etmeli benim dosyam. Düzen birinci prensibimdir ama ne kadar sağlayabilirim o ayrı konu. Ben onun için dosyaya şöyle bir bakarım. Kapağından içeriğine kadar şöyle düzgün mü benim için birinci değer bu.*” (st. 1045-1047) derken, Müge Hanım: “*Temizliğine, düzenine, yazısına, yazım kurallarına dersler karışmış mı, bölümlerine ayrılmış mı? Bütünü ile kendi yaptığı hiç ona biz karışmıyoruz onları aldığımızda düzenli olarak koymuş ise tertibi düzeni her türlü şeyiyle. Yani içeriği, konuları anlamış mı, sonuçları yazmış mı, değerlendirmeleri yapmış mı her çalışmanın sonucunda işte her öğrendiğinde buraya yazdığı için bu değerlendirmelerde bizim için önemli oluyor buna göre değerlendiriyoruz.*” (st. 1968-1973) biçiminde görüş bildirmiştir.

“Yapılan çalışmaların eksik ya da tam olması” ile ilgili öğretmenlerden Semih Bey: “*Konu başlıklarına bakarım. Benim istediğim konuların hepsi var mı, yok mu ona bakıyorum.*” (st. 1048-1049) derken, Semra Hanım: “*Tabi her bir performans ödevinde bir sonrakinin eksikleri tamamlanıyor.*” (st. 1026-1027) biçiminde görüş belirtmiştir.

Öğrencilerin dosyalarında “yazım kurallarına uyup uymadıkları” ile ilgili öğretmenlerden Özgür Bey: “*Değerlendirmede tabi çocuğun ürün dosyalarına bakarken, iyi bir planlama yapmış mı, ondan sonra yazarken kendisi yazmış mı, eğer kendisi yazmışsa onu yazarken yazım kurallarına uymuş mu ona dikkat ediyoruz.*” (st. 647-649) sözleriyle ifade ederken, Zeynep Hanım: “*Yapılan çalışmada önce kağıt düzenine bakıyorum. Etkilenme var mı, yardım var mı ondan sonra yazılı anlatımda noktalama işaretleri önemli (...)*” (st. 730-731) sözleriyle görüş bildirmiştir.

Öğretmenlerden Fatih Bey: “*Düzenine bakıyoruz hangi kaynaklardan yararlanılmış buna bakarız.*” (st. 25) sözleriyle bireysel gelişim dosyalarının değerlendirilmesinde yararlanılan kaynaklara da bakıldığını belirtmiştir.

Bireysel gelişim dosyalarını değerlendirirken “bireysel gelişim dosyası içerisindeki çalışmaların zamanında teslim edilmesi” konusunda görüş bildiren Ayşen Hanım: “*Verilen görev zamanında yapılmış mı, yapılmamış mı bunlara bakarak genel bir değerlendirme yapacağız sene sonunda.*” (st. 954-955) derken, Zuhal Hanım: “*Öğrenci sorumluluğunu biliyorsa zamanında ödevini getiriyorsa verdiğimiz zamanda o gün içinde getirmişse benim için en büyük değeri buradan alıyor, yani önemli olan benim için bu.*” (st. 1599-1604) biçiminde ifade etmiştir.

Öğretmenlerden Ebru Hanım: “*Bu dosyaları değerlendirirken çocukların bireysel farklılıkları da göz önünde bulunduruluyor mutlaka. Genelde olumlu bakmaya çalışıyorum. Her çocuğu kendi düzeyine göre değerlendirmeye çalışıyorum. Daha çok eleştirel ya da kötü ürün bulmaktansa her ürünün iyi yönünü bulup ona göre değerlendirme yapıyorum.*” (st. 334-337) sözleriyle “bireysel gelişim dosyalarının değerlendirilmesinde bireysel farklılıkların göz önünde bulundurulduğunu” ifade etmiştir.

Öğretmenlerden Gülşen Hanım: “*Bir ölçütüm yok ama işte toplum karşısında düzgün konuşabiliyor mu, yeterince bilgi edinebilmiş mi gibi tek tek ölçütlerim var onları da dosyalayıp koydum. Ona göre her çocuk anlatırken artı ya da eksi koyup puanlamasını o biçimde yapıyorum.*” (st. 862-864) biçiminde görüş bildirerek “bireysel gelişim dosyaları değerlendirilirken kazanılan bilgi düzeyine bakıldığını” dile getirmiştir.

“Bireysel gelişim dosyalarının değerlendirilmesinde öğrencinin bilgiyi kaynağından doğrudan alması ya da kendisinin düzenlemesi” ile ilgili görüş bildiren Semih Bey: “*Konular nasıl yapılmış, konular çıkarılırken çok yüzeysel mi yazılmış, emek mi var, araştırılmış yazılmış mı yoksa internetten direk mi indirilmiş onları tespit ediyorum. Zaten internetten indirmeyi hiç kabul etmiyorum. Bildikleri için de yapmıyorlar onu. Kısa olsun 5 sayfa olacağına bir konu 1 sayfa olsun, yarım sayfa olsun öz bilgi olsun kendi emeğiniz olsun. Kalktığınız zamanda bir iki bir şey söyleyebelin şekline giriyor ve o biçimde değerlendiriyorum.*” (st. 1050-1055) biçiminde açıklama yapmıştır.

Öğretmenlerden Ahmet Bey: *“Sınıf içinde çocuklar yaptığı çalışmalarını sunuyorlar, anlatıyorlar öğrenciler gruplar içerisinde.”* (st. 461-462) derken, Zeynep Hanım: *“Ama bunu sunum şeklinde yapmamız isteniyor. Bir şiir dinletisi yapmıştım.”* (st.732-733) biçiminde görüş bildirirken, Emine Hanım: *“Sunum yapılabilir oluyor. Türkçe de özellikle daha çok sunum veriyoruz. Mesela neyle ilgiliydi en son yaptığımız canlandırmayla ilgili falan bir sunumdu. Gayette güzel oldu.”* (st. 1307-1308) derken, Mehmet Bey: *“Sunum yaparken de tabii ki yaptıkları ürünü arkadaşlarına gösterme olarak eğer sesli bir sunumsa gösteri varsa işin içinde onu da zaten yapıyorlar. İşte sınıfa getiriyorlar. Cd’ye, power point olarak hazırlayanlar oluyor, bunu getiriyorlar, arkadaşlarına sunuyorlar. Yok bunun dışında bir ev işi ile ilgili bir ürün yaptılarsa onu zaten sergiliyoruz. Kartonların üzerine yapılması gerekiyorsa onu belli bir müddet bir kaç gün sınıfımızın panosunda sergiliyoruz.”* (st. 2113-2118) sözleriyle “dosyadaki çalışmaların sunumunun yapıldığını” ifade etmişlerdir.

Bireysel gelişim dosyalarının değerlendirilmesinde dereceli puanlama anahtarının kullanılması konusunda öğretmenler üç farklı görüş dile getirmişlerdir. Öğretmenlerden bazıları kılavuz kitapta bulunan dereceli puanlama anahtarını kullanırken, bazıları kılavuz kitaptan uyarlamakta, bazıları da dereceli puanlama anahtarını kendileri oluşturmaktadır.

“Kılavuz kitaptaki dereceli puanlama anahtarını kullanan” öğretmenlerden Burak Bey: *“Şimdi öğretmen kılavuzlarında bunların değerlendirilmesi var, aşamaları var. Yani bu öğrencileri değerlendirirken neleri ölçüt alacağımız hangi unsurları ölçüt alacağımızı tek tek sıralanmış. İşte o ölçütlere göre numaralandırıyoruz, puanlar veriyoruz.”* (st. 164-168) sözleriyle açıklarken, Serpil Hanım: *“Kılavuz kitapların arkasındaki ölçütlere göre değerlendirme yapılıyor.”* (st. 787) biçiminde görüş belirtmiştir.

“Dereceli puanlama anahtarını kılavuz kitaptan uyarlayan” öğretmenlerden Semih Bey: *“Şimdi şablon formlar var biliyorsunuz. O kılavuz kitaplardaki formlar var onun tamamını almıyorum, onun bazı madde sayısını çıkarıyorum kafamda.”* (st. 1043-1044) derken, Hülya Hanım: *“Bu ölçütler genelde bizim öğretmen kılavuz kitaplarımızda verilmiş. Bazen*

biz o ölçütü kendimize örnek alarak geliştirebiliyoruz. Bazı konularda bazen de kısaltabiliyoruz. Çocukların ekonomik seviyeleri yine göz önüne alınarak yapılıyor bu ölçütler.” (st. 1386-1388) sözleriyle dile getirmiştir.

“Dereceli puanlama anahtarını öğretmenlerin kendisinin oluşturduğunu” belirten Aslı Hanım: *“Her çalışmanın şeyi var anket şeklinde. Bir şey düzenliyoruz o ankette hangilerini yapmışlarsa ona göre bir puanlama dereceleme yapıyoruz, o dereceyi veriyoruz çocuklara.”* (st. 67-69) biçiminde ifade etmiştir.

“Bireysel gelişim dosyalarının notla değerlendirilmediğini” görüş olarak bildiren öğretmenlerden Murat Bey: *“ Bu tür çalışma çocuğun ilerde kendisini görmesi açısından yani sene başındaki çalışması ile sene sonundaki çalışması arasında çocuk fark olduğunu görüyor. Sene sonunda zaten bu topladığımız ürünlerini evlerine veriyoruz. Yani en azından bu yapılan ürünleri evlerinde de saklamalarını istiyoruz. Bu nedenle notla değerlendirmiyoruz.”* (st. 517-526) biçiminde açıklama yaparken, Berna Hanım: *“Not biçiminde yapmıyorum. Yani neden yapmıyorum, çünkü tam olarak bu sistem bizde oturmadı. Belki de çocuğun katılımı nasıl, katılımı istekli katılımı, severek katılımı çok önemli.”* (st. 1125-1126) biçiminde açıklama yapmıştır.

Öğretmenlerden Semra Hanım: *“Tek tek dosyaları inceledim, dönem sonu daha fazla inceledim. Arada bakıyorum derleyip topluyorum. Notla değerlendiriyorum. Onlara söylüyorum bu biçimde çalışman bak bu bu hataların var bir daha ki ödevinde bunu istemiyorum şeklinde değerlendirme oluyor. Not veriyorum.”* (st. 1220-1229) biçiminde görüş bildirirken, Sibel Hanım: *“Değerlendirme aşaması dönem sonlarında yaptığımız bir çalışma. Birinci dönem sonunda ve ikinci dönem sonunda olmak üzere iki kere değerlendirme yapıyoruz. Notla değerlendiriyorum.”* (st. 1490-1499) biçiminde görüş bildirerek “bireysel gelişim dosyalarının notla değerlendirildiğini” açıklamışlardır.

Öğretmenlerden Müge Hanım: *“Bireysel kişiler, gruplar kendi kendilerini değerlendiriyorlar. Bu gurubumuz iyiydi işte şu yönü kötüydü. Acaba bunu gerçekten doğru olarak mı yoksa kendi grubu olduğu için yalnızca iyi yönlerini mi görmüş bunları da göz*

önünde bulunduruyor buna göre değerlendiriyoruz.” (st. 1978-1980) sözleriyle “öğrencilerin akran değerlendirmesi ve öz-değerlendirme yapmalarını” sağladığını dile getirmiştir.

Bulgular incelendiğinde öğretmenlerin bireysel gelişim dosyalarının değerlendirilmesi ile ilgili farklı görüşler bildirdikleri görülmektedir. Değerlendirme yapılırken belli ölçütlere göre değerlendirmenin yapıldığı bir çok öğretmen tarafından belirtilmiştir. Her öğretmenin farklı ölçütleri olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin çoğu dosyaların düzenine, yapılan çalışmaların eksik ya da tam olmasına, çalışmalarında yazım kurallarına uyup uymadıklarına baktıklarını ifade etmişlerdir. Değerlendirmede görsellik, araştırma süreci, bireysel farklılıkların göz önünde bulundurulması, kazanılan bilgi düzeyi, öğrencinin bilgiye ulaştığı kaynaklar gibi ölçütlere ise çok az öğretmen tarafından değinildiği görülmüştür. Değerlendirme yapılırken dosyaların sunumunun yapıldığı yine bir çok öğretmen tarafından dile getirilmiştir. Değerlendirmede dereceli puanlama anahtarının kullanılması ile ilgili öğretmenler arasında tam bir görüş birliği olmadığı görülmüştür. Öğretmenlerin bazıları kılavuz kitaptaki dereceli puanlama anahtarını kullanırken, bazıları kılavuz kitaptan uyarlamış, bazıları da dereceli puanlama anahtarını kendisinin oluşturduğunu belirtmiştir. Öğretmenlerden sadece 5’inin bireysel gelişim dosyalarını notla değerlendirmek istemedikleri görülmüştür. Notla değerlendirilmemesini istemelerine karşın notla değerlendirmenin de olduğu söylenmiştir. Çakır ve Çimer (2007) tarafından yapılan araştırmada elde edilen bulgulardan, bireysel gelişim dosyalarının değerlendirilmesi sürecinde bazı öğretmenlerin ürün dosyasına not vermedikleri yönünde elde ettikleri bulgularla benzerlik göstermektedir. Yine aynı çalışmada, ürün dosyasına not verdiklerini belirten öğretmenler, ürün dosyasını bir bütün olarak değerlendirdiklerini ve dönem sonunda not verdiklerini ifade etmişlerdir.

3.5. Öğretmenlerin Bireysel Gelişim Dosyasına Dayalı Değerlendirmede Karşılaştıkları Güçlükler

Öğretmenlere beşinci soru olarak “Bireysel gelişim dosyasına dayalı değerlendirme karşılaştığınız güçlükler nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Çizelge 8’de gösterilmiştir.

Çizelge 8

Öğretmenlerin “Bireysel Gelişim Dosyasına Dayalı Değerlendirmede Karşılaştıkları Güçlükler ve Frekans Dağılımları

Bireysel Gelişim Dosyasına Dayalı Değerlendirmede Karşılaşılan Güçlükler	f
a-Fiziksel olanakların kısıtlı olması	17
a-1. Sınıfların dosyaları saklamak için elverişsiz olması	7
a-2. Bazı çalışmaların dosyaya konulamaması	6
a-3. Dosyaların saklanacağı dolapların yetersizliği	4
b-Zaman yetersizliği	13
c-Dosyadaki çalışmaların velilerce hazırlanması	9
d-Öğrencilerin ekonomik durumu	8
e-Küçük sınıflarda uygulama zorluğu	7
f-Sınıf mevcutlarının kalabalık olması	5
g-Öğretmenin BGD konusundaki bilgi eksikliği	4
h-BGD’lerinin eğitim sistemindeki sınav sistemi ile uyumsuz olması	3
i- Etkinliklerin çokluğunun ailede ve öğrencide bıkkınlık oluşturması	3
j- Dosyaların puanlanmasında sorun yaşanması	2
k-Öğrencilerin yaptıkları etkinliklerde birbirlerinden etkilenmeleri	1
l-Öğrencinin bilgiyi kaynağından doğrudan kopya etmesi	1
m-Eğitim sisteminin uygun olmaması	1
n-Bireysel farklılıklar nedeniyle BGD’lerinin bazı öğrenciler için uygunsuz olması	1

o-Öğrencinin internet vb. bilgi kaynaklarını kullanma konusunda bilgi eksikliğinin olması	1
p-Akran değerlendirmede objektif olunamaması	1
r-Öğrenciler arasında gereksiz rekabete yol açması	1
Görüşler toplamı	76

Çizelge 8’de görüldüğü gibi “Bireysel gelişim dosyasına dayalı değerlendirmede karşılaştığımız güçlükler nelerdir?” sorusuna öğretmenlerden 17’si fiziksel olanakların kısıtlı olduğunu belirtmiştir. Bu görüşle ilgili olarak öğretmenlerden 7’si sınıfların dosyaları saklamak için elverişsiz olduğunu, 6’sı bazı çalışmaların dosyaya konulamadığını, 4’ü dosyaların saklanacağı dolapların yetersiz olduğunu dile getirmiştir. Öğretmenlerden 13’ü zaman yetersizliğini, 9’u dosyadaki çalışmaların velilerce hazırlandığını, 8’i öğrencilerin ekonomik durumunu, 7’si küçük sınıflarda uygulanmasında zorluk yaşandığını ifade etmişlerdir. 5’i sınıf mevcutlarının kalabalık olduğunu, 4’ü öğretmenlerin bireysel gelişim dosyaları konusundaki bilgi eksikliğini, 3’ü bireysel gelişim dosyalarının eğitim sistemindeki sınav sistemi ile uyumsuz olduğunu, 3’ü etkinliklerin çokluğunun ailede ve öğrencide bıkkınlık oluşturduğunu, 2’si dosyaların puanlanmasında sorun yaşandığını, 1’i öğrencilerin yaptıkları etkinliklerde birbirlerinden etkilendiklerini, 1’i öğrencinin bilgiyi kaynağından doğrudan kopya ettiğini, 1’i eğitim sisteminin uygun olmadığını, 1’i bireysel farklılıklar nedeniyle bireysel gelişim dosyalarının bazı öğrenciler için uygun olmadığını, 1’i öğrencinin internet vb. bilgi kaynaklarını kullanma konusunda bilgi eksikliğinin olduğunu, 1’i akran değerlendirmede objektif olunamadığını, 1’i öğrenciler arasında gereksiz rekabete yol açtığı biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Bireysel gelişim dosyasına dayalı değerlendirmede karşılaşılan güçlüklerden fiziksel olanakların kısıtlı olması ile ilgili öğretmenler üç farklı görüş ileri sürmüşlerdir. Bu kısıtlılıklar bazı çalışmaların dosyaya konulamaması, dosyaların saklanacağı dolapların yetersizliği, sınıfların dosyaları saklamak için elverişsiz olmasıdır.

“Sınıfların dosyaları saklamak için elverişsiz olması” ile ilgili olarak öğretmenlerden Berna Hanım: *“Bizim fiziki şartlarımızda biz bunun verimini alamıyoruz öğrenciden.*

Çünkü bu yaptığımız çalışmalarını saklayacak yer ya da öğretmenin öğrencileri tek tek değerlendirmesi mümkün olmuyor. Yani bu zaman açısından mümkün değil onlara yer bulma açısından görevlendirme açısından çok büyük sıkıntılarımız var.” (st. 1085-1088) derken, Sibel Hanım: “Bu bir sıkıntı muhafaza etmek kaldırmak nereye koyacağınızı bilemiyorsunuz” (st. 1529-1530) derken, Gözde Hanım, “Bazı etkinlikler ürün dosyasına sığmıyor, üç boyutlu oluyor. Onların konabileceği dolapların olması lazım sınıflarımızda. Çünkü dönem boyunca onları kollamamız lazım.” (st. 1841-1844) biçiminde görüş bildirmiştir.

Öğretmenlerden Ayşen Hanım: “Bu dosya içerisinde konularla ilgili her türlü çalışmayı koymaya gayret ettik ama bazen öyle etkinlikler var ki dosyada tutmak mümkün değil.” (st. 909-912) derken, Hande Hanım: “Biliyorsunuz müfredatımız hep etkinlik ve üç boyutlu çalışmalar ve bunları dosyanın içersine yerleştirmek çokta mümkün olmayan bir şey. Örneğin sayılar konusunu işliyorsunuz orada çocuğa üç boyutlu bir çalışma yaptırıyorsunuz bunu dosyaya yerleştirmek dosyada bunun kalıcı olması mümkün değil, hakikaten mümkün değil.” (st. 1688-1692) sözleriyle “bazı çalışmaların dosyalara konulamadığını” belirtmişlerdir.

Fiziksel olanakların kısıtlı olması ile ilgili sıkıntılardan “dosyaların saklanacağı dolapların yetersizliğini” dile getiren öğretmenlerden Ayşe Hanım: “Sınıflarda gerekli gerçekten ortam yok. 28 kişinin dosyasını yerleştirmek ve muhafaza etmek için biliyorsunuz işte bizim okulda tek raf dolaplar yapıldı çok sağlıklı da bulmuyorum. Yani o sınıfın tozlu ortamı içinde dolaplarımız kapaklı olmadığı için hakikaten o çalışmalar çok sağlıklı muhafazada edilemez.” (st. 1927-1930) biçiminde ifade ederken, Müge Hanım: “Dosyalar çok kalın biliyorsunuz büyük klasörler halinde. Dolaplara sığmaması yüzünden üst üste koyuyoruz, sığmama zorluğu var.” (st. 1993-1994) sözleriyle ifade etmiştir.

Öğretmenlerden Ahmet Bey: “Zamanımızı çok alıyor, en büyük problem zamanımızı çok alması.” (st. 471) derken, Semra Hanım, “ Benim zamanımın yetmediği oldu. Sıkıntı yarattığı çok dönem oldu.” (st. 1233-1234) derken, Müge Hanım: “Sınıflarımız kalabalık

her dosyayı değerlendirmek bayağı büyük bir zaman. Bütün yapılan çalışmaları tek tek değerlendirmek bayağı bir uzun zaman alıyor.” (st. 1985-1986) diyerek “bireysel gelişim dosyalarının değerlendirilmesinde zamanın yetersizliğinin önemli bir sorun oluşturduğunu” belirtmişlerdir.

Bireysel gelişim dosyasına dayalı değerlendirmede karşılaşılan güçlüklerden “dosyadaki çalışmaların velilerce hazırlanması” ile ilgili görüş bildiren öğretmenlerden Nurcan Hanım: *“Bir kere çocukların evde hazırlaması gereken herhangi bir performans ödevi varsa ya da proje ödevi varsa bunun çocuğun kendisinin yapıp yapmadığını bilemiyoruz. Burada dışarıdan katkı çok fazla oluyor. Veli daha çok devreye giriyor, veli sanki o ödev ya da o proje, o performans kendisine verilmiş gibi düşünüyor burada en büyük sıkıntı bu.”* (st. 607-610) biçiminde görüş bildirirken, Ayşen Hanım: *“ (...) veliye bunu anlatmak biraz daha güç oluyor. Daha çok velilerimiz etkinliklerimizi kendileri de yapmaya gayret ediyorlar bu da tam istediğimiz başarıyı ya da çocuk yapmış bunu diyemiyoruz.”* (st. 974-976) derken, Hülya Hanım: *“(...) çalışmaların veliler tarafından yapılmış olması bize en büyük güçlüğü çıkarıyor. Yani kendi çabasıyla yapmış öğrencinin dosyasıyla, veli tarafından yapılmış çalışmalarda bayağı bir zorluk yaşıyoruz.”* (st. 1423-1425) biçiminde görüş bildirmiştir.

Öğrencilerin “ekonomik durumuyla” ilgili karşılaşılan güçlüklerle yönelik görüş bildiren öğretmenlerden Aslı Hanım: *“Karşılaştığımız güçlükler özellikle söyleyeyim ben bunu bazı öğrencilerin olanakları kısıtlıydı.”* (st. 73-74) derken, Berna Hanım: *“(...) sonra kaynaklar arasında her çocuğumuzda tabii ki bilgisayar, internet aracılığıyla araştırma yaptığımızda her çocuğun buna ulaşması mümkün olmuyor.”* (st. 1141-1142) derken, Gözde Hanım: *“Şimdi biz maddi olanaklardan biraz yoksun bir okuldayız. Yani velilerimizin gelir düzeyinin biraz düşük olması sebebiyle araç gereç yönünden eksikliğimiz çok oluyor. Karton olsun, renkli kağıt olsun, yapıştırıcı olsun çocuğun olmayınca tabii ki etkinliği de yapamıyor bu tür güçlüklerle de karşılaşıyoruz.”* (st. 1828-1831) sözleriyle açıklamıştır.

Öğretmenlerden Nilüfer Hanım: *“Şimdi birinci sınıflarda ben bu sene çok da amacına*

ulaştığını zannetmiyorum. Çünkü birinci dönem zaten öğrencinin bunu anlaması çok zor dosyanın ne işe yaradığını. Çok fazla etkinlikte yapamadık zaten dosya ile ilgili.” (st. 258-260) sözleriyle “küçük sınıflarda uygulanmasında zorluk yaşandığını” dile getirmiştir. Öğretmenlerden Hande Hanım: “Küçük sınıflarda kullanmak ile örneğin birinci sınıf ile dördüncü sınıf arasında, beşinci sınıf arasında bireysel gelişim dosyası kullanımı çok daha farklı boyutlar. Yani birinci sınıf öğrencisine onu tanıtmak, onun kendi başına bireysel gelişim dosyasını kontrol edebilmesi her ne kadar anlatsanız da bir hayli güç. Ama bu zorluk 4.-5. sınıfta biraz daha aşıyor. Çünkü kendisi alıp işte beğendiğim bir ürün, beğenmediğim bir ürün gibi bir ayırım yapabiliyor. Kendisi alıp koyabiliyor.” (st. 1680-1686) sözleriyle “küçük sınıflardaki öğrencilerin seviyesine uygun olmadığını” ifade etmiştir.

Öğretmenlerden Ayşe Hanım: “Şimdi şöyle söyleyeyim özellikle bu yıl biraz daha rahatladık da küçük sınıflarda bu hakikaten sıkıntı oluyor. Hangi anlamda sıkıntı oluyor şimdi bir kere öğrenci kendi yaptığı çalışmayı küçük sınıflarda kendisi yerleştiremiyor ve yaptığımız her bir çalışma için düşünün yirmi sekiz öğrencinin tek tek yaptığı çalışmayı dosyada ilgili bölmeye yerleşmesi gerekiyor. Öğrenci daha okuma yazmayı bilmiyor. Orada adının soyadının yazılı olduğu dosyayı bulacak yani ne buna o yaş gurubunun becerisi yeterli oluyor ne de okuma yazma bilmediği için dosyasını bulması mümkün oluyor.” (st. 1906-1920) sözleriyle “küçük sınıflardaki öğrencilerin çalışmalarını dosyaya yerleştirememeleri” ile ilgili güçlüğü dile getirmiştir.

“Sınıf mevcutlarının kalabalık olmasının” yarattığı güçlük konusunda öğretmenlerden Hande Hanım: “ Mesela öğrencilerin hepsine tek tek söz vermek istiyorsunuz ve sınıfların mevcutları da bir hayli kalabalık. Bir öğrenciye ne kadar da zaman ayırırsanız yine bir beş on dakika ayırmak zorundasınız adaletli bir değerlendirme için. Bu da her öğrenciye yaptığınız zaman toplamda oldukça çok zaman teşkil ediyor o yüzden sıkıntılı olduğunu düşünüyorum.” (st. 1660-1664) biçiminde görüş bildirirken, Müge Hanım: “Sınıflarımız kalabalık her dosyayı değerlendirmek oldukça büyük bir zaman. Bütün yapılan çalışmaları tek tek değerlendirmek oldukça bir uzun zaman alıyor.” (st. 1985-1986) biçiminde görüş

bildirmiştir.

Öğretmenlerden Burcu Hanım: *“Dosya gerçekten çok işime yarıyor diyebilmek isterdim, benim yetersizliğimden bu alanda, henüz çok içselleştiremedim.”* (st. 235-237) derken, Ahmet Bey: *“Bunda bizim de eksikliğimiz var. Bilgi eksikliği var henüz daha yeni olduğu için.”* (st. 457) sözleriyle “öğretmenlerin bireysel gelişim dosyaları hakkında bilgi eksiklikleri” olduğunu ifade etmiştir.

Öğretmenlerden Nurcan Hanım: *“Bireysel gelişim dosyasına dayalı değerlendirme ile bu sınav sisteminin değerlendirilmesini çok doğru bulmuyorum bu sınav sisteminin değişmesi gerekiyor (...)”* (st. 557-559) derken, Semra Hanım: *“Şimdi program yeni programa dayalı bir gelişme. Bu yapılanı tabii ki beğeniyorum fakat (...) seviye tespit sınavları anlamında bunların buna dayalı soruların çıkmaması bana sanki zamanı boşa harcıyoruz gibi geliyor. Bence bu çok önemli konu. Bu konu ele alınmalı, yani ya sınavlar buna yönelik olmalı bir denge kurulmalı yani bu konuda.”* (st. 1252-1260) açıklamasıyla “bireysel gelişim dosyalarının eğitim sistemindeki sınav sistemiyle uyumsuz” olduğunu ifade etmiştir.

“Etkinliklerin çokluğunun ailede ve öğrencide bıkkınlık oluşturması” ile ilgili görüş bildiren öğretmenlerden Serpil Hanım: *“Verilen çalışmaların bazıları sınıfta bazıları da evde araştırılıyor. Burada ailenin etkileri de, ailenin tepkisi de epeyce çok oluyor. Araştırma konuları çok ve üst üste olunca ailede ve öğrencide bıkkınlık yaratıyor.”* (780-781) biçiminde ifade ederken, Gözde Hanım: *“Bazı etkinlikler için zamanımız yeterli olmuyor. Her etkinliği yapamayabiliyoruz. Programda kazanımlara çok fazla yer verilmiş, sayısı çok fazla olduğu için etkinliklerin sayısı da çok fazla yetiştiremeyebiliyoruz. Her etkinlik ya da her yaptığımız çalışma amacına ulaşmıyor.”* (st. 1853-1855) biçiminde görüş belirtmişlerdir.

“Dosyaların puanlanmasında yaşanan güçlük” ile ilgili görüş bildiren öğretmenlerden Serpil Hanım: *“Puanlamada sorunlar yaşıyoruz.”* (st. 798) derken, Ayşen Hanım: *“İşte değerlendirme ölçütleri biraz havada kalıyor yani tam uygulayamıyoruz o ölçütleri.”* (st.

971) “ (...) ölçütler değerlendirme kısmında var bize tam olarak belirtilmesi gerekiyor programda kısır döngü içerisinde bu maalesef bu ölçükleri neye göre değerlendireceğimiz belli değil.” (st. 982-984) biçiminde ifade etmiştir.

“Öğrencilerin yaptıkları etkinliklerde birbirinden etkilendiklerini” dile getiren öğretmenlerden Zeynep Hanım: “Öğrencinin sınıfta yaptığımız çalışmada birbirinden etkilenmemesine çalışıyoruz ama ne yazık ki olmuyor. Bir öğrenci fikir geliştiremiyor yanındaki arkadaşı çok başarılı bir fikir geliştirdiğinde onun bir ürününü aynen kopya edebiliyor.” (st. 714-717) biçiminde ifade etmiştir.

“Öğrencinin bilgiyi kaynağından doğrudan kopya ettiğini” belirten Serpil Hanım: “İnternette çıktı aldıklarında hiç okumadan, içeriğini bilmeden getiriyorlar geliyorlar bu da çok sıkıntı yaratıyor.” (st. 795-796) sözleriyle sıkıntısını dile getirmiştir.

Öğretmenlerden Berna Hanım: “Çocuklar bazen istekli olmayabiliyor. Çünkü kendi ilgi alanına girmemiş olabiliyor. Bazı çocukların el becerileri çok gelişmiştir, bazı çocuğun görsel, bazı çocuğun anlatımı gelişmiştir. Onun için çocuklar her çalışmaya istekli olmayabiliyor. Kendi gelişimine göre istekli olabiliyor. Çocuk kendi becerisine, yeteneğine göre istekli olabiliyor ve çocuğu da ona göre motive etmek zaten amaçta sanırım bu.” (st. 1127-1136) sözleriyle “bireysel farklılıklar nedeniyle bireysel gelişim dosyalarının bazı öğrenciler için uygunsuz olduğunu” ifade etmiştir.

Öğretmenlerden Berna Hanım: “İnternette nasıl bir çalışma yapacağını, hala interneti doğru kullanmayı bilmiyor. Orada ne kadar zaman geçirmek gerektiğini tam olarak bilemiyor. Kütüphanelerde vakit geçirmek gerektiğini tam olarak oturtamadık.” (st. 1142-1144) sözleriyle “öğrencinin internet vb. bilgi kaynaklarını kullanma konusunda bilgi eksikliğinin olduğunu” açıklamıştır.

“Akran değerlendirmede objektif olunamadığını” belirten Hülya Hanım: “Bir de grup çalışması olarak etkinlik veriyoruz. Çocuklar birbiriyle bilgi alış verişinde bulunsunlar, araştırma yapsınlar. O tür çalışmalarımız var. Orada da değerlendirme aşamasında

çocuklar tabi birbirlerini kayırma yoluna gidiyorlar ve tam bir gerçek değerlendirmeyi gerçekleştiremiyorlar maalesef.” (st. 1427-1430) sözleriyle dile getirmiştir.

Öğretmenlerden Sibel Hanım: “(...) *Çocuklar arasında bu bir rekabette yaratıyor, bu bir sıkıntı.*” (st. 1529) diyerek öğrenciler arasında gereksiz rekabete yol açtığını belirtmiştir.

Çizelge 8’e genel olarak bakıldığında kendisiyle görüşme yapılan öğretmenlerin bireysel gelişim dosyalarına dayalı değerlendirmede birçok güçlükle karşılaştıkları ortaya çıkmıştır. Fiziksel olanakların kısıtlı olması, zaman yetersizliği, çalışmaların veliler tarafından yapılması, maddi olanakların kısıtlı olması öğretmenlerin bireysel gelişim dosyasına dayalı değerlendirmede en çok karşılaştıkları güçlüklerdir. Zaman yetersizliği sonucu Ersoy (2006)’un “Öğretmen Adaylarının Bireysel Gelişim Dosyasına Dayalı Değerlendirmeye İlişkin Görüşleri” adlı araştırmasının sonucu ile örtüşmektedir. Acat ve Demir (2007) tarafından yapılan araştırmanın zaman yetersizliği yönündeki bulguları da benzer biçimdedir. Araştırmada öğretmenler her ders ve etkinlik için portfolyo değerlendirme ölçeklerini çoğaltmanın zorluğunu belirtmekte, zaman yetersizliği ile sınıfların kalabalık olmasının değerlendirme faaliyetlerini olumsuz etkilediğini, maddi olanakların kısıtlı olduğunu ve öğrenci ürün dosyası hazırlamanın da öğrenci açısından fazla zaman aldığını vurgulamaktadırlar. Yine öğretmenlerin bazıları küçük sınıflarda uygulanmasında zorluk yaşadığını, mevcutların kalabalık olduğunu, öğretmenlerin bilgi eksikliği olduğunu, mevcut eğitim sistemi ve sınav sistemiyle uyumsuz olduğunu dile getirmişlerdir. Benzer biçimde Çalık (2007) yaptığı çalışmada öğretmenlerin, seviye tespit sınavındaki sorular ile yeni sistemdeki ölçme değerlendirme sorularının örtüşmediğini ve bu sınavların ya yeniden düzenlenmesi ya da kaldırılması gerektiğini düşündüklerini ortaya çıkarmıştır. Dosyaların puanlanması, etkinliklerin çok olması, ailede ve öğrencide bıkkınlık yaratması da daha az öğretmen tarafından karşılaşılan güçlükler olarak dile getirilmiştir.

3.6. Öğretmenlerin Bireysel Gelişim Dosyasına Dayalı Değerlendirmede Karşılaştıkları Güçlüklere Yönelik Çözüm Önerileri

Öğretmenlere altıncı soru olarak “Bireysel gelişim dosyasına dayalı değerlendirmede karşılaştığınız güçlükler için çözüm önerileriniz nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Çizelge 9’da gösterilmiştir.

Çizelge 9

Öğretmenlerin Bireysel Gelişim Dosyasına Dayalı Değerlendirmede Karşılaştığınız Güçlüklere Yönelik Çözüm Önerileri ve Frekans Dağılımı

Bireysel Gelişim Dosyasına Dayalı Değerlendirmede Karşılaşılan Güçlüklere Yönelik Çözüm Önerileri	f
a-Öğretmenlere BGD hakkında seminerler verilmeli	5
b-BGD etkinlikleri azaltılmalı	5
c-BGD’lerinin değerlendirilmesine açıklık getirilmeli	4
d-Veliler bilinçlendirilmeli	3
e-BGD uygulamaları sınıf düzeylerine göre özelleştirilmeli	2
f-Okullarda dosyaların sergilenebileceği alanlar oluşturulmalı	2
g-BGD çalışmalarının konulacağı dosyalarda tek örneklik olmalı	2
h-BGD etkinkleri çocuğun seviyesine uygun olmalı	2
i-BGD’na dayalı değerlendirme süreci daha geniş bir zamana yayılmalı	2
j-Sınıflar BGD’lerinin saklanabilmesine olanak tanınmalı	2
k-Çalışmaların öğrenciler tarafından yapılması sağlanmalı	1
l-Sınav sistemi yenilenmeli	1
m-BGD’ları değerlendirilmeye alınmamalı	1
n-Sınıf mevcutları düşürülmeli	1
o-Öğrencilerin bilgi kaynaklarındaki bilgileri doğrudan kopya etmeleri önlenmeli	1

p-Etkinliklerin okul ortamında yapılması sağlanmalı	1
r-Sunum için ayrılan zaman arttırılmalı	1
s-BGD etkinlikleri için kullanılacak araç-gereçler okul tarafından karşılanmalı	1
t-BGD çalışmaları 1. ve 2. sınıflardan kaldırılmalı	1
Görüşler toplamı	38

Çizelge 9’da görüldüğü gibi bireysel gelişim dosyasına dayalı değerlendirmede karşılaştığınız güçlüklerle yönelik çözüm önerileriniz nelerdir? sorusuna öğretmenlerin 5’i öğretmenlere bireysel gelişim dosyaları hakkında seminerler verilmeli, 5’i bireysel gelişim dosyaları etkinlikleri azaltılmalı, 4’ü bireysel gelişim dosyalarının değerlendirilmesine açıklık getirilmeli, 3’ü veliler bilinçlendirilmeli biçiminde görüş bildirmiştir. Öğretmenlerden 2’si bireysel gelişim dosyası uygulamaları sınıf düzeylerine göre özelleştirilmeli, 2’si okullarda dosyaların sergilenebileceği alanlar oluşturulmalı, 2’si bireysel gelişim dosyası etkinlikleri çocuğun seviyesine uygun olmalı, 2’si bireysel gelişim dosyasına dayalı değerlendirme süreci daha geniş bir zamana yayılmalı, 2’si sınıflar bireysel gelişim dosyalarının saklanabilmesine olanak tanınmalı, 2’si bireysel gelişim dosyasındaki çalışmalarda tek örneklik olmalı biçiminde ifade etmiştir. Öğretmenlerin ileri sürdükleri diğer görüşler ise; çalışmaların öğrenciler tarafından yapılması sağlanmalı (1), sınav sistemi yenilenmeli (1), bireysel gelişim dosyaları değerlendirmeye alınmamalı (1), sınıf mevcutları düşürülmeli (1), öğrencilerin bilgi kaynaklarındaki bilgileri doğrudan kopya etmeleri önlenmeli (1), etkinliklerin okul ortamında yapılması sağlanmalı (1), sunum için ayrılan zaman arttırılmalı (1), bireysel gelişim dosyası etkinlikleri için kullanılacak araç-gereçler okul tarafından karşılanmalı (1), bireysel gelişim dosyası çalışmaları 1. ve 2. sınıflardan kaldırılmalı (1) biçimindedir.

“Bireysel gelişim dosyaları hakkında seminerler verilmeli” biçiminde görüş bildiren öğretmenlerden Serpil Hanım: *“Öncelikle bu konu hakkında öğretmenlere yeterli bilgi verildiğini düşünmüyorum. Öğretmenlere örnekli açıklamalar yapılmalı ama bunlar yapılmadı. Her şey yüzeysel olmamalı. Neler örneklenebilir, dosyada nelere öncelik verilir,*

bilgi eksikliğimiz en önemli nokta burada. Bunların bilgilendirilmesi daha iyi bilgilendirilmesi bu konuda uzmanların bizlerle çalışma yapması lazım. Daha etkili olacağını düşünüyorum.” (st. 811-819) derken, Ayşen Hanım: *“Biz öğretmenlere bu yeni programın değerlendirme kısmında bireysel gelişim dosyalarının değerlendirilmesi kısmında seminerler düzenlenmesini istiyoruz. Bakanlık tarafından, milli eğitim müdürlükleri tarafından ya da bu işin uzmanları tarafından üniversiteler de olabilir sık sık bu yapılmalı.”* (st. 985-988) derken, Sibel Hanım: *“Tam bir bilgi alınmış olsa, bu konu ile ilgili bir seminer çalışması görmüş olsaydık, seminer düzenlenmiş olsaydı milli eğitimde olabilir. Çok az bile olsa yani saati önemli değil merak ettiğim şeyler, bilgilenmek istediğim şeyler gerçekten bilen bir insan tarafından bilgilenirsek ya da kurum tarafından diyeyim bu bilgi bize verilirse daha da öğrencilerimize faydalı olacağıma inanıyorum.”* (st. 1533-1537) sözleriyle açıklamıştır.

“Bireysel gelişim dosyası etkinlikleri azaltılmalı” biçiminde görüş bildiren öğretmenlerden Ahmet Bey: *“Biraz daha konular belli olsa, yani bu ürün dosyası hangi konularda hazırlanacak. Bu hususta biraz karmaşık gibi geliyor bana. Biraz daha aza indirilebilir.”* (st. 479-481) derken, Semra Hanım: *“Bence biraz performans ödevleri azaltılmalı. Kitaptaki konularda çok fazla ağırlık verilmiş. Çocukların dikkatini çekiyor, kitapların içinde de var, yapalım falan diyorlar. Seçimde zorluklar çekebiliyorum. Çok fazla gereksiz buluyorum bazılarını. Bence daha az olsa daha iyi olur diye düşünüyorum.”* (st. 1245-1250) biçimindeki sözleriyle görüşlerini dile getirmiştir.

“Bireysel gelişim dosyalarının değerlendirilmesine açıklık getirilmesi” ile ilgili görüş bildiren öğretmenlerden Canan Hanım: *“Şimdi her şeyden önce bir netlik kazandırılabilir. Mesela değerlendirme ölçeklerimiz var. Bunlarla mı değerlendirilir, her ödev notla değerlendirilecek mi hala bunlar netlik kazanmadı. Her verilen, o dosyaya konulan her şey değerlendirilecek mi. Çünkü biz toplu değerlendiriyoruz. Sene sonunda not veriyoruz. Bunlar netlik kazanabilir.”* (st. 137-140) biçiminde açıklarken, Burak Bey: *“Ama bu herkesin kendi yetisine göre değil de bir standart oluşturulursa genel bir standart ya da puanlamaların nasıl verileceği, ödevi nasıl değerlendireceği şeklinde bütün öğretmenler*

eşit bir biçimde yapılırsa en azından öğrencilerin genel bir gelişim düzeyleri ölçülebilir yani bu olabilir.” (st. 194-197) biçiminde ifade etmiştir.

Çözüm önerilerinden “velilerin bilinçlendirilmesi” ile ilgili görüş bildiren öğretmenlerden Nurcan Hanım: *“Burada velilere çok iyi açıklama yapmak lazım bence. Ama ne kadar açıklama yapılırsa yapılsın bazı veliler çok fazla hırslı olabiliyorlar.”* (st. 613-614) biçiminde ifade ederken, Ayşen Hanım: *“Velileri de bilgilendirmek gerekiyor bu konuda. Ne yapmaları ne yapmamaları gerektiği sık sık veli toplantıları yapılabilir bu konuda”* (st. 992-993) derken, Serpil Hanım: *“Velilerle sürekli işbirliği içinde olunması gerekir. Ama veliler de buna yeterli zaman gösteremeyebileceği için bu konuda neler yapılabilir diye bir soru var kafamda. Buna bir çözüm önerisi getirilmeli.”* (st. 819-821) biçiminde görüş belirtmiştir.

“Bireysel gelişim dosyaları sınıf düzeylerine göre özelleştirilmeli” biçiminde görüş bildiren öğretmenlerden Nilüfer Hanım: *“Çokta gerekli olduğunu düşünmüyorum bu ürün dosyasının birinci sınıf için. Belki 4’ te ve 5’ te daha farklı olabilir. Çocuk çünkü daha bilinçli yapacak, ne olduğunu anlayacak. Çocuklarda bir dosya olmalı beğendiği çalışmaları koyduğu, ama çok belirleyici olmamalı bu dosya değerlendirmeleri.”* (st. 296-301) derken, Hande Hanım: *“Belki bu bireysel gelişim dosyası sistemi genelleştirilmemeli. Birden beşe kadar ya da birden sekize kadar. Yani bireysel gelişim dosyası öğrencinin düzeyine göre hatta sınıfına göre olmalı. Yani birinci sınıfın bireysel gelişim dosyası sistemi farklı olmalı, işte birinci sınıflarda bireysel gelişim dosyası şu biçimde düzenlenmeli diye birinci sınıfa yönelik ayrı bir bireysel gelişim dosyası sistemi olmalı. İki farklı bir bireysel gelişim dosyası, ikide, üçte bu biçimde sınıfın yapısına göre sınıfın işte bir mi, iki mi, üç mü o düzeyine göre de her sınıfın bireysel gelişim dosyası çok farklı olması gerekiyor.”* (st. 1724-1738) sözleriyle “bireysel gelişim dosyalarının sınıf düzeylerine göre özelleştirilmesi” gerektiğini ifade etmiştir.

Öğretmenlerden Ebru Hanım: *“Belli bir bölüm okullarda ayrılıp, herkesin bu büyük çalışmalar ya da geniş büyük yer kaplayan çalışmaların da sergilenmesini ya da imkan*

sağlanması gerekiyor. Çünkü sınıflarda yer darlığı var bu da yeterli olmuyor. Bütün çalışmalarını yaptırdıktan sonra geri dağıtmak zorunda kalıyoruz, sınıflarda saklayamıyoruz.” (st. 358-362) derken, Zuhâl Hanım: “Öğrencilerin yaptıkları işlerin sürekli asılarak ya da bir yerde sergilenmesi için ortamların hazırlanması bence çok önemli. Bunlarda biraz daha okullara destek olunmasını istiyorum.” (st. 1646-1648) biçiminde görüş bildirerek “okullarda dosyaların sergilenebileceği alanların oluşturulması” isteğini açıklamıştır.

“Bireysel gelişim dosyalarındaki çalışmaların ve çalışmaların konulacağı dosyaların seçiminde tek örneklik olmalı” biçiminde görüş bildiren öğretmenlerden Zeynep Hanım: “Öğrencinin yaptığı her çalışmayı koymak çok zor oluyor belli bir standardı olmalı.” (st. 753-754) derken, Murat Bey: “Şimdi baktığımız zaman sınıflarda her arkadaşın dosyaları farklı farklı. Yani kimisi şeffaf ince dosyalar, kimisi klasör dosyalar. Okul bazında bir ortak anlayış oluşturulsa belki daha hoş olurdu.” (st. 548-553) biçiminde ifade etmiştir.

“Bireysel gelişim dosyası etkinliklerinin çocuğun seviyesine göre olması gerekliliği” ile ilgili görüş bildiren öğretmenlerden Ayşen Hanım: “Bireysel gelişim dosyalarına konulacak performans ve proje ödevleri etkinlikleri verilirken çocuğun yapabileceği, çocuğa göre olanları almaya gayret ediyorum ben. Konularla ilişkili çocuğunda yapabileceği (...) mesela bir etkinliğimiz vardı. O etkinlikte veli daha çok ön plandaydı. Çocuğa göre olmalı her şey onları yapabilmeli.” (976-982) sözleriyle açıklarken, Hülya Hanım: “Mümkün olduğunca çalışmaların, verilen etkinliklerin ya da istenen bizim de yapmamızı istedikleri etkinlikleri daha çok çocukların yaşına, seviyesine uygun etkinlikler olması ancak bunu çözebilir. O zaman çocuklar kendileri yapacaktır.” (st. 1434-1436) biçiminde açıklamıştır.

Öğretmenlerden Hülya Hanım: “Değerlendirme aşamasında da her birini tek tek değerlendirmek zaman açısından bizi çok zor durumda bırakıyor. Bunun her zaman ya da her ünite bitiminde değil de daha geniş zamanlarda yapılması hem bizim daha kolay ve düzgün bir biçimde değerlendirmemizi yapmamıza olanak sağlayacak diye düşünüyorum.” (st. 1437-1440) derken, Ayşe Hanım: “Bu tip çalışmalar hakikaten bize zaman açısından

da işte hani bunu ders içinde yapmanız mümkün değil. Ya ders sonuna kalmamız gerekiyor, ya öğlen aralarını kullanmanız gerekiyor. Hani çok da bilemiyorum ama işte akademisyenler bu işleri planlarken şimdi de zaman ile ilgili bölümünü de mutlaka göz önüne almaları gerekiyor.” (st. 1936-1939) sözleriyle “bireysel gelişim dosyasına dayalı değerlendirme süreci daha geniş bir zamana yayılmalı” biçiminde görüş bildirmiştir.

“Sınıflar bireysel gelişim dosyalarının saklanmasına olanak tanınmalı” biçiminde görüş bildiren öğretmenlerden Gözde Hanım: *“Bazı etkinlikler ürün dosyasına sığmıyor. Üç boyutlu oluyor. Onların konabileceği dolapların olması lazım sınıflarımızda. Çünkü dönem boyunca onları kollamamız lazım. Ben bu imkan olmadığı için eve gönderiyorum mecburen. Dönem sonunda tekrar sergimiz olmadan önce çocuklardan geri istiyorum. Ürün dosyasına koyamadığımız malzemeleri eğer dolaplarına sığmıyorsa çocuklar evde muhafaza ediyorlar daha sonra getiriyorlar.”* (st. 1841-1847) sözleriyle açıklamıştır.

“Çalışmaların öğrenciler tarafından yapılması sağlanmalı” biçiminde görüş bildiren Ercüment Bey: *“Çocuğa genelde biraz daha faydalı olmasını istiyorsak, çocuğun kendi çalışmasının olmasına dikkat etmemiz lazım. Daha doğru böyle hazır teknolojik ürünlerin kullanımı değil ama onu da kullanmak zorundayız. Bu sefer bu teknoloji niye üretildi hadi kullandırmayalım, her şeyi elinizle yazacaksınız, ansiklopediden bulup elinizle yazacaksınız diyelim çocuğun iki gününü alacak bu bu sefer. Ama bilgisayardan beş dakikada indiriyoruz. Bunu da yapmak zorundayız bence burada biraz çocuğu tembelliğe doğru itiyoruz gibi. Hazır bilgiyi buluyor ama çalışma şeyini azaltıyor çocuğun uğraşını azaltıyor. Teknoloji biraz daha zararlı diyebiliriz bence o konuda yani öğrenciyi tembelliğe itiyor oyun zamanı biraz daha oluyor.”* (st. 421-429) sözleriyle açıklamıştır.

Öğretmenlerden Nurcan Hanım: *“Bireysel gelişim dosyasına dayalı değerlendirme ile bu sınav sisteminin değerlendirilmesini çok doğru bulmuyorum. Bu sınav sisteminin değişmesi gerekiyor.”* (st. 557-559) biçiminde görüş bildirerek “sınav sisteminin yenilenmesi” gerektiğini bildirmiştir.

“Bireysel gelişim dosyalarının değerlendirmeye alınmaması” ile ilgili Gülşen Hanım: “*İşte bence bu konuda yalnızca performans ödevleri zaten veriyoruz, proje ödevleri zaten veriyoruz. Onlarda bunların biraz daha gelişmişisi zaten onları değerlendirelim ürün dosyasını değerlendirmeyelim.*” (st. 886-887) sözleriyle görüş bildirmiştir.

“Sınıf mevcutları düşürülmeli” diyen Berna Hanım: “*En azından yalnızca 20 öğrencim olsa idi bu çalışmanın gerçekten önemine inanıyorum ve çocuklarımızda yaratıcılık, sorgulayıcı, kendini geliştirici, araştırmacı bir öğrenci yetiştireceğimize inanıyorum.*” (st. 1153-1155) biçiminde açıklamıştır.

“Öğrencilerin bilgi kaynağındaki bilgileri doğrudan kopya etmelerinin önlenmesi” ile ilgili Emine Hanım: “*Bilgisayar çıktısı alınmaması konusunda ben kararlıyım kendi sınıfımda. Çünkü bilgisayarda olunca velilerden de ben kendim şikayet alıyorum. Nasılsa bilgisayar çıktısını alıp geliyor hiç okumuyor bu yönde sıkıntı oluyor. Buna önlem alınmasını istiyorum.*” (st. 1340-1347) biçiminde görüş bildirmiştir.

“Etkinliklerin okul ortamında yapılmasının sağlanması” için öğretmenlerden Hülya Hanım: “*Ayrıca, verilen çalışmaların da yani daha çok okul ortamında çocukların bizim gözümüzün önünde yapmaları gerekiyor. Etkinlik, performans, proje şeklinde olursa daha iyi olur diye düşünüyorum.*” (1440-1441) biçiminde görüş bildirmiştir.

Öğretmenlerden Zuhal Hanım: “*Ders saatlerinde planlama yapılırken sunum genelde hemen hemen her konuda sunum olacaktır ya da bazı seçilecek önemli konular olabilir. İşte bu temanın içinde belli başlı önemli konular vardır, bu konularda sunum yapılacaktır en azından. O konularda sunum zamanları koyabileceğimiz saatler olmalı ki bunun için de ne olmalı biraz konular azaltılacak ya da ders saati haftada beş saat hayat bilgisi yerine belki yedi saat olacak bilemiyorum artık biraz zamanda problem var konular azaltılabilir.*” (st. 1632-1637) diyerek “sunum için ayrılan zamanın artırılmasını” dile getirmiştir.

“Bireysel gelişim dosyası etkinlikleri için kullanılacak araç gereçler okul tarafından karşılanmalı” biçiminde görüş bildiren öğretmenlerden Gözde Hanım: “*Çözüm önerilerim*

yani mesela okul idaresi tarafından bu tür malzemeler, araç gereçler karşılanabilir. Her sınıfa belli sayıda dönemin başında renkli karton ya da uhu, yapıştırıcı, bant gibi ya da boya kalemleri gibi araç gereçler temin edilebilir yani bunlar senenin başında toptan alırsa yani çocuğa bireysel bırakılmaz ise iyi olur. Çünkü bazı öğrenci alıyor, yanındaki arkadaşı alıyor diğer arkadaşının olmayınca bu sefer çocuk üzülüyor. Yapmak da istese yapma isteği kalmıyor, yaratıcılığı da köreliyor çocuğun. Bunu bir engel olarak düşünüyorum. Bunlar idare tarafından ya da milli eğitim tarafından karşılanırsa bu sorun ortadan kalkar diye düşünüyorum.” (st. 1834-1841) biçiminde ifade etmiştir.

Öğretmenlerden Gülşen Hanım: *“Ben ürün dosyalarının birinci ve ikinci sınıfta tamamıyla kalkmasını istiyorum. Çünkü bu öğretmene bir yük başka bir şey değil ve bunun da belirli bir kuralı yok bize verilmedi.” (st. 896-897) sözleriyle “bireysel gelişim dosyalarının 1. ve 2. sınıflarda kaldırılması” gerektiğine ilişkin görüş bildirmiştir.*

Çizelge 9’a genel olarak bakıldığında bireysel gelişim dosyasına dayalı değerlendirmede karşılaştığımız güçlüklerle yönelik çözüm önerileriniz nelerdir sorusuna verilen cevaplardan öğretmenlerin büyük bir kısmı konu ile ilgili seminere gereksinim duyduklarını dile getirmişlerdir. Bireysel gelişim dosyalarındaki etkinliklerin azaltılması ve konuya açıklık getirilmesi yine bir çok öğretmen tarafından istenmiştir. Fiziksel koşulların olanaklı hale getirilmesi istenmiştir. Bireysel gelişim dosyalarının notla değerlendirilememesini ve küçük sınıflarda kaldırılması da bir öğretmen tarafından belirtilen görüşlerdir. Araç gereçlerin karşılanması, çalışmaları öğrencilerin yapması, velilerle işbirliği, hazır bilgilerin kullanılmasının önlenmesi, sınıf mevcutlarının düşürülmesi, sunum için zamanın artırılması yine tek öğretmen tarafından ileri sürülen görüşlerdir. Bu bulgular, Acat ve Demir (2007) tarafından yapılan çalışmada elde edilen öğretmenlerin, velilerin ve öğrencilerin değerlendirme süreçleri hakkında bilgilendirilmesi gerektiği yönünde ve Kuzu ve Yorulmaz (2007) tarafından yapılan çalışmada elde edilen portfolyo hakkında seminer verilmesi, konuların hafifletilmesi, sınıf mevcutlarının düşürülmesi, araç-gereç eksikliğinin giderilmesi, öğrencilerin portfolyo hakkında bilgilendirilmesi ve velilerin bilinçlendirilmesi gerektiği ile ilgili bulgularla benzerlik göstermektedir. Yaşar ve diğerleri tarafından yapılan

araştırmada sınıf öğretmenlerinin yeni ilköğretim programının ölçme-değerlendirme boyutuna ilişkin eğitim gereksinimi içinde oldukları belirlenmiş, özellikle gözlem, çalışma dosyası, projeler, öğrenci ürün dosyası, performans değerlendirme gibi konularda eğitime ihtiyaç duydukları görülmüştür.

4. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmada elde edilen bulgulara dayanılarak ulaşılan sonuçlar ve bu sonuçlar doğrultusunda geliştirilen öneriler yer almaktadır.

4.1. Sonuçlar

Bu araştırma ile öğretmenlerin bireysel gelişim dosyasına dayalı değerlendirmeye ilişkin görüşleri alınmaya çalışılmış ve şu sonuçlar elde edilmiştir:

Öğretmenlerin tümü bireysel gelişim dosyasına dayalı değerlendirmenin çocuklar için oldukça önemli olduğunu, öğrencilerin gelişmesini sağladığını belirtmiştir. Öğretmenler bireysel gelişim dosyasına dayalı değerlendirmeye ilişkin görüşlerini daha çok, “Yararlıdır”, “Öğretmenin öğrencinin gelişimini izlemesini ve öğrenciyi tanımasını sağlar”, “Öğrencinin kendi gelişimini izlemesini ve öz değerlendirme yapmasını sağlar”, “Öğrenciyi araştırmaya yöneltir”, “Öğrencilerin yaratıcılığını geliştirerek yeteneklerini ortaya çıkarır”, “Öğrencilerin grup çalışma becerisini geliştirerek akran değerlendirmesine olanak tanır”, “Velilerin öğrencilerin gelişimini izlemesini sağlar”, “Öğrencinin farklı yönlerini değerlendirmeye olanak tanır” biçiminde açıklamıştır. Bununla birlikte öğretmenlerden bazıları bireysel gelişim dosyasına dayalı değerlendirmeye ilişkin görüşleri içinde “Yararlı değildir”, “Uygulanmasında zorluklar yaşanıyor”, “ Yeterince etkili değil”, “Öğretmenler tarafından henüz içselleştirilememiştir” biçiminde ifadeler kullanmışlardır.

Öğretmenler bireysel gelişim dosyalarının hazırlık aşamasında “Öğrencileri bilgilendirdiklerini”, “Dosyaları derslere göre düzenlediklerini”, “Örnek çalışmalar gösterdiklerini”, “Yapılacak çalışmaları belirlediklerini”, “Yararlanılacak kaynakları söylediklerini”, “Velileri bilgilendirdiklerini ve sürece kattıklarını”, “Yapılacak çalışmalarla ilgili ölçütleri belirlediklerini ve öğrencilere bildirdiklerini”, “Öğrencilerin hazırlık sürecine katıldığını”, “Zümre öğretmenleri ile birlikte dosyaların hazırlanmasında

görüş alış verişi yapıldığını” ifade etmişlerdir.

Öğretmenler bireysel gelişim dosyalarının uygulama aşamasında en çok “Ürünlerin seçimi ve sınırlandırılmasının yapıldığına”, “Öğrencilerin verilen etkinliklerle ilgili araştırma ve çalışma yaptıklarına”, “Öğrencilerin çalışmalarını sunduğuna”, “Öğrenci çalışmalarının dosyaya yerleştirildiğine değinmişlerdir. Uygulama aşamasında “Yapılan çalışmaların akran değerlendirmesine tabii tutulduğuna”, “Kullanılacak araç gereçlerin seçildiğine”, “Uygulama sürecinde öğrencilere rehberlik edildiğine”, “Ürünlerin sergilendiğine”, “Öğrenci yanırlarının süreç içerisinde düzeltildiği” görüşlerine ise daha az öğretmen tarafından değinilmiştir.

Öğretmenler, bireysel gelişim dosyalarının değerlendirme aşamasında “Değerlendirmede belli ölçütlerin belirlendiğini”, ifade etmişlerdir. Bu ölçütler şöyledir. “Dosyaların düzeni, yapılan çalışmaların eksik ya da tam olması, öğrencilerin dosyasında yazım kurallarına uyup uymaması, yararlanılan kaynaklar, bireysel gelişim dosyasındaki çalışmaların zamanında teslimi, görsellik, araştırma süreci, bireysel farklılıkların göz önünde bulundurulması, kazanılan bilgi düzeyi, öğrencinin bilgiyi kaynağından doğrudan alması ya da kendisinin düzenlemesi”dir. “Dosyaların sunumunu yaptıklarını”, “dereceli puanlama anahtarı kullandıklarını”, ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin çoğu “dosyaların notla değerlendirilmediğini” ancak bir kısmı da “dosyaların notla değerlendirildiğini” açıklamıştır.

Öğretmenlerin hepsi bireysel gelişim dosyasına dayalı değerlendirmede birçok güçlükle karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Karşılaşılan güçlükler sırasıyla; fiziksel olanakların kısıtlı olması (bazı çalışmaların dosyaya konulamaması, dosyaların saklanacağı dolapların yetersizliği, sınıfların dosyaları saklamak için elverişsiz olması), zaman yetersizliği, dosyadaki çalışmaların velilerce hazırlanması, öğrencilerin ekonomik durumu, küçük sınıflarda uygulanmasında zorluk yaşanması (bireysel gelişim dosyalarının küçük sınıflardaki öğrencilerin seviyesine uygun olmaması, küçük sınıflardaki öğrencilerin çalışmalarını dosyalara yerleştirememesi), sınıf mevcutlarının kalabalık olması,

öğretmenlerin bireysel gelişim dosyaları hakkındaki bilgi eksikliği, bireysel gelişim dosyalarının eğitim sistemindeki sınav sistemi ile uyumsuz olması, dosyaların puanlanmasında sorun yaşanması, öğrencilerin yaptıkları etkinliklerde birbirlerinden etkilenmeleri, etkinliklerin çokluğunun ailede ve öğrencide bıkkınlık oluşturması, öğrencinin bilgiyi kaynağından doğrudan kopya etmesi, eğitim sisteminin uygun olmaması, bireysel farklılıklar nedeniyle bireysel gelişim dosyalarının bazı öğrenciler için uygunsuz olması, öğrencinin internet vb. bilgi kaynaklarını kullanma konusunda bilgi eksikliğinin olması, akran değerlendirmede objektif olunamaması biçiminde belirtilmiştir.

Öğretmenlerin karşılaştıkları güçlükler için çözüm önerileri farklılık göstermektedir. Öğretmenlerin karşılaştıkları güçlükler için sürdüğü çözüm önerileri sırasıyla; Öğretmenlere bireysel gelişim dosyaları hakkında seminerler verilmesi, bireysel gelişim dosyaları etkinliklerinin azaltılması, bireysel gelişim dosyalarının değerlendirilmesine açıklık getirilmesi, bireysel gelişim dosyaları uygulamalarının sınıf düzeylerine göre özelleştirilmesi, okullarda dosyaların sergilenebileceği alanların oluşturulması, bireysel gelişim dosyası etkinliklerinin çocuğun seviyesine uygun olması, bireysel gelişim dosyasına dayalı değerlendirme sürecinin daha geniş bir zamana yayılması, sınıfların bireysel gelişim dosyalarının saklanabilmesine olanak tanınması, çalışmaların öğrenciler tarafından yapılmasının sağlanması, sınav sisteminin yenilenmesi, bireysel gelişim dosyası çalışmalarının konulacağı dosyalarda tek örneklik olması, bireysel gelişim dosyalarının değerlendirilmeye alınmaması, sınıf mevcutlarının düşürülmesi, öğrencilerin bilgi kaynaklarındaki bilgileri doğrudan kopya etmelerinin önlenmesi, etkinliklerin okul ortamında yapılmasının sağlanması, sunum için ayrılan zamanını arttırılması, bireysel gelişim dosyası etkinlikleri için kullanılacak araç-gereçlerin okul tarafından karşılanması, bireysel gelişim dosyası çalışmalarının 1. ve 2. sınıflardan kaldırılması biçimindedir.

4.2. Öneriler

Araştırma bulguları doğrultusunda geliştirilen öneriler; uygulamaya ve ileri araştırmalara yönelik öneriler olmak üzere iki başlık altında verilmiştir.

4.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler

- Öğretmenlere bireysel gelişim dosyasına dayalı değerlendirmenin amacı, kapsamı, uygulanması ve değerlendirilmesi konularında hizmet içi eğitim verilebilir.
- Öğretmen eğitiminde konunun daha iyi irdelenebilmesi için teoriğin yanı sıra uygulamalara ağırlık verilebilir ve uygulamalara yönelik çalışmalar yapılabilir.
- Bireysel gelişim dosyalarına konulacak çalışmalar öğrencilerin düzeylerine uygun olarak hazırlanabilir.
- Çalışmalar sınıf ortamında yaptırılabilir.
- Öğrencilerin yapacakları çalışmaları kendilerinin seçerek, istedikleri çalışmalarını dosyalarında saklamalarına olanak sağlanabilir.
- Bireysel gelişim dosyasına dayalı değerlendirme için kolaylık sağlamak üzere okullardaki teknolojik donanım, kaynak, araç ve gereç yetersizliği giderilebilir.
- Fiziksel ortam bireysel gelişim dosyalarını saklamaya elverişli olarak düzenlenebilir.
- Velilerle işbirliği sağlanabilir.
- Öğrencilerin yeteneklerine göre hazırlanan bireysel gelişim dosyaları incelenerek, yetenek sınıfları oluşturulabilir.

4.2.2. İleri Araştırmalara Yönelik Öneriler

- Bireysel gelişim dosyasına dayalı değerlendirmeye ilişkin öğrenci görüşleri araştırılabilir.
- Bireysel gelişim dosyasına dayalı değerlendirmenin derslere göre etkililiği araştırılabilir.

EKLER

EK	<u>Sayfa</u>
EK 1-MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI İZİN FORMU.....	91
EK2-ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU VE GÖRÜŞME SORULARI	92
EK 3- ÇALIŞMA TAKVİMİ VE GÖRÜŞME YAPILACAK OKULLARIN LİSTESİ.....	93
EK 4-ÖĞRETMEN GÖRÜŞME KLAVUZU / SÖZLEŞME	94
EK 5- ÖĞRETMEN GÖRÜŞME KODLAMA ANAHTARI	95

EK 1

MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI İZİN FORMU

T.C.
ESKİŞEHİR VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

SAYI : B.08.4MEM.4.26.00.02.310 ()/
KONU : İzin.

30.04.2007 12298

VALİLİK MAKAMINA

İLGİ: a-Anadolu Üniversitesi Rektörlüğü'nün 18.04.2007 tarih ve 4129 sayılı yazısı.
b-Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi.

Anadolu Üniversitesi Rektörlüğü'nün ilgi (a) yazısında belirtilen, Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Yüksek Lisans Programı öğrencisi Meral KURT'un, "Sınıf Öğretmenlerinin Bireysel Gelişim Dosyalarına (portfolyo) Dayalı Değerlendirmeye İlişkin Görüşleri" başlıklı tez çalışması için 2006-2007 öğretim yılında Müdürlüğümüze bağlı merkez ilköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenleriyle uygulama yapma talebi ilgi (b) yönerge doğrultusunda Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Ertugrul DINDAR
Milli Eğitim Müdürü

OLUR
30./04/2007
Ekrem BALM
Vali'a.
Vali Yardımcısı

EĞİTİM
%100
DESTEK

DANISMA
444 0 632
H A T T I

Tel : 239 72 00
Faks : 239 39 22

E-Posta Adresi : eskisehirmem@meb.gov.tr
Internet Adresi : http://eskisehir.meb.gov.tr

EK 2**SINIF ÖĞRETMENLERİNİN BİREYSEL GELİŞİM DOSYASINA DAYALI
DEĞERLENDİRMEYE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ VE GÖRÜŞME FORMU****I. KİŞİSEL BİLGİLER**

1. Cinsiyetiniz:

a. Kadın

b. Erkek

2. Eğitim Durumunuz:

a. Eğitim Enstitüsü

b. Eğitim Önlisans/İki Yıllık Eğitim Yüksekokulu

c. Lisans Tamamlama Programı

d. Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Programı

e. Dört Yıllık Yüksek Okul-Fakülte

f. Diğer (Lütfen Belirtiniz) :

3. Mesleki Deneyiminiz:

a. 1-5 yıl

b. 6-10 yıl

c. 11-15 yıl

d. 16-20 yıl

e. 21 yıl ve üzeri

4. Okuttuğunuz sınıf:

ÖĞRETMEN GÖRÜŞME SORULARI

1. Bireysel gelişim dosyasına dayalı değerlendirmeye ilişkin görüşleriniz nelerdir?
2. Bireysel gelişim dosyalarının hazırlık aşamasında neler yapıyorsunuz?
3. Bireysel gelişim dosyalarının uygulama aşamasında neler yapıyorsunuz?
4. Bireysel gelişim dosyalarını nasıl değerlendiriyorsunuz?
5. Bireysel gelişim dosyasına dayalı değerlendirmede karşılaştığınız güçlükler nelerdir?
6. Bireysel gelişim dosyasına dayalı değerlendirmede karşılaştığınız güçlüklerle yönelik çözüm önerileriniz nelerdir?
7. Bu konuda başka eklemek istediğiniz bir şey var mı?

EK 3**ÇALIŞMA TAKVİMİ**

Veri toplama araçlarının hazırlanması: Mart 2007

Verilerin toplanması: 1 Mayıs- 25 Mayıs 2007

GÖRÜŞME YAPILAN ÖĞRETMENLERİN GÖREV YAPTIKLARI OKULLAR

Dumlupınar İlköğretim Okulu

İbrahim Karaoğlanoğlu İlköğretim Okulu

Melahat Ünügür İlköğretim Okulu

İstiklal İlköğretim Okulu

Pilot Binbaşı Ali Tekin İlköğretim Okulu

Ahmet Olcay İlköğretim Okulu

Yarbay Yaşar Gülle İlköğretim Okulu

Halil Yasin İlköğretim Okulu

EK 4**SÖZLEŞME**

Sevgili meslektaşım,

Öncelikle, bana ayırmış olduğunuz zaman ve araştırmama gösterdiğiniz ilgi için teşekkür ediyorum.

Sınıf öğretmenlerinin bireysel gelişim dosyasına dayalı değerlendirmeye ilişkin görüşlerini ortaya koymak amacıyla bir araştırma gerçekleştiriyorum. Bu araştırma kapsamında sizinle bir görüşme yapmak istiyorum.

Gönüllü olarak katıldığınız bu görüşmede söyleyeceklerinizin araştırmama ışık tutacağını umuyorum. Araştırma verilerimin geçerlik ve güvenilirliğini sağlamak, görüşme sırasındaki olası kesintileri önleyebilmek amacıyla görüşmemizin ses kaydını almayı planlıyorum. Kayda alınacak bu görüşme, yalnızca bilimsel veri olarak kullanılacaktır. İsteğiniz doğrultusunda ses kayıtları, veriler yazıldıktan sonra silinebilecektir.

Sonuç olarak, bu sözleşmeyi okuduğunuz ve araştırmama gönüllü olarak katıldığınız için tekrar teşekkür ediyorum.

Araştırmama gönüllü olarak katıldığınıza ve benim de size verdiğim sözleri tutacağıma ilişkin bu sözleşmeyi imzalamamızı uygun görüyorum.

Görüşülen _____

Görüşmeci
MERAL KURT

EK 5

ÖĞRETMEN GÖRÜŞME KODLAMA ANAHTARI

Kodlamalarla ilgili seçenekleri (a, b, c ...) © yuvarlak içine alarak yapınız.

1. Bireysel Gelişim Dosyasına Dayalı Değerlendirmeye İlişkin Görüşleriniz Nelerdir?

- a-Bireysel gelişim dosyasına dayalı değerlendirmeyi yararlı buluyorum
- b-Öğretmenin öğrencinin gelişimini izlemesini ve öğrenciyi tanımasını sağlar
- c-Öğrencinin kendi gelişimini izlemesini ve öz değerlendirme yapmasını sağlar
- d-1. ve 2. sınıflarda uygulanmasında zorluk yaşıyor ve amacına ulaşmıyor
- e-Uygulanmasında zorluklar yaşandığı için etkili değil ve amacına ulaşmıyor
- f-Ünite ve yıl içerisindeki çalışmaları yansıtır
- g-Öğrenciyi araştırmaya yöneltir
- h-Öğrencinin farklı yönlerini değerlendirmeye olanak tanır
- i-Öğrencilerin yaratıcılığını geliştirerek yeteneklerini ortaya çıkartır
- j-Öğrencilerin grup çalışma becerisini geliştirerek akran değerlendirmesine olanak tanır
- k-Öğretmen tarafından öğrenci ürünlerinin ve sürecin değerlendirilmesi
- l-Yararlı değil
- m-Öğretmenler tarafından henüz içselleştirilememiştir
- n-Etkili olması öğrenciye bağlıdır
- o-Öğrencilerin bireysel çalışmalarını kapsar
- p-Velilerin öğrencilerin gelişimini izlemesini sağlar

2. Bireysel Gelişim Dosyalarının Hazırlık Aşamasında Neler Yapıyorsunuz?

- a- Öğrencileri bilgilendirme
- b-Dosyaların derslere göre düzenlenmesi
- c-Örnek çalışmaların gösterilmesi
- d- Velilerin bilgilendirilmesi ve sürece katılması
- e-Yapılacak çalışmaların belirlenmesi

- f-Yararlanılacak kaynakların söylenmesi
- g-Yapılacak çalışmalarla ilgili ölçütlerin belirlenmesi ve öğrencilere bildirilmesi
- h-Öğrencilerin hazırlık sürecine katılması
- i-Zümre öğretmenleri ile dosyaların hazırlanması konusunda görüş alışverişi

3. Bireysel Gelişim Dosyalarının Uygulama Aşamasında Neler Yapıyorsunuz?

- a-Ürünlerin seçimi ve sınırlandırması
 - a-1. Öğrenci tarafından sınırlandırılması
 - a-2. Belirsiz
 - a-3. Öğretmen tarafından sınırlandırılması
- b-Öğrencilerin verilen etkinliklerle ilgili araştırma ve çalışma yapması
- c-Öğrencilerin çalışmalarını sunması
- d-Öğrencilerin çalışmalarının dosyalara yerleştirilmesi
- e- Velilerin bilgilendirilmesi ve sürece katılması
- f- Yapılan çalışmaların akran değerlendirilmesine tabi tutulması
- g-Kullanılacak araç-gereçlerin seçilmesi
- h-Uygulama sürecinde öğrencilere rehberlik edilmesi
- i-Ürünlerin sergilenmesi
- j-Çalışmaların yapılacağı fiziksel ortamın seçilmesi
- k-Öğrenci yanıtlarının süreç içerisinde düzeltilmesi
- l-Öğrencinin süreç içerisinde kendi gelişimini takip etmesinin sağlanması
- m-Yapılan çalışmaların öz-değerlendirmeye tabi tutulması
- n-Dosyaların öğretmen tarafından incelenmesi

4. Bireysel Gelişim Dosyalarını Nasıl Değerlendiriyorsunuz?

- a-Değerlendirmede belli ölçütlerin belirlenmesi
 - a-1. Dosyaların düzeni
 - a-2. Yapılan çalışmaların eksik ya da tam olması
 - a-3. Öğrencilerin dosyasında yazım kurallarına uyup uymaması
 - a-4. Yararlanılan kaynaklar

- a-5. Bireysel gelişim dosyasındaki çalışmaların zamanında teslimi
- a-6. Görsellik
- a-7. Araştırma süreci
- a-8. Bireysel farklılıkların göz önünde bulundurulması
- a-9. Kazanılan bilgi düzeyi
- a-10. Öğrencinin bilgiyi kaynağından doğrudan alması ya da kendisinin düzenlemesi
- b- Sunum
- c- Dereceli puanlama anahtarı kullanılıyor
 - c-1. Kılavuz kitaptakini kullanma
 - c-2. Öğretmenin kendisi oluşturması
 - c-3. Kılavuz kitaptan uyarlama
- d- Notla değerlendirilmiyor
- e- Veli katılımının sağlanması
- f- Notla değerlendiriliyor
- g- Öğrencilerin akran değerlendirmesi ve öz değerlendirme yapmalarının sağlanması

5. Bireysel Gelişim Dosyasına Dayalı Değerlendirmede Karşılaştığımız Güçlükler Nelerdir?

- a-Fiziksel olanakların kısıtlı olması
 - a-1. Sınıfların dosyaları saklamak için elverişsiz olması
 - a-2. Bazı çalışmaların dosyaya konulamaması
 - a-3. Dosyaların saklanacağı dolapların yetersizliği
- b-Zaman yetersizliği
- c-Dosyadaki çalışmaların velilerce hazırlanması
- d-Öğrencilerin ekonomik durumu
- e-Küçük sınıflarda uygulama zorluğu
- f-Sınıf mevcutlarının kalabalık olması
- g-Öğretmenin BGD konusundaki bilgi eksikliği
- h-BGD'lerinin eğitim sistemindeki sınav sistemi ile uyumsuz olması
- i- Etkinliklerin çokluğunun ailede ve öğrencide bıkkınlık oluşturması

- j- Dosyaların puanlanmasında sorun yaşanması
- k-Öğrencilerin yaptıkları etkinliklerde birbirlerinden etkilenmeleri
- l-Öğrencinin bilgiyi kaynağından doğrudan kopya etmesi
- m-Eğitim sisteminin uygun olmaması
- n-Bireysel farklılıklar nedeniyle BGD'lerinin bazı öğrenciler için uygunsuz olması
- o-Öğrencinin internet vb. bilgi kaynaklarını kullanma konusunda bilgi eksikliğinin olması
- p-Akran değerlendirmede objektif olunamaması
- r-Öğrenciler arasında gereksiz rekabete yol açması

6. Bireysel Gelişim Dosyasına Dayalı Değerlendirmede Karşılaştığınız Güçlüklerle Yönelik çözüm Önerileriniz Nelerdir?

- a-Öğretmenlere BGD hakkında seminerler verilmeli
- b-BGD etkinlikleri azaltılmalı
- c-BGD'lerinin değerlendirilmesine açıklık getirilmeli
- d-Veliler bilinçlendirilmeli
- e-BGD uygulamaları sınıf düzeylerine göre özelleştirilmeli
- f-Okullarda dosyaların sergilenebileceği alanlar oluşturulmalı
- g-BGD çalışmalarının konulacağı dosyalarda tek örneklik olmalı
- h-BGD etkinkleri çocuğun seviyesine uygun olmalı
- i-BGD'na dayalı değerlendirme süreci daha geniş bir zamana yayılmalı
- j-Sınıflar BGD'lerinin saklanabilmesine olanak tanınmalı
- k-Çalışmaların öğrenciler tarafından yapılması sağlanmalı
- l-Sınav sistemi yenilenmeli
- m-BGD'ları değerlendirilmeye alınmamalı
- n-Sınıf mevcutları düşürülmeli
- o-Öğrencilerin bilgi kaynaklarındaki bilgileri doğrudan kopya etmeleri önlenmeli
- p-Etkinliklerin okul ortamında yapılması sağlanmalı
- r-Sunum için ayrılan zaman arttırılmalı
- s-BGD etkinlikleri için kullanılacak araç-gereçler okul tarafından karşılanmalı
- t-BGD çalışmaları 1. ve 2. sınıflardan kaldırılmalı

KAYNAKÇA

Acat, Bahattin. “Sınıf Öğretmenlerinin İlköğretim Programlarındaki Değerlendirme Süreçlerine İlişkin Görüşleri”, **16. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi**. Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 5-7 Eylül 2007.

Acat, Bahattin ve Ebru Demir. “Sınıf Öğretmenlerinin İlköğretim Programlarındaki Değerlendirme Süreçlerine İlişkin Görüşleri”, **16. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi**. Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 5-7 Eylül 2007.

Atılğan, Hakan. **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme**. Ankara: Anı Yayınevi, 2006.

Atılğan, Hakan, Adnan Kan ve Nuri Doğan. **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme**. Editör: Hakan Atılğan. Ankara: Anı Yayınevi, 2006.

Altunışık, Remzi, Recai Coşkun, Engin Yıldırım ve Serkan Bayraktaroğlu. **Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri**. Adapazarı: Sakarya Kitapevi, 2001.

Aydın, Fatih. “Öğretmenlerin Alternatif Ölçme Değerlendirme Konusundaki Düşünceleri ve Uyguladıkları”, **XIV.Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi**. Denizli: Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 775-779, 28-30 Eylül 2005.

Arslan, Selahattin, İlknur Özpınar ve Hatice Aydın. “Grup Portfolyosunun Öğrencilerin Gelişimleri ve Matematik Hakkındaki Düşünceleri Üzerine Etkisi”, **16. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi**. Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 5-7 Eylül 2007.

Bahar, Mehmet. **Geleneksel-Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Teknikleri – Öğretmen El Kitabı**. 1. Baskı. Editör: Mehmet Bahar. Ankara: Pegem A Yayınları, 2006.

Baki, Adnan ve Osman Birgin. “Alternatif Değerlendirme Aracı Olarak Bilgisayar Destekli Bireysel Gelişim Dosyası Uygulamasından Yansımalar: Bir Özel Durum Çalışması”, **The Turkish Online Journal of Educational Technology**, 3, 3, 2004.

Baki, Adnan ve Osman Birgin. “Matematik Eğitiminde Alternatif Bir Değerlendirme Olarak Bireysel Gelişim Dosyası Uygulaması”, **5. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi**, Ankara: 16-18 Eylül 2002.

Balcı, Ali. **Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler**. Beşinci Basım. Ankara: Pegem A Yayınları, 2001.

Baykul, Yaşar. **İlköğretimde Ölçme ve Değerlendirme**. Ankara: MEB Yayınları, 1999.

Baykul, Yaşar. **Eğitimde ve Psikolojide Ölçme**. Ankara: ÖSYM Yayınları, 2000.

Baykul, Yaşar, Selahattin Gelbal ve Hülya Kelecioğlu. **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme**. Ankara: MEB Yayınları, 2001.

Berberoğlu, Giray. **Sınıf İçi Ölçme ve Değerlendirme Teknikleri**. İstanbul: Morpa Yayınları, 2006.

Berlach, Richard G. “The Portfolyo Approach to Evaluation”, **6th Annual Teaching Learning Forum**, 38-43, 1997.

Begtaş-Doğan, Azize. Fen Öğretiminde Değerlendirme Etkinlikleri Üzerine Öğretmen Görüşleri (Van İli Örneği) (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 2005.

Brandt, Ronald. "On Misuse of Testing: A Conversation with George Madaus", **Educational Leadership**. 46, 6: 26-29, 1989.

Brown, Carol A. "Portfolio Assessment: How far Have We Come?", Fifth Annual Association for the Advancement of Educational Research (AAER) Conference, 3-7 Aralık, 2002.

Chatel, Regina G. **Portfolio Development: Some Considerations**. ERIC ID: ED459437, 2001.

Çakır, İlknur ve Sabiha Odabaşı Çimer. "Fen ve Teknoloji Öğretmenlerinin Alternatif Ölçme Değerlendirme Konusundaki Yeterlilikleri ve Uygulamada Karşılaşılan Problemler", **I. Ulusal İlköğretim Kongresi**. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 15-17 Kasım 2007.

Çalık, Selcen. "Sınıf Öğretmenlerinin Yenilenen İlköğretim Programlarının Ölçme ve Değerlendirme Süreci Hakkındaki Düşünceleri Üzerine Bir Araştırma", **16. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi**. Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 5-7 Eylül 2007.

Demirel, Özcan. **Öğretme Sanatı**. Ankara: Pegem A Yayıncılık, 1999.

_____. **Eğitimde Program Geliştirme**. Ankara: Pegem A Yayınevi, 2000.

De Fina, Allan. **Portfolio Assessment: Getting Started**. New York, Scholastic Inc., 1992.

Deveci, Handan, Figen Ersoy ve Ali Ersoy. "Öğretmen Eğitiminde Portfolyo Değerlendirmenin Kullanımına İlişkin Sınıf Öğretmeni Adaylarının Görüşleri", **Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi**. 6,1, 2006.

- Doğan, Deha. İlköğretimde Öğretmen Öğrenci ve Velilerin Dosya Oluşturma (Portfolyo) Uygulamaları Hakkındaki Görüşleri Üzerine Bir Araştırma (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2005.
- Doğan, Mustafa. “İlköğretim Matematik Aday Öğretmenlerinin Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımlarına İlişkin Görüşleri”, **16. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi**. Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 5-7 Eylül 2007.
- English, Nasrin Barootchi and Mohammad Hossein Keshavarz. “Assessment of Achievement through Portfolios and Teacher-made Tests”, **Educational Research**. 44, 3: 279-288, 2002.
- Ergün, Mustafa. Yeni Bir Değerlendirme Yöntemi Portföy (Portfolio). Afyon Kocatepe Üniversitesi Web Sitesindeki, <http://www.egitim.aku.edu.tr/Teblig16.doc> adresinden 13.06.2007 tarihinde alınmıştır.
- Ersoy, Figen A. “Öğretmen Adaylarının Gelişim Dosyasına Dayalı Değerlendirmeye İlişkin Görüşleri”, **İlköğretim Online**, 5,1: 85-95, 2006.
- Ekiz, Durmuş. **Eğitimde Araştırma Yöntem ve Metotlarına Giriş**. Ankara: Anı Yayıncılık, 2003.
- Gömlüksiz, Mehmet Nuri ve Ayşe Ülkü Kan. “Sınıf Öğretmenliği Adaylarının Yeni İlköğretim Programındaki Ölçme-Değerlendirme Yöntemlerini Tanıma Düzeylerine İlişkin Görüşleri (Fırat, Dicle ve Kilis Yedi Aralık Üniversiteleri Örneği)”, **İlköğretim Kongresi: İlköğretimde Eğitim ve Öğretim**. Eylül, 2007.
- Gültekin, Mehmet. “Öğretme-Öğrenme Sürecinde Yeni Yaklaşımlar”, **Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**. 14,1: 25-51, 2004.

Haladyna, Thomas M. **Writing Test Items To Evaluate Higher Order Thinking**. USA: Viacom Company, 1997.

İlci, Betül. **Performans Testleri ve Portfolyo**. 2002. E-Denetim.com web sitesindeki http://www.e-denetim.com/dosya/performans_portfolyo.doc adresinden, 10.02.2007 tarihinde alınmıştır.

Kan, Adnan. “Portfolyo Değerlendirme”, **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**. 32: 133-144, 2007.

Kaptan, Saim. **Bilimsel Araştırma ve İstatistiksel Teknikleri**. Ankara: Tekışık Web Ofset Tesisleri, 1995.

Karamanoğlu, Seda. “İlköğretim Öğrencilerinin Fen Başarılarının Değerlendirilmesinde Sorgulama Programının Kullanılması: Portfolyo (Yüksek Lisans Tezi)”, İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2006.

Karasar, Niyazi. **Bilimsel Araştırma Yöntemi**. Ankara: Nobel Yayınları, 1999.

Kartal, Sebahattin ve Serkan Buldur. “Fen Öğretiminde Alternatif Değerlendirme Tekniklerinin Kullanılması Durumunda Öğrencilerin Başarı Düzeylerinin İncelenmesi”, **16. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi**. Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 5-7 Eylül 2007.

Kazu, Hilal ve Murat Yorulmaz. “Sınıf Öğretmenlerinin Portfolyolara İlişkin Görüşleri ve Uygulamaları”, **16. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi**. Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 5-7 Eylül 2007.

Kemp, Judy and Toperoff, Debby (1998) Guidelines For Portfolio Assessment In Teaching English, English Inspectorate, Ministry of Education of the State of Israel. English

Teachers Network sitesindeki <http://www.etni.org.il/ministry/portfolio/default.html> adresinden, 10.01.2007 tarihinde alınmıştır.

Korkmaz, Hünkar. **Fen ve Teknoloji Eğitiminde Alternatif Değerlendirme Yaklaşımları**. Ankara: Yeryüzü Yayınları, 2004.

Korkmaz, Hünkar ve Fitnat Kaptan. “Fen eğitiminde Öğrencilerin Gelişimini Değerlendirmek İçin Portfolyo Kullanımı Üzerine Bir İnceleme”, **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**. 23:167-177, 2002a.

_____. “Fen Öğretiminde Tümel (Portfolio) Değerlendirme”, **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**. 19: 212-219, 2000.

Koca, S. Aslı, ve Hea-Jin Lee. “Porfolio Assessment in Mathematics Education”, **ERIC Clearinghouse for Science, Mathematics, and Environmental Education**. 1-8, 1998.

Kutlu, Ömer. “Öğrenci Başarısının Belirlenmesinde Kullanılan Yeni Yaklaşımlar”, **Öğretmenlik Meslek Bilgisi Alanındaki Gelişmeler**. Editör: Ayhan Hakan. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, ss.119-138, 2008.

MEB. **İlköğretim Fen ve Teknoloji Dersi 6. 7. 8. Sınıflar Öğretim Programı ve Kılavuzu (taslak basım)**. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü, 2005.

MEB . **İlköğretim Matematik Programı**. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 2000.

MEB. **Öğrenci Merkezli Eğitim Uygulama Modeli**. Ankara: Milli Eğitim Basım Evi, 2003.

- Miles , Mathew B. ve A. Michael Huberman. **An Expanded Sourcebook Qualitative Data Analysis Thousand Oaks.** California: Sage Publications, 1994.
- Morgil, İnci; Nuray Cingör, Seçil Erökten, Soner Yavuz ve Özge Oskay Özyalçın. “Bilgisayar Destekli Kimya Eğitiminde Portfolyo Çalışmaları”, **The Turkish Online Journal of Educational Technology.** 3, 2: 1303-6521, 2004.
- Moya, Sharon S ve J. Michael O’Malley. “A Portfolio Assessment Model for ESL”, **The Journal of Educational Issues of Language Minority Students.** 13: 13-36, 1994.
- Ogan-Bekiroğlu, Feral. Ölçme ve Değerlendirmede Alternatif Yöntemler ve Portfolyo Kullanımı. **Yeditepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.** 1,1: 2004.
- Ogan-Bekiroglu, Feral ve Abdulkadir Gunay. Physics Students' Perceptions on Their Journey through Portfolio Assessment. **Conference of Asian Science Education,** 20-23 Şubat, 2008.
- Okan, Nuray. “İlköğretim 7. Sınıf Fen Bilgisi Dersindeki Portfolyo Uygulamasının Değerlendirilmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)”, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2005.
- Paulson, F. Leon. ve C.A. Mayer. “What Makes a Portfolio”, **Educational Leadership.** 48, 5: 60-63, 1991.
- Özdemir, Hamide. Alternatif Ölçme Değerlendirme Yaklaşımları. Afyon Kocatepe Üniversitesi web sitesindeki www2.aku.edu.tr/~gocak/yeni%20yonelimler/alternatifhamide.pdf adresinden, 13.06.2007 tarihinde alınmıştır.

Özyenginer, Elif. “Bilgisayar Dersinde Elektronik Portfolyo Yöntemi Kullanımı Üzerine Bir Çalışma (Yüksek Lisan Tezi)”, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2006.

Rolheiser, Carol ve Susan Schwartz. “Pre-Service Portfolios: A Bas efor Professional Growth”, **Canadian Jornal of Education**. 26, 3, 2001.

Santos, Maricel G. “Portfolio Assessment”, **Forum**. 35, 2: 1-10, 1997.

Segers, Mien, David Gijbels ve Marieke Thurlings. The Relationship between Students' Perceptions of Portfolio Assessment Practice and Their Approaches to Learning. **Educational Studies**. 34,1: 35-44, 2008.

Seldin, Peter. **The Teaching Portfolio: A Practical Guide to Improved Performance and Promotion/Tenure Decisions**. Bolton: Anker Publishing, 1991.

Semerci, Çetin, Nuriye Semerci. “Oluşturmacılık (constructivism) ve Eleştirel Düşünme”, **X. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi**. Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi, 7-9 Haziran 2001.

Sewell, Meg, Mary, Marczak,& Melanie Horn. The Use of Portfolio Assessment in Evaluation. Arizona Üniversitesi web sitesindeki <http://ag.arizona.edu/fcs/cyfernet/cyfar/Portfo~3.htm> adresinden, 13.06.2007 tarihinde alınmıştır.

Simon, Marielle ve Renee F. Giroux. “Impact of a Content Selection Framework on Portfolyo Assesment at the Classroom Level”, **Assesment in Education**. 7, 1: 83-101, 2000.

Slater, Timothy, Joseph M. Ryan, Sara L. Samson. “The Impact and Dynamics of Portfolio Assessment and Traditional Assessment in a College Physics Course”, **Journal of Research in Science Teaching**. 34, 3: 255-271, 1997.

Şaşan, Hasan. “Yapılandırmacı Öğrenme”, **Yaşadıkça Eğitim**. 74: 49-52, 2002.

Şaşmaz, Fatma. “Fen Eğitiminde Portfolyo ve Rubrik Değerlendirme Üzerine Bir Çalışma”, **XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi**. Denizli: Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 28–30 Eylül, 2005.

Tekin, Halil. **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme**. Ankara: Yargı Yayınları, 1996.

Tezci, Erdoğan ve Ayhan Dikici. “Yapılandırmacı Uzaktan Öğrenmede Değerlendirme Yaklaşımları: Bir Dijital Portfolyo Değerlendirme Örneği”, **Açık ve Uzaktan Eğitim Sempozyumu**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi, 23-25 Mayıs 2002.

Turgut, M. Fuat. **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Metotları**. Ankara: Yargıcı Matbaası, 1997.

Türnüklü, Abbas. “Eğitimbilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Bir Araştırma Tekniği: Görüşme”, **Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi**. 24: 543-559, 2000.

Uzuner, Yıldız. “Niteliksel Araştırma Yöntemlerinin Özellikleri”, **IV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, 428-439, 10-12 Eylül, 1997.

Uzun, Nazlı. “Çevre Bilinci Geliştirmede Portfolyo Değerlendirmenin Katkısı Konusunda Öğretmen Adaylarının Görüşleri”, **Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**. 6, 2: 121-144, 2006.

Vaiz, Osman. “Proje Tabanlı Öğrenmede Portfolyoların (Öğrenci Gelişim Dosyalarının) Kullanımı ve Öğrenme sürecine Yansımaları (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)”, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2003.

Varsus, L. Put Portfolios to the Test. **Instructor**. 100, 1: 48-53, 1990.

Willis, Elizabeth M. ve Mary Ann Davies. “Promise and Practice of Professional Portfolios”, **Action in Teacher Education**, 23, 4, 2002.

Wolf, Kenneth. **Leading the Professional Portfolio Process for Change**. Skylight Professional Development, 1999.

Yaşar, Şefik. “Yapısalcı Kuram ve Öğrenme-Öğretme Süreci”, **VII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi**. Konya: Selçuk Üniversitesi, 695-701, 9-11 Eylül 1998a.

_____ “Yapısalcı Kuram ve Öğrenme-Öğretme Süreci”, **Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**. 8, 1-2: 68-75, 1998b.

Yaşar, Şefik, Mehmet Gültekin, Burçin Türkkkan, Nil Yıldız Duban ve Pınar Girmen. "Yeni İlköğretim Programlarının Uygulanmasına İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Hazırbulunuşluk Düzeylerinin ve Eğitim Gereksinimlerinin Belirlenmesi (Eskişehir İli Örneği)", **Eğitimde Yansımalar: VIII-Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu**. Kayseri, 14-16 Kasım 2005. Ankara: Sim Matbaası, 2005, ss.51-63.

Yıldırım, Ali ve Hasan Şimşek. **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**. Birinci Basım. Ankara: Seçkin Yayınları, 1999.